муқәддәс китап

Дәсләптә

аләмниң яритилиши

дәсләптә аләмниң яритилиши

Муқәддәс Китап - Кона Әһдә
(Тәврат, Зәбур вә Пәйғәмбәрләр)
1-қисим

1950-жилидики «Муқәддәс Китап»ниң
уйғурчә тәрҗимиси
һазирқи заман уйғур тилиға
өзгәртилди

2013
Дәсләпки нусха

www.dunyaningnuri.com

дәсләптә аләмниң яритилиши

Худаниң асман билән йәрни яритиши

1 [1] Худа дәсләптә асман билән йәрни яратти.
[2] Йәр болса бекар халий туруп, чоңқур суниң үстидә қараңғулуқ еди. Амма Худаниң Роһи суларниң йүзидә һәрикәт қилатти.

[3] Худа буйруп: «Йоруқлуқ болсун» дәп ейтса, йоруқлуқ болди. [4] Худа өзи йоруқлуқниң яхши болғинини көрүп йоруқлуқни қараңғулуқтин айриди. [5] Айрип, Худа йоруқлуқни күндүз дәп атап, қараңғулуқни кечә дәп атиди. Бу тәриқидә ахшам билән әтигини болуп **авалқи күн** пүтти.

[6] Худа сөз қилип: «Суларни сулардин айримақ үчүн суларниң оттурисида бир пасил болсун» дәп ейтти. [7] Шуни дәп Худа көкниң гүмбизини яритип, көкниң астидики суларни көкниң үстидики сулардин айриди. [8] Айрип болғинида Худа көкниң гүмбизини «асман» дәп атиди. Буниң билән ахшам билән әтигини болуп, **иккинчи күн** пүтти.

[9] Худа сөз қилип: «Қуруқ йәр көрүнсун дәп, асманниң астидики сулар бир йәргә йиғилсун» десә, шундақ болди. [10] Худа өзи қуруқлуқни йәр дәп атап, йиғилған суларниң өзини деңиз дәп атиди. Шундақ қилип, Худа буниң яхши болғинини көрди.
[11] Худа йәнә сөз қилип: «Йәр болса от билән уруқлайдиған отяшни үндүрсун вә уруқи ичидә болуп, өз түригә мувапиқ мевә кәлтүридиған мевилик дәрәқләр йәрдә үнсун» десә, шундақ болуп, [12] йәр өзи от билән өз түригә мувапиқ уруқлайдиған отяшларни үндүрүп, өз җинсиға мувапиқ уруқи ичидә болған мевилик дәрәқләрни чиқарди. Худа буниң яхши болғинини көрди. [13] Бу тәриқидә ахшам билән әтигини болуп, **үчинчи күн** пүтти.

[14] Худа сөз қилип: «Күндүзни кечидин айрип, вақит билән күн вә йилларни пәриқ етидиған бәлгүләр болушқа асманниң гүмбизидә нур чирағлири

болуп, [15] асманниң гүмбизидә туруп, йәр йүзигә йоруқлуқ беридиған нур болсун» десә, шундақ болди. [16] Чүнки Худа икки чоң чирағни яритип, чоңрақини күндүзгә сәлтәнәт қилип, кичикрәкини кечигә сәлтәнәт қилғили қоюп, буниңдин башқа юлтузларниму пәйда қилди. [17] Худа буларниң өзини асманниң гүмбизидә қоюп, йәргә йоруқлуқ берип, [18] күндүз билән кечигә сәлтәнәт қилип, йоруқлуқни қараңғулуқтин айрисун дәп, тохтитип қойди. Худа буниң яхши болғинини көрди. [19] Бу тәриқидә ахшам билән әтигини болуп, **төртиничи күн** пүтти.

[20] Худа сөз қилип: «Сулар болса мидирлайдиған тирик җаниварларни нурғун чиқирип, учарқанатлар йәрниң үстидә һавада учсун» дәп ейтти. [21] Шуни дәп, Худа чоң-чоң су мәхлуқлирини пәйда қилип, суда болуп мидирлап йүридиған нурғун җаниварларни өз җинслириға мувапиқ апиридә қилип, һәр хил қанатлиқ учарқанатларни уларниң җинслириға мувапиқ яратти. Худа буниң яхши болғинини көрди. [22] Андин кейин Худа уларни бәрикәтләп: «Силәр уруқлап авуп деңизларниң сулирини толтириңлар, учарқанатларму йәр йүзидә авусун» дәп ейтти. [23] Бу тәриқидә ахшам билән әтигини болуп, **бәшинчи күн** пүтти.

[24] Худа сөз қилип: «Йәр болса тирик җаниварларни өз җинслириға мувапиқ чиқирип, чарва мал билән өмиләйдиған җанивар вә явайи һайванлар өз җинслириға мувапиқ пәйда қилсун» десә, шундақ болди. [25] Чүнки Худа йәрниң явайи һайванлирини уларниң өз җинслириға мувапиқ пәйда қилип, чарва маллирини уларниң өз җинслириға мувапиқ апиридә қилип, йәрдә өмиләйдиған җаниварларниму уларниң өз җинслириға мувапиқ яратти. Худа буниң яхши болғинини көрди.
[26] Худа йәнә сөз қилип: «Бизгә охшисун дәп, адәмни өз сүритимиздә яритайли! Улар болса дәриядики белиқ билән һавадики учарқанатларға егидарчилиқ қилип, чарва мал билән пүтүн йәр йүзиниң өзи вә униңдики өмиләйдиған һәммә җаниварларға хоҗилиқ қилсун» деди. [27] Шуни дәп, Худа адәмни өз сүритидә пәйда қилип, уни Худаниң сүритиниң өзидә қилип ясап, уларниң өзини әр вә хотун яратти. [28] Яритип, Худа уларни бәрикәтләп: «Силәр болсаңлар, уруқлап тола болуп, йәрни толтирип уни бойсундуруп, деңиздики белиқ билән һавадики учарқанатларға егидарчилиқ қилип, йәрдә мидирлайдиған һәммә җаниварларға хоҗилиқ қилиңлар» дәп Худа уларға ейтти. [29] Андин Худа йәнә сөз қилип: «Мана мән болсам пүтүн йәр йүзидики уруқлуқ отяш билән уруқи ичидә болған мевилик дәрәқләрниң һәммисини таам болсун дәп, силәргә беримән. [30] Йәрниң һәммә җаниварлири билән һаваниң һәммә учарқанатлири вә йәрдә өмиләйдиған барлиқ тирик

җаниварларға ғиза болсун дәп, барчә көк гияһларни уларға ата қилимән» дәп ейтса, шундақ болди. 31 Худа өзи һәммә қилғиниға сәпселип бақса, мана буниң тола яхши болғинини көрди. Бу тәриқидә ахшам билән әтигини болуп, **алтиничи күн** пүтти.

2 1 Буниң билән асман билән йәрниң өзи барчә мәвҗудатлири билән қошулуп яритилип пүтти. 2 Худа болса қилған ишини йәттиничи күни тамам қилип, қилған барчә ишидин йәттиничи күнниң өзидә раһәт қилди. 3 Буниң үчүн Худа йәттиничи күнини мубарәкләп, қилған барчә яритиш ишлиридин у күни раһәт алғач, уни муқәддәс қилди.

Адәм ата вә һава аниниң яритилиши

4 Рәб Худа асман билән йәрни яратқан вақтида, **асман билән йәрдә яритилған нәрсиләрниң баяни** шудур. 5 У вақит зиминдә техи һеч дәрәк болмай, Рәб Худаниң өзи йәр йүзигә йеғин яғдурмай, йәргә ишлигили адәмму болмиғач, йәрдә һеч гияһ үнмигән еди. 6 Амма йәрдин һор чиқип, пүтүн йәр йүзини суғарди.

7 Андин Рәб Худа өзи адәмни йәрниң туприқидин ясап, һаят нәписини униң бурниға пүвлиди. Пүвлисә, адәм тирик җан болди.

8 Андин кейин Рәб Худа шәриқ тәрипидә Едәндә бир бағ қилип, ясиған адәмни анда қойди. 9 Рәб Худа болса йәрниң өзидә көрүнүши чирайлиқ болуп йейишқа яхши болған һәр хил дәрәқләрни үндүрүп, бағниң оттурисида тирикликниң дәриғи билән яхши-яманлиқни билдүридиған илимниң дәриғини үндүрүп чиқарған еди.

10 Бағни суғармақ үчүн Едәндин бир дәрия чиқип, андин бөлүнүп төрт айриш болди. 11 Авалқисиниң исми Пишон болуп, алтун чиқидиған пүтүн Хавила жутини айлинип ақиду. 12 Бу жутниң алтуни болса наһайити яхши болуп, анда мәрвайит билән һеқиқму тепилиду. 13 Иккинчи дәрияниң исми Гихон болуп, пүтүн Куш жутини айлинип ақиду. 14 Үчинчи дәрияниң исми Диҗлә болуп Ассурниң шәриқ тәрәпкә ақиду. Төртиничи дәрияниң исми Фират еди.

15 Рәб Худа өзи адәмни елип, униңға ишләп пәрвиш қилсун дәп, Едән беғида қоюп қойди. 16 Рәб Худа адәмгә әмир қилип: «Бағдики һәммә дәрәқләрдин халиғиниңни йегәйсән. 17 Амма яхши-яманлиқни билдүридиған илим дәриғидин йемигин, чүнки униңдин йегән күнүңдә җәзмән өлисән» деди.

18 Андин кейин Рәб Худа йәнә сөз қилип: «Адәмниң ялғуз болмиқи яхши әмәс. Мән униң өзигә охшаш бир ярдәм бәргүчини униңға пәйда қилип берәй» деди.

19 Амма Рәб Худа сәһраниң җаниварлириниң өзи билән һаваниң һәммә учарқанатлирини топрақтин ясиғандин кейин, адәм уларға немә ат қойиду дәп, уларни униң қешиға кәлтүрди. Адәм өзи һәр тирик җаниварға немә ат

қойған болса, униң ети шу болуп қалди. [20] Буниң билән адәм һәммә чарва мал билән һаваниң учарқанатлири вә сәһраниң һәммә җаниварлириға ат қойди. Амма адәм үчүн униң өзигә охшаш һеч бир ярдәм бәргүчиси йоқ еди. [21] У вақит Рәб Худа адәмгә бир еғир уйқа салди. У өзи ухлап қалса, у униң қовурғилиридин бирини чиқиривелип, орнини әт билән толтарди. [22] Андин Рәб Худа адәмдин алған қовурғидин бир хотунни ясап, уни адәмниң қешиға кәлтүрди. [23] Адәм өзи сөз қилип: «Бу әмди сүнәклиримдин сүнәк болуп, етимдин әт болғач аял дәп аталсун, чүнки адәмдин елинғандур» деди. [24] Буниң үчүн бир адәм өз ата-анисини қоюп, өз хотуни билән бир болуп, иккилиси бир бәдән болсун. [25] Амма адәм билән хотуни болса иккилиси ялаңғач болуп туруп, уятмайтти.

Биринчи гуна

3 [1] Амма иланниң өзи йәр йүзидә Рәб Худа яратқан җаниварларниң һәммисидин һейлигәррәк болуп, хотунға ейттики: «Растинла, Худа: ‹Бағдики дәрәқләрниң һечқайсисиниң мевисидин йемәңлар› дедиму? [2] Хотун иланға җавап берип: «Бағдики дәрәқләрниң мевисидин йәймиз. [3] Амма бағниң оттурисидики дәрәқниң мевиси тоғрисида Худа сөз қилип: ‹Буниңдин йемәңлар, қолму тәккүзмәңлар, болмиса өлүп қалисиләр› дәп ейтти» деди. [4] Илан хотунға сөз қилип: «һәргиз өлмәйсиләр. [5] Бәлки қайси күн буниңдин йесаңлар, көзлириңлар ечилип, яхши-яманлиқни билиштә Худадәк болуп, қелишиңларни Худа өзи билиду» деди.

[6] Буни аңлап, хотун өзи дәрәқниң мевисиниң яхши болуп, көзгә чирайлиқ көрүнүп, әқил беридиған җәһитидин убдан дәрәқ екәнликини билип, мевисидин елип йәп, униңдин еригиму бәрсә, у һәм йеди. [7] Йәп, иккилисиниң көзлири ечилип, өзиниң ялаңғач екәнликини билип қелип, әнҗир япрақлиридин өзлиригә япқуч қилип тартти. [8] Күн салқин болғинида улар Рәб Худаниң бағда маңған шәписини аңлап қелип, Адәм хотуни билән Рәб Худаниң һузуридин қечип, бағдики дәрәқләрниң арисида йошурунувалди.

[9] Амма Рәб Худа адәмгә хитаб қилип униңға: «Нә йәрдисән?» дәп ейтти. [10] У җавап берип: «Мән бағда шәпәңни аңлап, ялаңғач турғиним үчүн қорқуп кетип, йошурунувалдим» деди. [11] Худа сорап: «Ялиңач екәнликиңни саңа ким билдүрди? Растинла мән саңа йемигин дәп, әмир қилған дәрәқниң мевисидин йедиңму?» деди. [12] Адәм җавап берип: «Сән маңа һәмраһ болғили бәргән хотун дәрәқниң мевисидин маңа бәрди, мән йедим» деди. [13] Рәб Худа хотунға: «Бу қилғиниң немидур?» деди. Хотун җавап берип: «Илан мени аздурди, мән йедим» деди.

14 Рәб Худа **иланға** ейтти:

«Сән буни қилғиниң үчүн һәммә чарва мал билән
сәһраниң барлиқ жаниварлириниң арисида мәлун болуп,
қосиқиң билән йүрүп,
өмрүңниң һәммә күнлиридә топақ йәйсән.

15 *Мән сән билән хотунниң арисиға,*
сениң нәслиң билән хотунниң нәсliниң арисиға дүшмәнлик салимән.
У өзи сениң бешиңни дәпсәндә қилип янҗийду. Сән болсаң, униң тапинини чақисән»

16 Андин кейин **хотунға** ейтти:

«Һамилдарлиқиңниң мушәққитини наһайити зиядә қилимән.
Сән болсаң дәрд билән бала туғуп, техи ериңгә иштияқ бағлайсән.
У болса үстүңдин хоҗилиқ қилиду»

17 Андин кейин **адәмгә** ейтти:

«Сән болсаң, хотунуңниң сөзигә қулақ селип,
мән саңа униңдин йемигин дәп,
әмир қилған дәрәқтин йегәндин кейин,
йәр сән үчүн мәлун болуп,
өмрүңниң һәммә күнлиридә мушәққәт чекип униңдин йәйсән.

18 *У саңа тикән билән яntақ үндүриду*
вә сән йәрниң гияһлирини йәп,

19 *йәргә янғичилик йүзүңниң тәри билән нан йәйсән,*
чүнки сән йәрдин елинип, әслиң топақ болғач, йәнә топақ-қа янисән»

20 Адәм өзи хотуниға барчә тирикниң аниси болидиғини үчүн **һава** дәп ат қойди.
21 Рәб Худа болса адәм билән униң хотуниға теридин кийим қилип, уларни кийдүрүп қойди. 22 Рәб Худа сөз қилип: «Мана, адәм болса яхши-яманлиқни билиштә бизниң биримиздәк болуп қалди. Әмди қолини узитип, тирикликниң дәриғидин йәвелип, әбәдкичә тирик қалмисун» деди. 23 Униң үчүн Рәб Худа өзи уни Едән беғидин чиқиривәтти. Өзи елинған топақ-қа ишләйдиған қилип қойди. 24 Адәмни чиқирип болуп, тирикликниң дәриғигә беридиған йолни

тосимақ үчүн, Едән беғиниң шәриқ тәрипидә керубларниң өзи билән һәр тәрәпкә йенип туридиған ялқунлуқ бир қилични қоюп қойди.

Қайин билән Һабил

4 [1] Адәм өз хотуни Һаваға йеқинлиқ қилса, у һамилдар болуп **Қайин**ни туғуп: «Худавәндиниң ярдими билән бир адәм таптим» дәп ейтти. [2] Андин кейин Қайинниң иниси болған **Һабил**ни туғди. Һабил болса қой баққучи еди, амма Қайин өзи дехан еди.
[3] Бир нәччә вақиттин кейин вәқә болдики, Қайин йәрниң һосулидин Худавәндигә һәдийә кәлтүрди. [4] Һабилму қойлириниң тунҗилириниң өзи билән уларниң йеғидин һәдийә кәлтүрди. Кәлтүрсә, Худавәндә Һабилниң өзи билән униң һәдийәсини қобул қилди. [5] Амма Қайин билән униң һәдийәсини қобул қилмиди. Буниң үчүн Қайинниң тола аччиқи келип, чирайи бузулди. [6] У вақит Худавәндә Қайинға сөзләп: «Немишкә аччиқлинисән? Немә үчүн чирайиң бузулуп қалди? [7] Әгәр көңлүң яхши болса, йүзүң очуқ көрүнәтти. Лекин әгәр көңлүң бузулған болса, мана гуна ишиктә туруп, саңа иштияқ бағлайду. Амма сениң униңға ғалиб болмиқиң керәк» деди. [8] Қайин иниси билән гәп қилип, сәһрада болғинида вәқә болдики, Қайин Һабилға зит қопуп уни өлтүрди.
[9] У вақит Худавәндә Қайинға сөз қилип: «Иниң Һабил нә йәрдидур?» дәп сориди. У җавап берип: «Билмәймән. Мән инимниң баққучисиму?» деди. [10] Худа ейттики: «Сән немә қилдиң? Мана, иниңниң қени йәрдин маңа пәряд қилиду. [11] Әмди қолуңдин иниңниң қенини қобул қилғили ағзини ачқан йәрдин сән қоғлинип, мәлун болисән. [12] Сән йәргә ишлисәңму, у мундин кейин саңа қуввитини бәрмәй турувелип, йәр йүзидә сәрсан-сәргәрдан болуп жүрисән» деди. [13] Буни аңлап Қайин Худавәндигә әрз қилип: «Мениң җазайим болса көтирәлмигидәк еғирдур. [14] Мана бу күн сән мени йәр йүзидин қоғлидиң. Мән әмди сениң йүзүңдин йошурунуп, йәр йүзидә сәрсан-сәргәрдан болуп жүримән. Шундақ болидуки, ким мени тапса, өлтүрүветиду» деди. [15] Худавәндә униңға җавап берип: «Яқ, бәлки кимки Қайинни өлтүрсә, униңдин йәттә һәссә интиқам елиниду» деди. Шуни дәп, Худавәндә өзи Қайинға учрашқан кишиниң һеч бири уни өлтүрүвәтмисун дәп, униңға бир бәлгү қилип бәрди.

Қайинниң әвлатлири

[16] Андин кейин Қайин Худавәндиниң һузуридин чиқип кетип, Едәнниң шәриқ тәрипидики Нод дегән жутта олтирип қалди. [17] Қайин өз хотуниға йеқинлиқ қилса, у һамилдар болуп, Ханоқни туғди. У вақит Қайин бир шәһәр

бена қилип, оғлиниң исмида шәһәрниң етини Ханок қойди. [18] Ханоқниң өзидин Ирад төрәлди. Ираддин Мәхуяәл төрәлди. Мәхуяәлдин Мәтушаәл төрәлди. Мәтушаәлдин Ламәк төрәлди. [19] Ламәк болса өзигә икки хотун алди. Бириниң исми Ада, йәнә бириниң исми Зиллә еди. [20] Аданиң өзи Ябални туғди. Бу өзи чедирда олтарғучилар билән мал баққучиларниң бовиси болди. [21] Униң инисиниң исми Юбал еди. Бу өзи чаң вә нәй чалғучиларниң бовиси болди. [22] Зиллә болса Тубал-Қайин дегән бир оғулни туғди. Бу өзи мис төмүр кесидиған һәр хил әсвабларни соққучи болди. Тубал Қайинниң Наәма дәп бир һәмшириси бар еди.

[23] Амма Ламәк хотунлириға сөз қилип: «Әй Ада билән Зиллә, сөзүмни аңлаңлар! Әй Ламәкниң хотунлири, гепимгә қулақ селиңлар! Һәр бир зәхмим үчүн бир адәмни өлтүрүп, һәр бир ярам үчүн бир йигитни қатиллиқ қилдим. [24] Әгәр Қайинниң җазаси йәттә һәссә болған болса, әлвәттә Ламәкниң йәтмиш йәттә һәссә болиду» деди.

Шетниң туғулуши

[25] Адәм болса өз хотуниға йәнә йеқинлиқ қилди. Хотунниң өзи бир оғул туғуп, униңға **Шет** дәп ат қоюп: «Қайин өлтүргән Һабилниң орниға Худа маңа башқа бир балини бәрди» дәп ейтти. [26] Шетниң өзигә һәм бир оғул туғулди. Туғулса, у униңға **Енош** дәп ат қойди. У вақиттин тартип, улар Худавәндиниң исмиға дуа қилғили турди.

Адәм атиниң әвлатлири

5 [1] Бу өзи **Адәмниң әвлатлириниң нәсәбнамисидур**. Худа адәмни яратқан күндә уни Худаниң сүритидә қилди. [2] У болса уларни әр вә хотун яритип, уларниң өзини бәрикәтләп, яритилған күнидә уларни «адәм» дәп атиди.

[3] **Адәм** өзи бир йүз оттуз яшқа киргәндә, униңдин униңға охшаш болуп, өз сүритидәк болған бир оғул төрәлди. У униңға Шет дәп ат қойди. [4] Шет туғулғандин кейин, адәм сәккиз йүз йил өмүр көрүп, униңдин оғул-қизлар төрәлди. [5] Адәм болса тоққуз йүз оттуз йил пүтүн өмүр көрүп, вапат тапти.

[6] **Шет** өзи бир йүз бәш яшқа киргәндә, униңдин Енош төрәлди. [7] Енош туғулғандин кейин, Шет сәккиз йүз йәттә йил өмүр көрүп, униңдин оғул-қизлар төрәлди. [8] Шет болса тоққуз йүз он икки йил пүтүн өмүр көрүп, вапат тапти.

[9] **Енош** өзи тохсан яшқа киргәндә, униңдин Қенан төрәлди. [10] Қенан туғулғандин кейин, Енош сәккиз йүз он бәш йил өмүр көрүп, униңдин оғул-қизлар төрәлди. [11] Енош болса тоққуз йүз бәш йил пүтүн өмүр көрүп, вапат тапти.

12 **Қенан** өзи йәтмиш яшқа киргәндә, униңдин Маһалалаәл төрәлди.
13 Маһалалаәл туғулғандин кейин, Қенан сәккиз йүз қириқ йил өмүр көрүп,
униңдин оғул-қизлар төрәлди. 14 Қенан болса тоққуз йүз он йил пүтүн өмүр
көрүп, вапат тапти.
15 **Маһалалаәл** өзи атмиш бәш яшқа киргәндә, униңдин Ярәд төрәлди. 16 Ярәд
туғулғандин кейин, Маһалалаәл сәккиз йүз оттуз йил өмүр көрүп, униңдин
оғул-қизлар төрәлди. 17 Маһалалаәл болса сәккиз йүз тохсан бәш йил пүтүн
өмүр көрүп, вапат тапти.
18 **Ярәд** өзи бир йүз атмиш икки яшқа киргәндә, униңдин Ханоқ төрәлди.
19 Ханоқ туғулғандин кейин, Ярәд сәккиз йүз йил өмүр көрүп, униңдин оғул-
қизлар төрәлди. 20 Ярәд болса тоққуз йүз атмиш икки йил пүтүн өмүр көрүп,
вапат тапти.
21 **Ханоқ** өзи атмиш бәш яшқа киргәндә, униңдин Мәтушәлаһ төрәлди.
22 Мәтушәлаһ туғалғандин кейин, Ханоқ үч йүз йилғичә Худа билән бир
йолда йүрүп яшап, оғул-қизлар тапти. 23 Ханоқниң пүтүн өмри болса үч йүз
атмиш бәш йил еди. 24 Ханоқ өзи Худа билән бир йолда йүрүп яшап, Худа уни
елип кәткәч, ғайип болуп кәтти.
25 **Мәтушәлаһ** өзи бир йүз сәксән йәттә яшқа киргәндә, униңдин Ламәк
төрәлди. 26 Ламәк туғулғандин кейин, Мәтушәлаһ йәттә йүз сәксән икки йил
өмүр көрүп, униңдин оғул-қизлар төрәлди. 27 Мәтушәлаһ болса тоққуз йүз
атмиш тоққуз йил пүтүн өмүр көрүп, вапат тапти.
28 **Ламәк** өзи бир йүз сәксән икки яшқа киргәндә бир оғул тепип, 29 униң
етини Нуһ дәп атап: «Бу болса Худа өзи мәлун қилған йәрдә ишлисәң,
қоллиримизниң мушәққитидә бизгә тәсәлли бериду» дәп ейтти. 30 Нуһ
туғулғандин кейин, Ламәк бәш йүз тохсан бәш йил өмүр көрүп, униңдин
оғул-қизлар төрәлди. 31 Ламәк болса йәттә йүз йәтмиш йәттә йил пүтүн өмүр
көрүп, вапат тапти.
32 **Нуһ** өзи бәш йүз яшқа киргәндә, униңдин Шем билән Хам вә Япәт төрәлди.

Инсанларниң яманлиқи

6 1 Амма адәмләр йәр йүзидә ғолдиғили туруп, уларниң қизлири пәйда
болғанда, 2 Худаниң оғуллири адәмләрниң қизлириниң чирайлиқ
екәнликини көрүп, улардин өзи халиғиничә хотунлар алди. 3 У вақит
Худавәндә сөз қилип: «Инсанлар болса әт болғач, мениң Роһум һемишә
уларниң ичидә қалмайду. Әмди уларниң өмри аран бир йүз йигирмә яшқичә
йетиду» деди.
4 У вақит билән кейинки күнләрдә Худаниң оғуллири адәмләрниң қизларниң

йениға берип, улардин балилар тапқинида девидәк залимлар йәр йүзидә пәйда болди. Булар болса қедимки вақитниң күчлүк даңланған палванлири еди. 5 Худавәндә болса йәр йүзидә инсанниң яманлиқи чоңийип кетип, көңлиниң хияллири күндин-күнгә яман болғинини көрди. 6 Шуни көрүп, Худавәндә өзи йәр йүзидә адәм пәйда қилғиниға пушайман болуп, көңлидә әпсусланди. 7 Буниң үчүн Худавәндә сөзләп: «Мән өзәм уларни яратқинимға пушайман болғач, өзәм яратқан инсанни чарва мал билән өмиләйдиған жаниварларға қошуп, һавадики учарқанатларғичә йәр йүзидин йоқитай» дәп ейтти. 8 Лекин Нуһ болса Худавәндиниң нәзиридә илтипат тапқан еди.

Нуһ пәйғәмбәр вә топан баласи

9 **Нуһниң нәсил намиси** болса шудур. Нуһ Худа билән бир йолда йүрүп, өз заманида адил вә тоғра бир киши еди. 10 Нуһтин Шем, Һам вә Япәт дегән үч оғул төрәлди. 11 Лекин дуния болса Худаниң алдида бузулуп кетип, йәр өзи зулумдин толуп қалған еди. 12 Худа йәр йүзигә нәзәр селип қариса, мана йәр өзи бузулуп қалған еди, чүнки һәр тирик җан йәр йүзидә өз йолини бузған еди.
13 Худа Нуһқа ейттики: «Мана, һәммә тирик җанлириниң ахири кәлди дәп қарар қилдим, чүнки дуния уларниң зулумидин толуп кәтти. Мана мән уларни йәр билән қошуп, һалак қилимән. 14 Әмди сән өзәңгә гофәр яғичидин бир кемини ясап, кеминиң ичидә һуҗрилар қилип, ичи-сиртиға мом сүркигин. 15 Сән уни шундақ қилғайсәнки, узунлуқи үч йүз гәз, кәңлики әллик гәз вә егизлики оттуз гәз болсун. 16 Кемигә бир пәнҗириму ясап, уни өгүздин бир гәз егиз қилип пүткүзгин вә кеминиң ян тәрипигә ишик қойғин. Кеминиң өзини униң төвән, иккинчи вә үчинчи қәвити болғидәк тәриқидә ясиғин. 17 Чүнки мана мән өзәм асманниң астидики һаятлиқ нәписи бар һәр хил җисимни һалак қилидиған топанни йәр йүзигә кәлтүримән. Буниң билән йәр йүзидә һәммиси өлүп қалиду. 18 Амма сән билән әһдәмни түзимән. Сән болсаң, оғуллириңниң өзи билән хотунуң вә оғуллириңниң хотунлирини елип, кемигә кирип, 19 өзәң билән тирик қалмиқи үчүн җени бар җандарларниң һәммисидин елип, һәр җинстин бир җүп әркәк-чишини киргүзгин. 20 Учарқанатларниң җинслири болсун вә я чарва малниң җинслири болсун, я йәрдә өмиләйдиған һәммә җаниварларниң җинслири болсун, тирик қалмиқи үчүн һәр бир җинстин бир җүп қешиңға кирсун. 21 Өзәң билән уларниң йегүлүки үчүн йәйдиған һәр хил озуқтин елип, йениңға йиғип қойғин» деди. 22 Нуһ болса шундақ қилип, Худа униң өзигә буйруғанниң һәммисини беҗа кәлтүрди.

7 [1] Худа Нуһқа ейттики: «Сән һәммә әһли бәйтиң билән кемигә киргин,
чүнки сени бу дәвирдә алдимда адил көрдүм. [2] Һәммә һалал һайванлардин
әркәк-чиши йәттә җүптин, һарам һайванлардин әркәк-чиши бир җүптин елип,
[3] шундақ һәм һавадики учарқанатлардин әркәк-чиши йәттә җүптин елип,
пүтүн йәр йүзидә уруқини тирик сақлимақ үчүн өзәң билән алғин. [4] Чүнки
йәттә күндин кейин қирық кечә-күндүзгичә йәр йүзигә ямғур яғдуруп, өзәм
қилған һәммә җандарни йәр йүзидин йоқитимән» деди. [5] Шуни аңлап, Нуһ
өзи Худавәндә униңға буйруғанниң һәммисини бәҗә кәлтүрди.
[6] Йәргә топан кәлгинидә Нуһ алтә йүз яшта еди. [7] У вақит Нуһ өзи оғуллири
билән хотунини вә оғуллириниң хотунлирини елип, топан суйидин
қутулмақ үчүн кемигә кирди. [8] Һалал һайван билән һарам һайванлар болсун,
учарқанат билән йәрдә өмиләйдиған һәр хил җандар болсун, [9] иккидин
иккидин әркәк-чиши болуп, Худа өзи Нуһқа буйруғандәк кемигә Нуһниң
қешиға кирди. [10] Йәттә күндин кейин йәр йүзигә топанниң суйи кәлгили
башлиди. [11] Нуһниң өмриниң алтә йүзинчи йили иккинчи айида айниң
он йәттиничи күни, чоң чоңқурларниң булақлири тешилип, асманниң
пәнҗиридики ечилип кетип, [12] қирық кечә-күндүзгичә йәр йүзигә ямғур
йеғип турди. [13] Топан башлиған күнниң өзидә Нуһниң өзи билән Нуһниң Шем,
Хам вә Япәт дегән оғуллири вә Нуһниң хотуни билән оғуллириниң үч хотуни
кемигә кирди. [14] Һәр хил явайи һайван билән һәр хил чарва мал болсун, һәр
хил йәрдә өмиләйдиған җанивар билән һәр хил қанатлиқ җанивар вә һәр
хил учарқанат болсун, [15] җени бар җандарларниң һәммисидин иккидин-
иккидин болуп, кемигә Нуһниң қешиға кирди. [16] Киргәнләр болса Худаниң
буйруғинидәк һәр хил җандардин җүп-җүп кирди. У вақит Худавәндә өзи
ишикни тақап қойди. [17] Қирық күнгичә йәр йүзигә топан келип, су толуп
кетип, кемини көтәрсә, йәрдин көтирилип ләйләп қалди. [18] Су өрләп кетип,
йәр йүзидә тола болғинида, кемә суниң йүзидә ләйләп қалди. [19] йәр йүзидә
суниң тола өрләп кәткинидин асманниң тегидики егиз тағларниң һәммиси
көрүнмәй қалди. [20] Сулар болса он бәш гәз техи егиз чиқип кетип, тағларни
қаплап кәтти. [21] Буниң билән йәр йүзидә һәрикәт қилидиған һәммә җандар
хаһи учарқанат болсун, хаһи чарва мал болсун, хаһи явайи һайван болсун,
хаһи йәрдә өмиләйдиған һәммә қурт-қоңғуз болсун, хаһи һәммә адәмләр
болсун, һәммиси өлүп кәтти. [22] Қуруқлуқта йүрүп бурнида һаятлиқ нәписи
бар болғанларниң һәммиси өлүп кәтти. [23] Шундақки, йәр йүзидики җени бар
болғанларниң һәммиси, хаһи инсан хаһи чарва мал болсун, хаһи өмиләйдиған
җанивар хаһи һавадики учарқанатлар болсун, һәммиси һалак болуп йәрдин
йоқ болуп кәтти. Ялғуз Нуһ вә кемидә униң билән турғанларниң өзи қутулуп
қалди. [24] Су болса йәр йүзидә бир йүз әллик күнгичә өрләп турған еди.

8 1 Андин кейин Худа Нуһни яд қилип, униң билән кемидә болған һәммә
җанивар билән барчә чарва мални хатирисиға кәлтүрди. Шундақ қилип,
Худа йәр йүзигә шамал чиқарса, сулар тартилип кәткили турди. 2 Чоңқурниң
булақлири билән асманниң пәнҗиришири болса етилип, асманниң ямғури
тохтап қелип, 3 барғансери сулар йәр йүзидин йенип, бир йүз әллик күн
өткәндин кейин кемийип қалғили турди. 4 Йәттиничи айниң он йәттиничи
күни, кемә Арарат тағлириға чүшүп қалди. 5 Су болса онинчи айғичә пәсләп
туруп, онинчи айниң авалқи күни тағларниң чоққилири көрүнгили башлиди.
6 Қирық күндин кейин Нуһ өзи кемигә қойған пәнҗирини ечип, 7 бир
қузғунни чиқирип әвәтти. У чиқип, йәр йүзидин су тартилмиғичилик, учуп
йүрди. 8 Андин кейин у өзи: «Су йәр йүзидин тартилдиму, көрәй» дәп бир
кәптәрни чиқирип әвәтти. 9 Амма кәптәр болса пүтүн йәр йүзидә су болғач,
путини қойғили йәр тапалмай, униң қешиға кемигә йенип кәлди. Йенип
кәлсә, у өз қолини сунуп, уни тутуп, қешиға елип, кемидә қойди. 10 Йәттә күн
тохтап, бу кәптәрни кемидин йәнә чиқирип әвәтти. 11 Әвәтсә, кәптәр ахшамда
униңға йенип кәлгинидә, мана тумшуқида зәйтунниң үзүвалған бир яприқи
бар еди. Буни көрүп, Нуһ өзи йәрдә суниң тартилғинини билди. 12 Техи йәттә
күн тохтап, бу кәптәрни йәнә чиқирип әвәтти, амма бу нөвәт униңға йенип
кәлмиди. 13 Алтә йүз биринчи йили, авалқи айи, айниң биринчи күнидә,
су йәрдин қуруған еди. У вақит Нуһ кеминиң үстини ечип, қарап, йәрниң
қуруғинини көрди. 14 Иккинчи айи, айниң йигирмә йәттиничи күни, йәр
тамамән қуруған еди.
15 У вақит Худа Нуһқа сөз қилип: 16 «Сән болсаң, хотунуң билән оғуллириң
вә оғуллириңниң хотунлирини елип, кемидин чиқип, 17 өзәң билән биллә
болған җени бар һәр хил җандарларни, хаһи учарқанат болсун, хаһи чарва мал
болсун, хаһи йәрдә өмиләйдиған қурт-қоңғуз болсун, һәммисини өзәң билән
қошуп, кемидин чиқарғин. Улар болса йәрдә йейилип уруқлап, зиминдә
авусун» деди. 18 Буни аңлап, Нуһ өзи өз хотуни билән оғуллири вә оғуллириниң
хотунлири билән биллә қошулуп ташқири чиқти. 19 Һәммә җанивarларниң
өзи, хаһи өмиләйдиған җандар болсун, хаһи учарқанат болсун, хаһи йәрдә
мидирлайдиғанниң һәр қайсиси болсун, һәммиси кемидин чиқти.
20 У вақит Нуһ Худавәндигә бир қурбангаһни ясап, һәр хил һалал җанивар
билән һәр хил учарқанаттин елип, қурбангаһниң үстидә көйдүрмә қурбанлиқ
қилип өткүзди. 21 Өткүзсә, Худавәндә хуш буйни пуриди. Пурап Худавәндә
көңлидә ейттики: «Адәмниң көңлиниң нийити болса кичикликидин тартип,
яман болған болсиму, мән адәм үчүн йәргә йәнә ләнәт қилмаймән вә әмди
қилғинимдәк һәммә җандарни өлтүрүвәтмәймән. 22 Бәлки йәр мәвҗут
турғичилик терим териш билән орма оруш, соғуқ билән иссиқ, яз билән қиш,
күндүз билән кечә тохтап қалмайду» деди.

Худаниң Нуһ билән әһдә түзүши

9 [1] Худа Нуһ билән униң оғуллирини бәрикәтләп, уларға ейттики: «Силәр
болсаңлар, уруқлап тола болуп, йәрни толтириңлар. [2] Йәрдики һәммә
җанивар билән һавадики учарқанатниң үстигә қорқунучуң вә вәһимәңлар
чүшсун. Булар билән йәрдә мидирлайдиғанниң һәммиси судики барчә
белиқларға қошулуп, қоллириңларға тапшурулғандур. [3] Һәр мидирлайдиған
җандарни силәргә таам болсун. Мән силәргә көкәргән гияһни бәргәндәк,
әмди буниң һәммисини силәргә бәрдим. [4] Амма җени, йәни қени бар гөшни
йемәңлар. [5] Мән болсам, җениңлардики қанни тәләп қилип, һәр һайванниң
илкидин уни истәп, бир адәмдинму йәнә бир адәмниң қенини тәләп
қилимән. [6] Кимки адәм қенини төксә, униң қениму адәм қолидин төкүлиду.
Чүнки Худа адәмни өз сүритидә қилғандур. [7] Әмди силәр болсаңлар, уруқлап
тола болуп, йәрдә авуп ғолдап туруңлар» деди.
[8] Андин Худа Нуһ билән униң оғуллириға сөз қилип ейттики: [9] «Мана силәр вә
силәрдин кейин келидиған әвлатлириңлар болсун, [10] силәр билән болған һәр
тирик җанивар вә я учарқанат болсун, чарва мал вә я һәр явайи һайван болсун.
Һәр қайси җандар кемидин чиқса, йәр йүзидә һеч бир һайванни қоймай,
һәммәңлар билән мән өз әһдәмни бағлаймән. [11] Шундақки, һәммә җандар
йәнә топанниң суйи билән йоқитилмайду вә я топан келип, йәрни хараб
қилмайду дәп, силәр билән әһдәмни сақлаймән». [12] Худа ейттики: «Мән өзәм
силәр билән қешиңлардики һәммә тирик җанивarларға бағлайдиған әбәдий
әһдәм үчүн бир бәлгү тохтитип, [13] мениң өзәм билән йәрниң оттурисида бир
аламәт болсун дәп, һәсән-һүсинимни булутларда қоюп қойимән. [14] Қачанки
мән йәрниң үстигә булут чиқирип, һәсән-һүсиним көрүнсә, [15] өзәм силәр
билән җени бар һәммә җандарларға қилған әһдәмни яд қилимән. Буниң
билән топан иккинчи келип, һәммә җандарларни һалак қилмайду. [16] Һәр
қачан булутниң өзидә һәсән-һүсәнни көрсәм, мән Худа билән йәр йүзидики
җени бар һәммә җандарлар билән түзгән әбәдий әһдини яд қилай» деди.
[17] Шуни дәп, Худа Нуһқа сөзләп: «Бу болса мән өзәм билән йәр йүзидики
барлиқ җандарлар билән түзгән әһдәмниң бир бәлгүси болсун» деди.

Нуһниң оғуллири

[18] Нуһниң кемидин чиққан оғуллири болса Шем, Хам вә Япәт еди. Хам
өзи Қанаанниң атиси болди. [19] Мәзкур үчәйлән Нуһниң оғуллири болуп,
буларниң нәслидин пүтүн йәр йүзи ават болди. [20] Нуһ болса деханчилиқ
қилғили башлап, үзүмзарлиқ бағ қилип, [21] шараб ичип мәст болуп, өз
чедирида ялаңғач йетип қалди. [22] Йетип қалса, Қанаанниң атиси болған Хам
келип, атисиниң әвритини көрүп, ташқири чиқип, икки бурадиригә хәвәр

бәрди. [23] У вақит Шем билән Япәт қопуп, бир йепинчини елип, өшнилиригә селишип, арқилиричә меңип кирип, атисиниң әвритини йепип қойди. Уларниң йүзи арқиға болуп , атисиниң әвритини көрмиди. [24] Нуһ шарабниң мәстликидин ойғанса, кичик оғлиниң униңға немә қилғинини билип қоюп, [25] «Қанаан мәлун болуп, бурадәрлириниң қулиниң қули болсун» дәп қарғиди. [26] Андин кейин йәнә сөзләп: «Шемниң Тәңриси Худавәндигә һәмдусана болсун, әммә Қанаан Шемниң қули болсун. [27] Худа Япәтни авутуп, у Шемниң чедирида макан тутсун, амма Қанаан болса уларниң қули болсун» деди. [28] Нуһ болса топандин кейин үч йүз әллик йил өмүр көрди. [29] Бу тәриқидә Нуһ өзи тоққуз йүз әллик йил пүтүн өмүр көрүп, вапат тапти.

Шем, Һам вә Япәтниң әвлатлири

10 [1] **Нуһниң оғуллири** болған Шем, Хам вә Япәтниң топандин кейин төрәлгән нәслиниң баяни шудур.

[2] **Япәтниң оғуллири** болса Гомәр, Магог, Мадай, Яван, Тубал, Мәшәк вә Тирас еди. [3] Гомәрниң оғуллири болса Ашкиназ, Рифат вә Тогарма еди. [4] Яванниң оғуллири болса Елиша билән Таршиш, Киттим билән Доданим еди. [5] Таипиләрниң аралларниң хәлқи болса булардин тарқилип чиқип, һәр қайси өз жутида өз зувани билән қәбилилиригә қарап башқа-башқа милләт болуп қалди.

[6] **Хамниң оғуллири** болса Куш билән Мисир, Пут билән Қанаан еди. [7] Кушниң оғуллири болса Себа, Хавила, Сабта, Раама вә Сабтика еди. Рааманиң оғуллири болса Шеба билән Дедан еди. [8] Кушниң өзидин Нимрод төрәлди. Бу өзи йәр йүзидә җаһангирликни башлап, [9] Худавәндиниң алдида чоң шикарчи болғач, «Палан киши Худавәндиниң алдида Нимродтәк чоң шикарчи екән» дәйдиған тәмсил чиқип қалди. [10] Униң сәлтәнитиниң иптидаси Шинар жутидики Бабил билән Ерәк, Аккад билән Калнә дегән җайлардин башлап, [11] у өзи бу жуттин Ассурға чиқип, Нинәвә, Рәхобот-Ир вә Калаһни ясап, [12] Чоң шәһәр дегән Нинәвә билән Калаһниң арисида Ресән шәһириниму бена қилди. [13] Мисирниң өзидин лудий билән анамийлар, леһабий билән нафтуһийлар, [14] патросийларниң өзи билән филистинийләрниң ата-бовилири болған каслуһий вә кафторийлар пәйда болди. [15] Қанааниң өзидин униң тунҗи оғли болған Сидонниң өзи билән Хит, [16] йәбусий, аморий вә гиргашийлар, [17] хивийлар, арқийлар вә синийлар, [18] арвадий, земарий вә хаматийлар пәйда болди. Шу тәриқидә Қанааниң қәбилилири йейилғили турди. [19] Қанаанийларниң жути болса Гәрар тәрипи Сидондин тартип, Газағичә чиқип, Содом билән Гоморра, Адма билән Зибойим тәрипи Лашағичә йетип

барди. [20] Мәзкурлар болса Хамниң оғуллири болуп, өз қәбилилири билән зуванлириға мувапиқмилләт-милләт болуп, өз жутлирида маканлашти.
[21] Япәтниң акиси болуп, һәммә бәни-Әбәрниң ата-бовиси болған Шемниң өзигиму оғуллар туғулди. [22] Шемниң оғуллири болса Елам, Ассур, Арпахшад, Луд вә Аррам еди. [23] Амма Аррамниң оғуллири болса Уз билән Һул, Гәтәр билән Маш еди. [24] Арпахшад болса униңдин Шалаһ төрәлди. Шалаһтин Әбәр төрәлди. [25] Лекин Әбәрдин икки оғул пәйда болуп, бириниң ети Пәләг еди, чүнки униң вақитта йәр өзи тәқсим қилинди. Униң бурадири болса Йоқтан дәп аталди. [26] Йоқтанниң өзидин Алмодад билән Шәләф, Хазармавәт билән Йерах, [27] Һадорам, Узал вә Диқла, [28] Обал билән Абимаәл, Шеба билән Офир, Хавила билән Йобаб төрәлди. [29] Буларниң һәммиси Йоқтанниң оғуллири еди. [30] Уларниң олтарған җайлири болса Мешадин тартип, Сефар тәрипи күн чиқиштики таққичә йетип туташти. [31] Мәзкурлар болса Шемниң оғуллири болуп, өз қәбилилири билән зуванлириға мувапиқ милләт-милләт болуп, өз жутлирида маканлашти.
[32] Буларниң өзи өз ханидан билән қәбилилиригә мувапиқ Нуһниң оғуллириниң нәсиллири еди. Топандин кейинки хәлиқләр буларниң өзидин чиқип, йәрдә тарқалди.

Бабилниң мунари

11 [1] У заманда пүтүн йәр йүзиниң тили билән сөзи бир еди. [2] Лекин улар шәриқ тәрипигә сәпәр қилип йүрсә, Шинар жутида бир түзләңликни тепип, анда олтирип қалди. [3] Бир-биригә сөзләп: «Келиңлар, биз кесәк қуюп, отта пишурайли» деди. Шундақ қилип, улар таш орниға хиш, лай орниға қаримай ишләтти. [4] Улар йәнә сөзлишип: «Келиңлар, әмди өзимизгә бир шәһәр бена қилип, учи асманға тақашқидәк бир мунарни ясап, мунда өз намимизни чиқирайли. Болмиса, пүтүн йәр йүзигә тарқап кетип қалармизмикин» дейишти. [5] У вақит Худавәндә адәм балилириниң бена қилип турған шәһәр билән мунарини көргили чүшти. [6] Көрүп, Худавәндә ейттики: «Мана булар болса бир хәлиқ болуп һәммисиниң тилиму бир әмәсму? Һели уларниң қилған иши шудур. Лекин мундин кейин һәрнемини қилғили нийәт қилса, уларға намүмкин кәлмәйди. [7] Буниң үчүн биз төвәнгә чүшүп, улар бир-бириниң тилни уқалмисун дәп, уларниң тиллирини башқа-башқа қилайли» деди. [8] Шуни дәп, Худавәндә уларни у җайдин пүтүн йәр йүзигә таритивәтти. Бу тәриқидә улар өзи шәһәрни ясаштин тохтап қалди. [9] Худавәндә анда йәр йүзиниң тилини башқа-башқа қиливәткәч, у җайниң исми Бабил дәп аталди. Андин кейин Худавәндә уларни пүтүн йәр йүзигә таритивәтти.

Шемниң әвлатлири

10 **Шемниң нәсәбнамиси** болса шудур. Шем өзи йүз яшқа киргәндә, топан өтүп икки йилдин кейин, униңдин Арпахшад төрәлди. 11 Арпахшад туғулғандин кейин, Шем өзи бәш йүз йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
12 Арпахшад оттуз бәш яшқа киргәндә, униңдин **Шалаһ** төрәлди. 13 Шалаһ туғулғандин кейин, Арпахшад төрт йүз үч йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
14 Шалаһ оттуз яшқа киргәндә, униңдин **Әбәр** төрәлди. 15 Әбәр туғулғандин кейин, Шалаһ төрт йүз үч йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
16 Әбәр оттуз төрт яшқа киргәндә, униңдин **Пәләг** төрәлди. 17 Пәләг туғулғандин кейин, Әбәр төрт йүз оттуз йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
18 Пәләг оттуз яшқа киргәндә, униңдин **Рау** төрәлди. 19 Рау туғулғандин кейин, Пәләг икки йүз тоққуз йил өмүр көрүп, униңдин оғул-қизлар төрәлди.
20 Рау оттуз икки яшқа киргәндә, униңдин **Серух** төрәлди. 21 Серух туғулғандин кейин, Рау икки йүз йәттә йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
22 Серух оттуз яшқа киргәндә, униңдин **Нaһор** төрәлди. 23 Нaһор туғулғандин кейин, Серух икки йүз йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
24 Нaһор йигирмә тоққуз яшқа киргәндә, униңдин **Тәраһ** төрәлди. 25 Тәраһ туғулғандин кейин, Нaһор бир йүз он тоққуз йил өмүр көрүп, униңдин оғул қизлар төрәлди.
26 Тәраһ йәтмиш яшқа киргәндә, униңдин **Абрам**, Нaһор вә Һаран төрәлди.

27 **Тәраһниң нәсәбнамиси** болса шудур. Тәраһниң өзидин Абрам, Нaһор вә Һаран төрәлди. Амма Һаранниң өзидин Лот төрәлди. 28 Лекин Һаран болса өз вәтини болған калданийларниң зиминидики Урда атиси Тәраһниң алдида өлди. 29 Абрам билән Нaһор болса өзлиригә хотун алди. Абрамниң хотуни Сараһ дәп атилип, Нaһорниң хотуни болса Һаранниң қизи болуп Милка дәп аталди. Һаран өзи Милка билән Йискаһниң атиси еди. 30 Лекин Сараһ туғмас болғач, һеч балиси йоқ еди. 31 Амма Тәраһ болса оғли Абрамни, йәнә бир оғли Һаранниң балиси болған нәвриси Лотни вә оғли Абрамниң хотуни болған өз келини Сараһни елип, Қанаан жутиға бармақ үчүн, улар билән калданийларниң зиминидики Урдин чиқип кәтти. Амма улар Һаран дегән җайға берип йәткәндә, анда олтирип қалди. 32 Тәраһниң өмри икки йүз бәш яшқа йәткәндә, Тәраһ өзи Һаранда вапат тапти.

Худа Абрамни чақириду

12 [1] Амма Худавәндә Абрамға ейтқан едики: «Сән болсаң, өз жутуң билән
ханиданиңни ташлап, атаңниң өйидин чиқип, мән саңа көрситидиған
жутқа барғин. [2] Ундақ қилсаң, мән сени чоң бир хәлиқ қилип, саңа бәрикәт
берип, исмиңни улуқ қилимән. Шундақки, сән бәрикәткә сәвәб болисән.
[3] Кимки сени мубарәклисә, мән униң өзини мубарәкләймән. Кимки саңа
ләнәт оқуса, мән униңға ләнәт қилимән. Сениң васитәң билән дуниядики
һәммә қәбилиләр бәхит-бәрикәт тапиду» деди.
[4] У вақит Абрам өзи Худавәндә униңға ейтқандәк, қопуп кәтсә, Лотму униң
билән биллә раваб болди. Абрам өзи Һарандин чиққинида йәтмиш бәш яшта
еди. [5] Абрам болса өз хотуни Сарай билән өз бир туққининиң оғли Лотни
елип, уларниң йиққан барчә маллирини қошуп, Һаранда тапқан адәмләрни
биллә қетип, Қанаан жутиға бармақ үчүн йолға чиқип, Қанаан жутиға йетип
кәлди. [6] Абрам болса бу жутни кезип, Шәкәм дегән җайдики Морәһниң дуб
дәриғиғә йетип барди. У вақит жут ичидә қанаанийлар олтарақлиқ еди.
[7] Амма Худавәндә Абрамға көрүнүп, униң өзигә: «Мән бу жутни сениң уруқ-
әвлатиңға беримән» деди. У вақит у өзи өзигә көрүнгән Худавәндигә бир
қурбангаһни салди.
[8] Андин кейин у бу йәрдин йөткилип, Бәйтәлниң шәриқ тәрипидики тағ
тәрәпкә барди. Бәйтәлни ғәрб тәрипигә елип, Һай дегән җайни шәриқ
тәрипигә елип, чедирини тикип, анда Худавәндигә бир қурбангаһни ясап,
Худавәндиниң исмини атап дуа қилди.
[9] Андин кейин Абрам қопуп, көчүп йүрүп, җәнуб тәрипигә маңди.

Абрамниң Мисирға чүшүши

[10] Лекин жутқа ачарчилиқ чүшүп қалғач, Абрам өзи анда олтирай дәп,
Мисирға чүшүп маңди. Чүнки жутниң өзидә ачарчилиқ қаттиқ еди. [11] Амма
у өзи Мисирға йеқинлашқили турғинида өз хотуни Сарайҗа сөзләп: «Мана
мән сениң чирайлиқ екәнликиңни билимән. [12] Қачанки мисирлиқлар сени
көрүп қелип, бу униң хотуни екән дәп, билип қалса, улар мени өлтүрүветип,
сени тирик елип қалмақчи болиду. [13] Униң үчүн сән сөзләп: ‹ Мән униң
һәмширисидурмән› дәп ейтқин. Шундақ қилсаң, мән сениң сәвәбиңдин
яхшилиқ тепип, сениң васитәң билән тирик қалимән» деди.
[14] Абрам Мисирға киргәндә мисирлиқлар хотунниң тола чирайлиқ
екәнликини көрди. [15] Фирәвнниң әмирлириму уни көрүп, Фирәвнгә тәрип
қилса, хотун өзи Фирәвнниң өйигә кәлтүрүлди. [16] Фирәвн болса униң
сәвәбидин Абрамға илтипат қилғач, бу өзи қой, буқа вә һаңға ешәкләрни
тепип, қул билән дедәкләр, мада ешәк билән төгиләргә егә болди. [17] Амма

Худавәндә Фирәвн билән униң өйини Абрамниң хотуни Сарahниң сәвәбидин чоң балаларға муптила қилди. 18 У вақит Фирәвн Абрамни қичқирип, униңға ейттики: «Маңа бу немә қилғиниңдур? Немишкә өз хотунуң екәнликини маңа ейтмидиң? 19 Немишкә ‹ У мениң һәмширәмдур› дәп, маңа уни хотунлуққа алғили сәвәб болдуң? Мана әмди хотунуңни елип кәткин!» деди. 20 Фирәвн өз адәмлиригә униң тоғрисида әмир қилғандин кейин, булар униң өзигә хотуни билән пүтүн барлиқини қошуп, йолға салди.

Абрам билән Лотниң айрилип кетиши

13 1 Абрам болса Мисирдин чиқип, хотуни билән пүтүн барлиқини елип, Лот билән биллә җәнуб жутиға маңди. 2 Абрам өзи чарва мал билән алтун-күмүчкә тола бай еди. 3 У өзи көчүп йүрүп, җәнуб жутидин Бәйтәлгә йетип, Бәйтәл билән Һайниң оттурисида өзи илгири чедир тикип, 4 қурбангаh ясиған җайға кәлди. Келип, Абрам өзи анда Худавәндиниң исмини атап дуа қилди. 5 Лекин Абрам билән маңған Лотниңму қой, кала вә чедирлири бар еди. 6 Жут өзи тарлиқ қилғач, улар биллә олтаралмиди, чүнки маллириниң толилиқидин биллә қошулуп туралмиди. 7 Бу сәвәбтин Абрамниң падичилири билән Лотниң падичилириниң арисида җедәл чиқти. У вақит жутниң өзидә қанааний билән пәриззийләр олтарақлиқ еди. 8 Абрам болса Лотқа сөзләп: «Биз болсақ, туққан болғач, сән билән мениң арамда, мениң падичилирим билән сениң падичилириңниң арисида җедәл чиқмисун. 9 Мана, пүтүн жут сениң алдиңда әмәсму? Әмди сән мәндин айрилғин. Әгәр сән чәп тәрәпкә барсаң, мән оң тәрәпкә барай. Әгәр сән оң тәрәпкә барсаң, мән чәп тәрәпкә барай» деди.

10 У вақит Лот нәзәр селип қариса, мана барчә Иордан сәһрасиниң һәммиси сулуқ болуп, өзи Худавәндә Содом билән Гоморрани хараб қилмастин илгири Худавәндиниң җәннитигә охшап, Зоар дегән җайға йәткичилик Мисир жутидәк еди. 11 Шуни көрүп, Лот өзигә пүтүн Иордан түзләңликини илғивалди. Андин Лот өзи шәриқ тәрипигә көчүп барғач, улар бир-биридин айрилип кәтти.

12 Абрам өзи Қанаан жутида олтирип қалди. Лот болса түзләңликтики шәһәрләрдә олтирип, Содомғичә чедирлирини тикти. 13 Амма Содомниң хәлқи Худавәндиниң нәзиридә тола яман болуп, гунакар еди. 14 Лот айрилип кәткәндин кейин, Худавәндә Абрамға сөзләп: «Сән көзлириңни ечип, өзәң турған җайдин тартип, шимал билән җәнуб шәриқ билән ғәрб тәрипигә нәзәр селип қариғин. 15 Чүнки мән болсам сән әмди көргән бу жутниң һәммисини сән билән нәслиңгә әбәдкичә берип, 16 сениң нәслиңни йәрдики топрақтәк

авутимән. Шундақки, әгәр бир киши йәрдики топақни саниялиса, сениң нәслиңниңму санилиши мүмкин болиду. [17] Сән әмди қопуп, бу жутниң бой-тоғрисини кәзгин, чүнки мән уни саңа беримән» деди. [18] У вақит Абрам чедирлирини йиғип көтирип, Хебронниң йенидики Мамрәниң дуб дәрәқликигә берип, олтирип, анда Худавәндигә бир қурбангаһни ясиди.

Абрамниң Лотни қутқузуши вә Мәлкисадиқ билән учришиши

14 [1] Шинарниң падишаһи Амрафәл билән Әлласарниң падишаһи Арйок вә Еламниң падишаһи Кедорлаомәр билән Гойимниң падишаһи Тидалниң күнлиридә вақә болдики, [2] булар болса Содомниң падишаһи Бера билән Гоморраниң падишаһи Бирша вә Адманиң падишаһи Шинаб билән Зибойимниң падишаһи Шәмебәр вә Бела дәп аталған Зоарниң падишаһиға қарши қопуп, уларниң үстигә җәң башлиди. [3] Буларниң һәммиси туз деңизи болуп қалған Сиддим вадисида йиғилди. [4] Булар болса он икки йилғичә Кедорлаомәргә тәвә болуп туруп, он үчинчи йили униң үстигә баш тартип қойған еди. [5] Он төртиничи йили Кедорлаомәрниң өзи билән униң билән биллә болған падишаһлар келип, рефаийларни Аштарот-Қарнайимда уруп, зузийларни Һамда соқуп, емийларни Шавәһ-Қирятайимда тармар қилди. [6] Хорийларни һәм өзиниң теғи болған Сеирда чөлниң йенидики Әл-Паранғичә сүрүп берип, мәғлуп қилди. [7] Андин кейин улар йенип, Ен-Мишпат дәп аталған Қадешқа келип, амаләкийләрниң һәммә жутини бесип, Хазазон-Тамарда олтарақлиқ аморийларни тармар қилди.

[8] У вақит Содомниң падишаһи билән Гоморраниң падишаһи вә Адманиң падишаһи билән Зибойимниң падишаһи вә Бела дәп аталған Зоарниң падишаһи чиқип келип, Сиддим вадисида уларға қарши җәң қилғили сәп тизип, [9] Еламниң падишаһи Кедорлаомәр билән Гойимниң падишаһи Тидал, Шинарниң падишаһи Амрафәл билән Әлласарниң падишаһи Арйок дегәнләргә қарши тизилди. Шундақки, төрт падишаһ бир тәрәп болуп, бәш падишаһ йәнә бир тәрәп еди. [10] Лекин Сиддим вадисида тола қаримайниң орилири бар еди. Бу сәвәбтин Содом билән Гоморраниң падишаһлири қечип кетип барғинида анда чүшүп кәтти. Амма қалғанлар болса таққа қечип кәтти. [11] Галиб кәлгәнләрниң өзи Содом билән Гоморраниң һәммә мели билән барчә озуқ-талқанлирини елип кетип, [12] Абрамниң биртуққинининиң оғли болуп, Содомда олтирип қалған Лотниму маллири билән қошуп елип кәтти.

[13] Лекин қутулуп қалған бир киши берип, буни Әшкол билән Анәрниң бурадири болған аморий Мамрәниң дуб дәрәқликидә олтирип келип, ибраний болған Абрамға хәвәр бәрди. Бу кишиләр болса Абрам билән әһдә

бағлашқан еди. [14] Амма Абрам өзи туққининиң әсир болуп кәткинини аңлиғанда, өз өйидә туғулған һәммидин ишәшлик қуллиридин үч йүз он сәккиз адәмни елип чиқип, дүшмәнләрни Данғичә қоғлап барди. [15] Берип, кечиси униң өзи билән адәмлири топ-топ бөлүп, уларға һуҗум қилип йеңип, уларни Дәмәшиқниң шимал тәрипидики Һоба дегән җайғичә сүрүп берип, [16] һәммә мални тартивелип, өз туққини Лотниму қутқузуп, униң мели билән хотунларни вә адәмлирини яндуруп кәлди.

[17] У өзи Кедорлаомәр вә униң билән биллә болған падишаһларни мәғлуп қилип йенип келиватқинида Содомниң падишаһи өзи Шавәһ вадиси дәп аталған падишаһ вадисиғичә униң алдиға чиқти. [18] Салимниң падишаһи Мәлкисадиқ болса нан билән шараб чиқарди. Бу өзи Худатааланиң каһини болғач, [19] униң һәққидә дуайихәйр қилип: «Абрам болса асман билән йәрни яратқан Аллатааланиң тәрипидин мубарәкләнсун! [20] Дүшмәнлириңни қолуңға бәргән Аллатаалаға һәмдусана болсун» дәп ейтти. У вақит Абрам өзи униңға һәммә нәрсиниң ондин бир үлүшини бәрди.

[21] Амма Содомниң падишаһи Абрамға сөзләп: «Хәлиқни маңа бәргин, амма мални өзәң алғин» деди. [22] Лекин Абрам Содомниң падишаһиға җавап берип: «Мән болсам, асман билән йәрни яратқан Худавәндә Аллатаалаға қол көтирип қәсәм қилимәнки, [23] мән болсам сәндин бир йип я чоруқниң бир боқучини вә я башқа нәрсәңни алмаймән. Болмиса, сән өзәң: ‹ Мән Абрамни бай қилип қойдум› дәп ейтисәнмикин. [24] Буниң үчүн йигитләрниң йегини билән маңа һәмраһ болған Анәр билән Әшкол вә Мамрәниң һәссисидин башқа бир немини алмаймән. Улар болса өз тегишликини алсун» деди.

Худаниң Абрам билән әһдә түзүши

15 [1] Бу вақәләрдин кейин роһий көрүнүштә Худавәндиниң сөзи Абрамға келип: «Әй Абрам қорқмиғин, мән өзәм сипириң болимән. Инамиң болса наһайити чоң болиду» деди. [2] Абрам сөз қилип: «Әй Рәб Худавәндә, маңа немә берисән? Мана мән болсам балисиз болуп қелип, дәмәшиқлиқ Елийәзәр өзи өйүмгә егә болиду» деди. [3] Абрам йәнә сөз қилип: «Сән маңа әвлат бәрмидиң. Мана, өйүмдикиләрниң бири маңа варис болиду» деди. [4] У һаман Худавәндиниң сөзи униңға келип: «Бу киши болса саңа варис болмай, бәлки өз пуштуңдин келидиғанниң өзи саңа варис болиду» деди. [5] Шуни дәп, у уни ташқири елип чиқип: «Әмди асманға қарап, юлтузларни саниялисаң, уларни саниғин» деди. Андин кейин униңға: «Сениң нәслиңму шундақ болиду» дәп ейтти. [6] Абрам болса Худавәндигә ишәнди. Худавәндә буни униң һәққидә адаләт санап,

7 униңға:«Бужутнимирасиңболмақүчүнсаңаберәйдәп,сеникалданийларниң
зиминидики Урдин чиқирип кәлгән Худавәндә өзәмдурмән» деди. 8 Шуни
десә, Абрам сөзләп: «Әй Рәб Худавәндә, мән уни алмиқимни немидин
билимән?» деди. 9 У униңға: «Мән үчүн үч яшлиқ бир ғуниҗин, үч яшлиқ бир
өчкә, үч яшлиқ бир қочқар, бир пахтәк вә бир бачкини елип кәлгин» деди.
10 У өзи буларниң һәммисини елип, оттуридин икки парчә қилип, һәр бир
парчини йәнә бир парчисиниң уттурида қоюп қойди, амма учарқанатларни
парчилимиди. 11 Қушлар келип, бу җәсәтләргә чүшкили башлиса, Абрам
уларни үркүтүвәткили турди. 12 Лекин күн патқан вақитта Абрамға еғир
бир уйқа кәлди вә мана, униң өзигә қорқунучлуқ чоң қараңғулуқ чүшти. 13 У
вақит Худавәндә Абрамға сөзләп: «Шәксиз билгәйсәнки, сениң нәслиң өзи
өзиниңки болмиған жутта мусапир болуп, униң хәлқигә қул болуп қелип,
бу хәлиқ өзи уларға төрт йүз йилғичә зулум салиду. 14 Лекин мән улар
хизмәт қилидиған таипигә һәм һөкүм қилимән. Андин кейин улар тола
мал алғач чиқиду. 15 Амма сән болсаң, аманлиқ билән ата-бовилириңға
қошулуп, қерилиқиңниң камалида дәпнә қилинисән. 16 Лекин нәслиң
төрт әвлат өтүп, бу йәргә йенип келиду. Чүнки аморийларниң гунайиниң
өлчими техи толмиған» деди. 17 Күн петип тамамән қараңғу болғанда, түтүн
чиқип турған тонур көрүнүп, ялқунлуқ от бу парчиларниң арисидин өтүп
кәтти. 18 У күнниң өзидә Худавәндә Абрам билән әһдә қилип ейттики: «Мән
сениң нәслиңгә бу жутни, Мисирниң дәриясидин тартип Фират дегән чоң
дәриғичә берип, 19 қений, қенизий вә қадмонийларниңкини, 20 хиттий,
пәризий вә рефаийларниңкини, 21 аморий билән қанааниларниңкини,
гиргаший билән йәбусийларниң жутини ата қилимән».

Һагар билән Исмаил

16 1 Амма Абрамниң хотуни Сарай униңға һеч бала туғмиди. Лекин
Сарайниң Һагар дегән мисирлиқ бир дедики бар еди. 2 У өзи Абрамға
сөзләп: «Мана, Худавәндә мени туғмас қилип қойған. Әмди сән мениң
дедикимниң қешиға киргин. Буниң билән әвлатим болса керәк» деди.
Абрам болса Сарайниң сөзигә униди. 3 Абрам өзи Қанаан жутида он йил
олтарғандин кейин Абрамниң хотуни Сарай мисирлиқ дедики Һагарни елип,
уни өз ери Абрамға хотунлуққа бәрди. 4 Бәргәндә, у өзи Һагарниң қешиға
кирип, у өзи һамилдар болди. Амма у өзиниң һамилдар болғинини көргәндә,
өз ханимини хар көрди. 5 У вақит Сарай Абрамға сөзләп: «Маңа болған
зулум сениң гәдиниңгә болиду. Мән болсам, өз дедикимни қучиқиңға селип
бәрдим. Әмди у өзиниң һамилдар болғинини көргәндә, мән униң нәзиридә

хар көрүндүм. Худавәндә өзи сән билән мениң арамда хөкүм қилсун» деди.
6 Амма Абрам өзи Сараһқа: «Мана дедикиң болса өз қолуңдидур. Немини
халисаң, униңға қилғин» деди. Буни аңлап, Сараһ униңға қаттиқлиқ қилғили
турса, у униң қешидин қечип кәтти.
7 Амма **Худавәндиниң пәриштиси** униңға чөлдики қудуқниң йенида учрап,
Шур йолиниң үстидики булақниң өзидә йолуқуп, 8 «Әй Сараһниң дедики
болған Һагар, нә йәрдин кәлдиң, нә йәргә барисән?» дәп сориса, у җавап
берип: «Мән болсам, өз ханимим Сараһниң қешидин қечип кәлдим» деди.
9 **Худавәндиниң пәриштиси** униңға: «Ханимиңниң қешиға йенип берип,
қолиниң астида боюн сунғин» деди. 10 **Худавәндиниң пәриштиси** униңға йәнә
сөзләп: «Сениң нәслиңни шундақ авутимәнки, толилиқидин уни санғили
болмайду» деди. 11 Андин **Худавәндиниң пәриштиси** униңға: «Мана, сән
һамилдар болдуң, әмди бир оғул туғуп, униңға Исмаил дәп ат қойисән.
Чүнки Худавәндә сениң җапайиңни аңлиди. 12 Бу оғул өзи явайи ешәктәк
болуп, униң қоли һәр кишигә қарши узитилсиму, һәр кишиниң қолиму
униңға қарши болиду. Өзи һәммә бурадәрлириниң уттурида олтариду»
деди. 13 Һагар болса униң өзи билән сөзләшкән Худавәндигә ат қоюп: «Сән
мени көргүчи Худадурсән» дәп атап, «Мән мундаму мени көргүчиниң өтүп
кәткинини көрдүм» деди. 14 Бу сәвәбтин у қудуқниң өзигә Бәрлаһайрой дәп
ат қоюлди. Бу өзи Қадеш билән Бәрәдниң оттурисида еди. 15 Һагар болса
Абрамға бир оғул туғуп бәрди. Абрам өзи Һагар униңға туғуп бәргән оғлиға
Исмаил дәп ат қойди. 16 Һагар Абрамға Исмаилни туғуп бәргинидә, Абрам
өзи сәксән алтә яшта еди.

Әһдә бәлгүси – хәтнә

17 1 Абрам тохсан тоққуз яшқа киргәндә, Худавәндә Абрамниң өзигә
көрүнүп ейттики: «Мән өзәм қадир Худадурмән. Сән мениң алдимда
йүрүп камил болғин. 2 Мән болсам, өзәм билән сениң араңда әһдәмни бағлап,
сени наһайити ғолдитимән» деди. 3 У вақит Абрам йүз төвән йиқилди. Худа
униңға йәнә сөз қилип ейттики: 4 «Мана, мениң сән билән қилидиған әһдәм
шудурки, сән болсаң, тола хәлиқләргә ата болисән. 5 Униң үчүн сән мундин
кейин Абрам дәп аталмай, бәлки исмиң Ибраһим болиду. Чүнки мән сени
тола хәлиқләргә ата қилип тиклидим. 6 Мән сени наһайити ғолдитимән.
Шундақки, сәндин тола хәлиқләр пәйда болуп, пуштуңдин падишаһлар
чиқиду. 7 Мән болсам, сениң өзәң билән сәндин кейин келидиған нәслиңниң
Тәңриси болай дәп, өзәм билән сениң вә сәндин кейин келидиған нәслиңниң
арисида бир әбәдий әһдә болмақ үчүн, өз әһдәмни бағлаймән. 8 Сән билән

сәндин кейин келидиған нәслиңгә өзәң мусапир болуп турған жутни ата қилип, һәммә Қанаан жутиниң өзини әбәдий мүлүк қилип берип, уларниң Тәңриси болимән» деди. [9] Андин кейин Худа Ибраһимға йәнә сөз қилип ейттики: «Сән болсаң, мениң әһдәмни сақлиғин, сәндин кейин келидиған нәслиңму пушттин пуштқа буни сақлисун. [10] Мән билән силәрниң вә сәндин кейин келидиған нәслиңниң арисида сақлинидиған әһдәм шуки, араңлардики һәр әркәк хәтнә қилинсун. [11] Шундақки, хәтнилик әтлириңларни кәскәйсиләр. Бу өзи мән билән силәрниң араңлардики әһдиниң бәлгүси болсун. [12] Нәсилдин нәсилгә араңларда һәр қайси сәккиз күнлүк оғул болса һәр бир әркәкниң өзи хаһи өйдә туғулған болсун, хаһи әвлатиңдин болмай, ятлардин пулға елинған бала болсун, хәтнә қилинсун. [13] Өйү»ңдә туғулған билән пулға елинғанниң иккилиси зөрүр хәтнә қилинсун. Бу тәриқидә мениң әһдәм бәдиниңларда әбәдий бир әһдә болсун. [14] Лекин хәтнилик ети болуп хәтнә қилинмиған хәтнисиз һәр бир әркәк болса мениң әһдәмни сундурғач, өз хәлқимдин кесилсун» деди.

Исһақниң туғулуши тоғрисидики вәдә

[15] Худа Ибраһимға йәнә сөз қилип ейттики: «Хотунуң Сарай болса уни Сарай дәп атимай, бәлки исмини Сарә дәп атиғин. [16] Мән униңға бәрикәт берип, униңдинму саңа бир оғул беримән. Дәрвәқә мән униңға бәрикәт беримән. Шундақки, у өзи милләтләрниң аниси болуп, хәлиқләрниң падишаһлири униңдин чиқиду» деди. [17] У вақит Ибраһим йүз төвән йиқилип күлүп: «Растинла йүз яшқа киргән адәмниң балиси болуп, тохсан яшқа киргән Сарә бала туғидуму?» дәп өз көңлидә ейтти. [18] Ибраһим Худаға: «Кашки Исмаил сениң алдиңда яшиса еди» дәп ейтти. [19] У вақит Худа сөз қилип: «Шәксиз хотунуң Сарә саңа бир оғул туғуп бериду. Сән униңға Исһақ дәп ат қойғин. Мән болсам, униң өзи билән униңдин кейин келидиған нәсилгә әһдәмни бағлаймән. Бу әбәдий бир әһдә болиду. [20] Амма Исмаил тоғрисидиму дуайиңни аңлидим. Мана мән уни бәрикәтләп, уруқлуқ қилип наһайити авутимән. Униң пуштидин он икки әмир туралайду. Мән уни чоң бир хәлиқ қилимән. [21] Амма әһдәмниң өзини Сарә келидиған йил бу вақитта саңа туғуп беридиған Исһақ билән бағлаймән» деди. [22] Худа Ибраһимға сөз қилип болуп, униң йенидин жукири чиқип кәтти.

[23] Андин кейин Ибраһим өз оғли Исмаил билән өйидә туғулғанниң һәммисини вә пулға алғанларниң һәммисини елип өз өйидики һеч әр кишини қоймай, Худа униң өзигә буйруғандәк у күни уларниң хәтниликини кесип хәтнә қилди. [24] Ибраһим болса униң хәтнилики кесилип хәтнә қилинғинида, тохсан тоққуз яшқа киргән еди. [25] Униң оғли Исмаилниң хәтнилик ети хәтнә

қилинғинида, бу өзи он үч яшта еди. [26] Ибраһим билән униң оғли Исмаил болса шу бир күнниң өзидә хәтнә қилинди. [27] Шундақ һәм униң өйидики һәммә әр киши билән өйидә туғулған вә я яттин пулға елинғанлар болса һәммиси униң билән биллә хәтнә қилинди.

Худа Исһақ тоғрисидики вәдә тәкрарлайду

18 [1] Ибраһим өзи күнниң иссиқ вақтида өз чедириниң ишикидә олтарса, Мамрә дуб дәрәқликидә Худавәндә униңға көрүнди. [2] У өз көзлирини ечип қариса, мана алдида үч киши турупту. Уларни көргәндә, чедириниң ишикидин қопуп, уларниң алдиға жүгүрүп, йәргә тәггидәк тазим қилип: [3] «Әй хоҗам, әгәр мән нәзириңдә илтипат тапқан болсам, илтимас қилимәнки, қулуңниң қешидин өтүп кәтмигин. [4] Азғина су кәлтүрүлсун. Силәр путлириңларни жуюп, дәрәқниң тегидә раһәт елиңлар. [5] Силәр болсаңлар, өз қулуңларниң йенидин өткәч, мән өзәм аз-маз нан елип келәй. Силәр көңүллириңларни арам таптуруп, андин кейин өтүп кәткәйсиләр» деди. Улар җавап берип: «Ейтқиниңдәк қилғин» десә,

[6] Ибраһим чедириға Сарәниң қешиға жүгүрүп берип, униңға: «Үч күрә тасқиған ун елип, шитик жуғуруп, тоқач әткин» деди. [7] Шуни дәп, Ибраһим падиға жүгүрүп берип, бир убдан семиз мозайни елип, қулға бәрсә, бу өзи уни илдам тәйяр қилди. [8] Андин Ибраһим сериқмай билән сүтни тәйяр қилип, мозайниң ети билән биллә елип келип, уларниң алдида қоюп, өзи дәрәқниң тегидә уларниң алдида өрә турса, улар йегили турди. [9] Улар униңдин: «Хотуниң Сарә қәйәрдидур?» дәп сориса, у җавап берип: «Мана, чедирдидур» деди. [10] У зат сөзләп: «Шәксиз келидиған йил бу вақитта мән қешиңға йенип келимән. Мана у вақит хотуниң Сарәниң бир оғли болиду» деди. Амма Сарә буни униң кәйнидики чедирниң ишикидә туруп, аңлап қалди. [11] Ибраһим билән Сарә болса иккилиси яшинип қерип кәткәч, Сарәниң өзидин хотун кишиниң адәт көрүши тохтап қалған еди. [12] Униң үчүн Сарә өз ичидә күлүп: «Растинла мән мундақ қерип кәткәндин кейин, ләззәт тапимәнму? Ғоҗайиним болса у һәм қерип кәтти әмәсму?» дәп хиял қилди. [13] У вақит Худавәндә Ибраһимға сөзләп: «Сарә болса: ‹ Мән қерип қалғанда растинла бала туғимәнму?› дәп немишкә күлди? [14] Растинла Худавәндигә бир иш тәс келәмду? Келидиған йил бу вақит билән йенип келимән. У вақит Сарәниң бир оғли болиду» деди. [15] Амма Сарә өзи қорқуп кәткәч: «Күлмидим» дәп инкар қилди. Лекин у өзи: «Шәксиз күлдүң» деди.

Ибраһим Худаға Содом үчүн ялвуриду

16 Андин кейин бу кишиләр у җайдин қопуп, Содомға йүзләнди. Ибраһимму
уларни узатқили улар билән биллә маңди. 17 Худавәндә ейттики: «Растинла
қилидиған ишимни Ибраһимдин пинһан тутайму? 18 Ибраһимдин чоң
қувәтлик бир хәлиқ чиқип, йәр йүзидики барчә нәсилләр униң васитиси
билән мубарәклик тапиду әмәсму? 19 Чүнки мән, уни, өз оғуллири билән
әвлатлиригә Худавәндиниң йолини тутуп, адаләт билән растлиқни әмәлгә
кәлтүрүшни үгәтсун дәп, илғидим. Буниң билән мән Худавәндә Ибраһимға
қилған вәдәмни бежа кәлтүримән» деди. 20 Андин кейин Худавәндә сөз қилип:
«Содом билән Гоморраниң пәряди тола болуп, гуналири еғирлашқини үчүн,
21 мән әмди чүшүп, қилған ишлири маңа йәткән пәрядиға мувапиқму яки
йоқму дәп, көрүп биләй» деди. 22 У һаман бу кишиләр у йәрдин қозғилип,
Содомға қарап маңғили турди. Амма Ибраһим болса Худавәндиниң алдида
турувалди. 23 У вақит Ибраһим өзи йеқинрақ берип, ейттики: «Растинла сән
адилни яман билән қошуп һалак қилисәнму? 24 Шәһәрдә әллик адил киши
бар болса, растинла у җайни андаки әллик кишиниң хатирисидин сақлимай,
уни хараб қилисәнму? 25 Яқ һәргиз! Адилни яман кишигә қошуп һалак
қилип, адилни яман киши билән тәң көрүш саңа ярашмайду. Яқ һәргиз.
Пүтүн җаһанниң һакими болған затниң өзи адаләт қилмиса боламду?» деди.
26 Худавәндә җавап берип: «Әгәр мән Содом шәһиридә әллик адилни тапсам,
уларниң хатириси үчүн пүтүн җайни сақлап қалимән» деди. 27 У вақит
Ибраһим җавап берип: «Мана мән топрақ билән күлдәк болсам, Худавәндә
билән сөзләшкили җүрәт қилдим. 28 Мубада әллик адилдин бәш киши кам
болса, растинла сән бу бәш кишиниң кам болғини үчүн пүтүн шәһәрни
йоқитисәнму?» деди. У сөзләп: «Әгәр мән анда қириқ бәшни тапсамму, уни
хараб қилмаймән» деди. 29 У униңға йәнә сөз қилип: «Мубада анда қириқ
киши тепилсичу?» десә, Худавәндә сөзләп: «Бу қириқниң хатирисидин уни
хараб қилмаймән» деди. 30 У йәнә сөз қилип: «Худавәндә хапа болмиса, мән
бир әрз қилай. Мубада анда оттузи тепилсичу?» деди. У сөзләп: «Әгәр мән
анда оттузни тапсамму, уни хараб қилмаймән» деди. 31 У йәнә сөз қилип:
«Мана әмди мән Худавәндә билән сөзләшкили җүрәт қилдим. Мубада анда
йигирмиси тепилсичу?» деди. Худавәндә сөз қилип: «Бу йигирминиң
хатирисидин уни хараб қилмаймән» деди. 32 У сөзләп: «Худавәндә хапа
болмиса, пәқәт йәнә бир қетим әрз қилай. Мубада анда они тепилсичу?»
десә, у җавап берип: «Мән онниң хатирисидин уни хараб қилмаймән» деди.
33 Худавәндә Ибраһим билән сөзлишип болғандин кейин, йолиға раван
болди. Ибраһим болса өз җайиға янди.

Лотниң Содом харап қилинған вақтида қутқузулуши

19 [1] Икки пәриштиниң өзи ахшамда Содомға йетип кәлсә, Лот Содомниң дәрвазисида олтарған еди. Лотниң өзи уларни көргинидә қопуп, алдиға чиқип, йүзи йәргә тәккидәк тазим қилип: [2] «Мана әй хоҗилирим, қулуңларниң өйигә чүшүп қонуп, путлириңларни жуюп, андин сәһәр қопуп йолуңларға кетиңлар» десә, булар сөзләп: «Яқ, биз болсақ, кочида кәчләймиз» деди. [3] Амма у уларни тола зорлиса, улар униң билән берип өйигә кирди. У өзи уларға таам тәйяр қилип, петир нан етип бәрсә, улар йегили турди.
[4] Амма улар ятмаста, шәһәрниң кишилири Содомниң адәмлири өзи һәр қайси мәһәллиниң хәлқи болса, яш яки қери болсун, һәммиси өйни қоршивелип, [5] Лотни қичқирип, униң өзигә: «Бу кечидә сениңкигә киргән кишиләр нә йәрдидур? Уларни бизгә чиқирип бәргин. Биз уларға йеқинлиқ қилайли» деди. [6] У вақит Лот дәрвазиға, уларниң қешиға чиқип, кәйнидин ишикни тақап, [7] ейттики: «Әй бурадәрлирим, мундақ яманлиқни қилмаңлар. [8] Мана техи һеч әр билән ятмиған икки қизим бар. Уларни силәргә чиқирип берәй. Улар билән халиғиниңларни қилиңлар. Амма бу адәмләр өгүзмниң сайиси астиға киргәч, уларға һеч нәрсә қилмаңлар» деди. [9] Лекин улар җавап берип: «Сән нери тур! Мунда турғили кәлгән бу мусапир өзи һаким болғили халайду. Әмди саңа улардин яманрақ иш қилайли» дәп Лотни наһайити қистап, ишикни сундурғили йеқин кәлди. [10] Амма у икки кишиниң өзи қоллирини узитип, Лотни өйгә өз қешиға тартивелип, ишикни тақап, [11] өй ишикиниң алдидики адәмләрни, кичикидин тартип чоңиғичә корлуққа муптила қилди. Шундақки, булар ишикни издәп-издәп һерип кәтти. [12] Андин кейин у икки киши Лотқа ейттики: «Мунда бирәр кимиң барму? Күйоғлуң, оғул-қизлириң вә шәһәрдә башқа кимлириң болса уларни бу йәрдин елип чиқип кәткин. [13] Чүнки биз бу йәрни хараб қилимиз. Уларниң пәряди Худавәндиниң алдида чоң болғач, Худавәндә бизни уни хараб қилғили әвәтти» дәп ейтти.
[14] У вақит Лотниң өзи ташқириға чиқип қизларни алидиған күйоғуллириниң қешиға берип сөз қилип: «Әмди қопуп, бу йәрдин чиқип кетиңлар, чүнки Худавәндә бу шәһәрни хараб қилмақчи болди» деди. Амма униң өзи күйоғуллириға һәзил қилидиғандәк көрүнди. [15] Таң атқанда пәриштиләр Лотни алдиритип: «Әмди қопуп, өз хотунуң билән қешиңдики икки қизиңни алғин. Болмиса шәһәрниң бузуқчилиқи билән һалак болисән» деди. [16] Амма у һаял қилса, у икки киши Лотниң қоли билән униң хотуниниң қоли вә икки қизиниң қоллирини тутуп, Худавәндә Лотни айиғили халиғач, уни чиқирип шәһәрниң сиртида қоюп қойди. [17] Уларни чиқарғандин кейин, кишиләрниң бириси: «Сән җениң үчүн қечип, һалак болмиғаймән дәп, кәйниңгә қаримай,

һеч йәрдиму тохтимай, таққа қачқин» деди. [18] Лот уларға ейттики: «Йоқсу,
әй хоҗам, ундақ болмисун. [19] Мана қулуң болса көзлириңдә илтипат тепип,
җенимни қутқузуп, маңа чоң мәрһәмәт қилдиң. Амма мән болсам таққа
қачалмаймән. Мубада маңа яманлиқ йетип, өлүп кетәрмәнмикин. [20] Мана бу
шәһәр болса қечишқа йеқин. Өзиму кичик болғач, иҗазәт бәрсәң, анда қечип
кетәй. У кичик әмәсму? Анда җеним қутулуп қалмамду?» деди. [21] Пәриштә
униңға җавап берип: «Хәйр, бу тоғрисида һәм мән сениң хатирәңни қилип,
сән ейтқан шәһәрни йоқатмай қояй. [22] Әмди у йәргә илдам қечип кәткин,
чүнки мән болсам сән анда йетип болмиғичилик һеч иш қилалмаймән»
деди. Униң үчүн у шәһәрниң исми Зоар болди. [23] йәр йүзигә күн чечилғанда
Лот Зоарға кирди.
[24] У вақит Худавәндә өз тәрипидин асмандин Содом билән Гоморраниң
үстигә гуңгурт билән от яғдуруп, [25] бу шәһәрләр билән пүтүн түзләңликни
хараб қилип, шәһәрләрниң олтарғучилирини йәрдин үнгән нәрсилири
билән қошуп йоқитивәтти. [26] Лекин Лотниң арқисидин маңған хотуни өзи
кәйнигә қарап, туз түврүки болуп қалди.

[27] Әтиси сәһәр Ибраһим қопуп, Худавәндиниң алдида илгири турған җайға
чиқти. [28] Содом билән Гоморраниң тәрипигә нәзәр селип, түзләңликниң
пүтүн йеригә қариса, мана йәрдин хумданниң түтүнидәк бир түтүнниң
чиқип турғинини көрди. [29] Амма Худа у түзләңликниң шәһәрлирини хараб
қилғинида, Худа өзи Ибраһимни ядиға йәткүзүп, Лот олтарған шәһәрләрни
хараб қилған вақтида Лотни бу баланиң ичидин қутқузди.

Лот вә униң қизлири

[30] Амма Лот болса Зоарда олтарғили қорққач, Зоарниң өзидин кетип таққа
чиқип, икки қизи билән анда маканлишип, өзи билән икки қизи бир ғарда
олтирип қалди. [31] Чоң қизи кичикигә сөз қилип: «Атимиз болса қерип кәтти.
Пүтүн дунияниң рәсмигә мувапиқ бизниң қешимизға киргили жутта һеч әр
киши қалмиду. [32] Кәлгин, биз әмди атимиздин уруқ тапайли дәп, атимизға
шараб ичүрүп, униң билән ятайли» деди. [33] Шуни дәп, улар у кечидә атисиға
шараб ичүрүп қоюп, чоңи кирип атиси билән ятти. Лекин Лот болса униң қачан
кирип йетип, қачан қопуп кәткинини билмиди. [34] Әтиси чоңи кичикигә сөзләп:
«Мән болсам, өткән кечә атам билән яттим. Бу кечиму униңға йәнә шараб
ичүрүп қоюп, атимиздин уруқ тапайли дәп, сән кирип униң билән ятқин»
деди. [35] Шуни дәп, улар у кечидиму атисиға шараб ичүрүп, кичики қопуп, униң
билән ятти. Амма Лот болса униң қачан келип йетип, қачан қопуп кәткинини
билмиди. [36] Бу тәриқидә Лотниң иккила қизи өз атисидин һамилдар болуп

қалди. [37] Чоңи болса бир оғул туғуп, униң етини Моаб қойди. Бу өзи бу күнгичә моабийларниң атиси дәп аталмақта [38] Кичикиму бир оғул туғуп, униң етини Бән-Амми қойди. Бу өзи бу күнгичә бәни-Аммонниң атиси дәп аталмақта

Ибраһим билән Гәрарниң падишаһи Абималик

20 [1] Амма Ибраһим у йәрдин қопуп, җәнубқа көчүп, Қадеш билән Шурниң арисида олтирип, бир вақитқичиму Гәрарда туруп қалди. [2] У вақит Ибраһим өз хотуни Сарә тоғрисида: «У өзи һәмширәм болиду» дегән еди. Униң үчүн Гәрарниң падишаһи Абималик киши әвәтип, Сарәни еливалди. [3] Лекин кечиси Худа Абималикниң өзигә чүшидә келип, униңға: «Мана сән өзәң еливалған хотунниң сәвәбидин өлисән, чүнки у болса әрлик хотундур» деди. [4] Амма Абималик техи униңға йеқинлиқ қилмиған еди. У өзи сөз қилип: «Әй Худавәндә, адил хәлиқни һалак қиламсән? [5] Растинла у өзиму маңа: ‹ Бу өзи мениң һәмширәм› дәп ейтмидиму? Бу хотун болса һәм, уни ‹ Мениң акамдур› дәп ейтқан еди. Мән болсам, көңлүмниң саплиқи билән, қолумниң пакизлиқидин буни қилдим» деди. [6] Худа чүшидә униңға ейттики: «Буни көңлүңниң саплиқи билән қилғиниңни билимән. Буниң үчүн мән сени маңа гуна қилиштин тосап, сени униңға йеқин кәлгили қоймидим. [7] Әмди сән у адәмгә хотунини яндуруп бәргин. Чүнки у бир пәйғәмбәр болғач, сениң һәққиңдә дуа қилса, тирик қалисән. Әгәр уни яндуруп бәрмисәң, билгинки, шәксиз сән өзәңниң һәммә кишилиригә қошулуп өлисән» деди. [8] Абималик әтигән сәһәр қопуп, һәммә қуллирини қичқирип, буниң һәммисини уларниң қулақлириға салса, адәмлири наһайити қорқуп кәтти. [9] Андин кейин Абималик Ибраһимни қичқартип, униңға сөзләп: «Бизгә бу немә қилғиниң? Мән саңа немә гуна қилдим? Сән болсаң, мән билән мәмликитимниң үстигә чоң гунани кәлтүрүп, маңа қилмиғулуқ ишни қилдиң әмәсму?» деди. [10] Абималик Ибраһимға йәнә сөзләп: «Сән болсаң, немә хиял билән бу ишни қилған едиң?» деди. [11] Ибраһим җавап берип: «Мән болсам, бу йәрдә һеч ким Худадин қорқмайдикән, улар мени хотунумниң сәвәбидин өлтүрүветидумикин дәп, хиял қилдим. [12] У болса анамниң қизи болмиғини билән, атамниң қизи болғини үчүн раст мениң һәмширәм болуп, кейин мениң хотунум болған еди. [13] Лекин Худа мени атамниң өйидин мусапирлиққа чиқарғинида мән хотунумға сөзләп: ‹ Биз қәйәргә барсақ, сән маңа меһриванлиқ қилип, мән тоғрилиқ: «Бу мениң акам болиду» дәп ейтқин› дәп ейтип қойған едим» деди. [14] У вақит Абималик Ибраһимға қой билән кала, қул билән дедәкләр берип, хотуни Сарәниму униңға яндуруп бәрди. [15] Андин Абималик сөз қилип: «Мана мениң жутум болса алдиңда турупту. Көзүңгә хуш көрүнгән йәрдә олтарғин» дәп ейтип, [16] Сарәгә: «Мана мән акаңға миң парчә күмүч бәрдим.

Бу өзи сениң чөрәндики һәммә хәлиқниң алдида сән үчүн арилиқ болуп, һәммисиниң алдида сен ақланған болсун» деди. [17] Ибраһим өзи Худаға дуа қилса, Худа Абималиккә шипа берип, хотуни билән кенизәклирини бәҗирим қилғач, улар йәнә бала туғди. [18] Чүнки Худавәндә болса Ибраһимниң хотуни Сарәниң сәвәбидин Абималикниң өйидики һәммә хотунларниң қосиқини етип қойған еди.

Исһақниң туғулуши

21 [1] Әмди Худавәндә өзи вәдә қилғинидәк Сарәни йоқлиди. Худавәндә өзи Сарәгә дегинидәк қилди. [2] Сарә болса һамилдар болуп, Ибраһимға қерилиқида, Худаниң униңға дәп бәргән тайин вақтида, бир оғул туғуп бәрди. [3] Ибраһим болса өзи тепип Сарә униңға туғуп бәргән оғлиниң исмини Исһақ қойди. [4] Андин Ибраһим өзи, Худа униңға буйруғинидәк, өз оғли Исһақни сәккиз күнлүк болғинида хәтнә қилди. [5] Ибраһим болса Исһақ туғулғанда йүз яшта еди. [6] Амма Сарәниң өзи сөзләп: «Шәксиз Худа мениң күлкәмни кәлтүрди. һәр ким буни аңлиса, мән билән күлүшиду» деди. [7] У йәнә сөзләп: «Сарә өзи бала емитидиған болиду дәп, Ибраһимға ким ейталайтти. Шундақ болсиму, у қериғанда униңға бир оғул туғуп бәрдим» деди.

һагар билән Исмаилниң һайдилиши

[8] Бу бала өзи йоғинап әмчәктин айрилди. Исһақ әмчәктин айрилған күнниң өзидә Ибраһим өзи чоң бир зияпәт қилди. [9] Амма Сарә өзи мисирлиқ һагарниң Ибраһимға туғуп бәргән оғулниң мәсқиривазлиқ қилғинини көргәндә, [10] у Ибраһимға сөзләп: «Бу дедәкниң өзи билән оғлини һайдивәткин, чүнки бу дедәкниң оғли болса мениң оғлум Исһақ билән варис болмисун» деди. [11] Амма бу сөз болса оғлиниң сәвәбидин Ибраһимға тола еғир кәлди. [12] Лекин Худа Ибраһимға сөзләп: «Бу сөз болса оғлуң билән дедикиң тоғрисида еғир кәлмисун. Сарә саңа һәрнемә десә, униңға қулақ салғин. Чүнки сениң нәслиң Исһақтин чиқиду. [13] Лекин дедәкниң оғлидин һәм сениң нәслиң болғини үчүн, бир хәлиқ пәйда қилимән» деди. [14] Әтиси Ибраһим сәһәр қопуп, нан билән бир тулум суни елип, һагарға берип, өшнисигә есип қоюп, уни балиси билән йолға салди. Бу тәриқидә у чиқип кетип, Бәршебаниң чөлидә қаңқап йүрәтти. [15] Амма тулумдики су түгәп кәткәндә, у өзи балини бир дәрәқниң тегидә ташлап қоюп, [16] балиниң өлүмини көрмәй дәп, бир оқ етимчә йирақ йәргә берип, уттурида олтарди. Униң уттурида олтирип, пәряд қилип йиғлиғили турди. [17] Амма Худа оғулниң авазиға қулақ салди. Шундақки, Худаниң пәриштиси асман тәрипидин һагарни қичқирип: «Әй һагар, саңа

немә болди? Қорқмиғин, чүнки Худа оғулниң авазини ятқан йеридин аңлиду.
18 Әмди қопуп, оғулни елип, қолуң билән уни йөлигин, чүнки мән уни чоң
бир хәлиқ қилимән» деди. 19 Андин кейин Худа униң көзлирини ачса, у бир
булақни көрүп, қопуп берип, тулумға су толтирип, оғулға ичүрди. 20 Худа у
оғулға яр еди. У өзи өсүп, чөлдә туруп, мәргән болуп қелип, 21 Паран чөлиниң
өзидә олтарди. Аниси болса Мисир жутидин униңға бир хотун елип бәрди.

Ибраһимниң Абималик билән әһдә қилиши

22 У вақитниң өзидә Абималик билән униң ләшкәрбеши болған Фикол
келип, Ибраһимға сөз қилип: «Сән һәрнемә қилсаң, Худа саңа яр. 23 Әмди сән
мунда нә маңа, нә баламға вә нә нәврәмгә хиянәт қилмаслиқиң үчүн, Худа
билән қәсәм қилип бәргин. Мән саңа қилғандәк, сәнму мениң өзәм билән
сән һазир олтарған жутқа яхшилиқ қилғайсән» деди. 24 Ибраһим өзи: «Қәсәм
қилай» деди. 25 Андин Ибраһим Абималикниң қуллири тартивалған бир
қудуқ тоғрисида Абималикниң өзини әйипкә буйруди. 26 Абималик җавап
берип: «Бу ишни қилған кишини билмәймән. Сән болсаң, маңиму хәвәр
бәрмидиң. Мән бу күнгичә буни аңлимидим» деди. 27 У вақит Ибраһим
қой билән кала елип, Абималиккә берип, иккилисиниң өзи әһдә қилишти.
28 Амма Ибраһим падидин йәттә чиши қозини айрип қойди. 29 Абималик
Ибраһимдин: «Сән айрип қойған бу йәттә чиши қоза немә үчүндур?» дәп
сориса, 30 у җавап берип: «Мениң бу қудуқни колиғинимға гувалиқ болушиға
бу йәттә чиши қозини қолумдин алғайсән» деди. 31 Бу иккилиси анда қәсәм
қилғач, у җай Бәршеба дәп аталди. 32 Шундақ қилип улар Бәршебада әһдә
қилишқандин кейин, Абималик билән униң ләшкәрбеши болған Фикол
қопуп, филистинийләрниң жутиға йенип кәтти. 33 Амма Ибраһим Бәршебада
бир түв юлғунни селип, анда әбәдий Тәңри болған Худавәндиниң исмини
атап дуа қилди. 34 Ибраһим болса узун вақитқичә филистинийләрниң
жутида олтирип қалди.

Худаниң Ибраһимни синиши

22 1 Бу вәқәләрдин кейин Худа Ибраһимни синап, униң өзигә: «Әй
Ибраһим» дәп ейтти. У өзи: «Мана мән» дәп җавап бәрсә, 2 у сөзләп:
«Сән әмди сениң амрақ ялғуз оғлуң Исһақни елип, Мория жутиға барғин.
Анда мән саңа ейтип беридиған тағларниң бириниң үстидә уни көйдүрмә
қурбанлиқ қилип өткүзгин» деди. 3 Әтиси Ибраһим сәһәр қопуп, ешикини
тоқуп, икки йигит билән Исһақни биллә елип, көйдүридиған қурбанлиқ үчүн

отун йерип, Худа униңға ейтқан йәргә маңди. [4] Үчинчи күни Ибраһим көзини
көтирип қариса, йирақтин у йәрни көрди. [5] У вақит Ибраһим йигитлиригә
сөзләп: «Силәр ешәк билән мунда туруңлар. Мән өзәм бу оғул билән у йәргә
берип, сәждә қилип, кейин қешиңларға йенип келәйли» деди. [6] Шуни
дәп, Ибраһим өзи көйдүрмә қурбанлиқниң отунини елип, оғли Исһаққа
көтәртәп, от билән пичақни өз қолиға елип, иккилиси биллә йүрди. [7] Исһақ
болса атиси Ибраһимға сөзләп: «Әй атам» десә, у униңға җавап берип:
«һә оғлум» деди. У униңдин: «Мана от билән отунғу бар, амма көйдүрмә
қурбанлиқ болидиған қоза қени?» дәп сориса, [8] Ибраһим җавап берип: «Әй
оғлум, Худа өзи өзиниң көйдүрмә қурбанлиқи үчүн қозини җайлайду»
дәп ейтип, иккилиси тохтимай маңди. [9] Улар өзи Худа Ибраһимға дәп
бәргән җайға йәткинидә, у өзи бир қурбангаһни ясап, үстидә отунни тизип
қоюп, андин оғли Исһақни бағлап, уни қурбангаһтики отунниң үстидә
қойди. [10] Қоюп, Ибраһим қолини узитип, оғлини боғузлиғили пичақни
алди. [11] Амма **Худавәндиниң пәриштиси** асман тәрипидин қичқирип:
«Әй Ибраһим, әй Ибраһим» дәп ейтти. У өзи: «Мана мән» десә, [12] у сөз
қилип: «Сән болсаң, оғулға хаһи қол тәккүзмигин, хаһи униңға бир немә
қилмиғин. Чүнки мән болсам сениң Худадин қорқуп, өз ялғуз оғлуңни
мәндин айимиғиниңни билдим» деди. [13] Ибраһим көзлирини көтирип
қариса, мана мүңгүзлири шахқа чирмишип қалған бир қочқарни арқисида
турғинини көрди. У вақит Ибраһим берип, қочқарни елип, уни оғлиниң
орнида көйдүрмә қурбанлиқ қилип сунди. [14] Амма Ибраһим бу җайниң
өзигә Яһвәһ-Йирәһ дәп ат қойди. Униң үчүн: ‹ Худавәндә тағда җайлайду›
дегән бир тәмсил бу күнгичә ейтилмақта. [15] Лекин **Худавәндиниң
пәриштиси** асман тәрипидин Ибраһимни йәнә қичқирип, [16] Худавәндә
ейттики: «Сән өз ялғуз оғлуңни айимай, бу ишни қилғандин кейин, мән
өз затим билән қәсәм қилдимки, [17] мән сени тола бәрикәтләп, нәслиңни
асмандики юлтузлардәк нурғун қилип, деңизниң саһилидики қумдәк
ғолдитимән. Әвлатиң болса дүшмәнлириниң дәрвазилириға егә болиду.
[18] Сән мениң авазимға қулақ салғиниң үчүн, нәслиңниң васитиси билән
йәр йүзидики барчә хәлиқләр бәхит-бәрикәт тапиду» деди. [19] Андин кейин
Ибраһим йигитләрниң қешиға йенип берип, һәммиси қошулуп Бәршебаға
барди. Ибраһим болса Бәршебада олтирип қалди. [20] Бу вәқәләрдин кейин
Ибраһимниң өзигә: «Мана Милка өзи сениң биртуққиниң Наһорға оғуллар
туғуп беripту» дегән хәвәр йәтти. [21] Бу балилар болса униң тунҗиси Уз,
униң укиси Буз вә Аррамниң атиси аталған Кәмуәл болуп, [22] булардин
башқа Кәсәд, Хазо, Пилдаш, Йидлаф вә Бетуәл дегән оғуллириму бар еди.
[23] Бетуәлниң өзидин Рибқа төрәлди. Бу мәзкур сәккизәйлән болса уларни
Милканиң өзи Ибраһимниң биртуққини Наһорға туғуп бәрди. [24] Униң

үстигә алған Рәума дегән кенизикидинму Тебаһ, Гаһам, Таһаш вә Маака дегәнләр туғулди.

Сарәниң вапати вә дәпнә қилиниши

23 [1] Сарә болса бир йүз йигирмә йәттә яшқа йәтти. Сарәниң өмриниң йиллириниң өзи шунчилик еди. [2] Қанааниң жутидики Хеброн дәп аталған Қирят-Арбаниң өзидә Сарә вапат тапти. Ибраһим болса Сарә үчүн матәм тутуп йиғлиғили анда барди. [3] Ибраһим өзи өлүкниң йенидин қопуп, бәни-Хитқа сөз қилип: [4] «Мән болсам, араңларда мусапир болуп меһмандурмән. Силәр әмди араңларда маңа бир гөристанлиқ йәр бериңлар. Мән бу өлүкни нәзиримдин елип берип, дәпнә қилай» деди. [5] У вақит бәни-Хит Ибраһимға җавап берип униңға: [6] «Әй хоҗам, биздин аңлиғин. Сән болсаң, аримизда Худа тәрипидин бир әмирдурсән. Аримиздики әвзәл қәбирлик йәрләрдин бирини таллап, шу йәрдә өлүкүңни дәпнә қилғин. Өлүкүңни дәпнә қилмақ үчүн, һечқайсимиз өз қәбирлик йерини сәндин айимайду» деди. [7] Шуни десә, Ибраһим қопуп, у жутниң хәлқи болған бәни-Хитниң алдида тазим қилип, [8] улар билән гәплишип: «Әгәр өлүкүмни нәзиримдин елип берип, дәпнә қилишимни рава көрсәңлар, сөзүмни аңлап, мән үчүн Зохарниң оғли Әфронға илтимас қилип, [9] униң етизиниң йенида өзиниңки болған Макпела дегән ғарни пүтүн нәрхтә маңа бәргүзүңлар. Бу өзи силәрниң араңларда мениң гөристаним болсун» деди. [10] Шуни дегәндә Әфрон өзи бәни-Хитниң арисида олтарған еди. У вақит хиттий болған Әфронниң өзи бәни-Хитниң алдида шәһириниң дәрвазисидин киргүчиләргә робиро туруп, Ибраһимға җавап берип: [11] «Йоқсу әй хоҗам, мәндин аңлиғин. Мән болсам, бу етизлиқ билән андаки ғарни саңа берип, уни өз хәлқимниң хәлқиниң алдида сени өз өлүкини дәпнә қилсун дәп, бәхшәндә қилип бәрдим» деди. [12] У вақит Ибраһим қопуп, жутниң хәлқигә тазим қилип, [13] Әфрон билән жут хәлқиниң алдида сөзләп: «Әгәр шундақ қилмақчи болсаң, илтимасимға қулақ салғин. Мән йәрниң баһасини саңа берәй уни мәндин қобул қилғин. Ундақ қилсаң, өлүкүмни анда дәпнә қилай» деди. [14] Әфрон өзи Ибраһимға җавап берип униңға: [15] «Әй хоҗам, маңа қулақ салғин. Йәрниң баһаси болса төрт йүз шекәл күмүч болиду. Бу өзи сән билән мениң арамда немидур? Сән өлүкүңни дәпнә қилғин» деди. [16] Ибраһим Әфронниң сөзини аңлап бәни-Хитниң алдида Әфронниң өзигә күмүчни тапшуруп, содида өтидиған төрт йүз шекәл күмүчниң өзини тартип бәрди. [17] Бу тәриқидә Мамрәниң уттуридики Макпеланиң йенида болуп Әфронниңки болған етизлиқ болса, ханы етизлиқниң өзи болсун ханы андаки ғар болсун ханы

етизлиқтики вә униң әтрапидики дәрәқләр болсун, [18] һәммиси бәни-Хитниң көз алдида Ибраһимға тапшурулуп, Әфронниң шәһириниң дәрвазисидин киргүчиләрниң алдида униң мүлки қилинди. [19] Мундин кейин Ибраһим хотуни Сарәни Қанаан жутида болуп, Хеброн дәп аталған Мамрәниң уттуридики Макпеланиң етизлиқидики ғарда дәпнә қилди. [20] Бу тәриқидә у етизлиқ билән андаки ғарниң өзи бәни-Хит тәрипидин Ибраһимға гөристан болсун дәп, тайин қилинди.

Исһақ билән Ривқа

24 [1] Ибраһим болса қерип кетип яшанди. Амма Худавәндә Ибраһимға һәммә нәрсидә бәрикәт бәргән еди. [2] Ибраһим өзи һәммә мал билән мүлкиниң үстидә турған өйидики һәммидин яшанған қулиға сөз қилип: «Сән қолуңни йотамниң астиға қойғин. [3] Мән сени асманниң Тәңриси билән йәрниң Тәңриси болған Худавәндә билән қәсәм қилдуримәнки, сән өзәң мән арисида олтарған қанааниларниң қизлиридин оғлумға хотун елип бәрмәй, [4] бәлки жутумға өз туққанлиримниң қешиға берип, оғлум Исһаққа хотун елип бәргәйсән» деди. [5] Қул өзи униңға: «Мубада у хотун мән билән бу жутқа кәлгили унимиса, сән чиқип кәлгән жутқа оғлуңни яндуруп барайму?» деди. [6] Ибраһим униңға җавап берип: «Оғлумни һәргиз анда яндуруп бармиғин. [7] Мени атамниң өйи билән туғулған жутумдин чиқирип келип маңа сөз қилип: ‹ Сениң әвлатиңға бу жутни беримән› дәп, маңа қәсәм қилип бәргән асманниң Тәңриси Худавәндә өзи өз пәриштисини алдиңда әвәтиду. Буниң билән сән оғлумға у йәрдин хотун елип келип берәлигәйсән. [8] Әгәр хотун сән билән бу йәргә кәлгили унимиса, сән мениң бу қилдурған қәсимимдин қутулуп қалисән. Амма оғлумни у йәргә һәргиз яндуруп бармиғин» деди. [9] У вақит қул өзи өз қолини хоҗиси Ибраһимниң йотисиниң астиға қоюп туруп, бу тоғрида униңға қәсәм қилип бәрди.

[10] Андин кейин қул өзиниң қолида хоҗисиниң һәммә мели болғач, хоҗисиниң төгилиридин он төгини елип, йолға чиқип Аррам-Наһарайимдики Наһорниң шәһиригә берип, [11] Шам вақтида қизларниң су тартқили келидиған чеғида шәһәрниң ташқирида бир қудуқниң йенида төгилирини чөктүрди. [12] Чөктүрүп у өзи: «Әй хоҗам, Ибраһимниң Тәңриси болған Худавәндә ялвуримәнки, бу күн ишимни тоғрилап хоҗам Ибраһимға илтипат қилғин. [13] Мана мән болсам мунда булақниң бешида туримән. Шәһәр хәлқиниң қизлири бу йәргә су тартқили келиду. [14] Әмди шундақ болсунки, мән қайси қизға: ‹ Козаңни чүшүргин. Мән су ичәй› дәп ейтсам, у җавап берип: ‹ Мана ичкин. Мән төгилириңниму суғирип қояй› дәп ейтса, у қизниң өзи сән бәндәң

Исһаққа несип қилғиниңниң өзи болсун. Буниң билән хоҗам Ибраһимға сениң мәрһәмәт қилғиниңни биләй» деди.
15 У техи сөзини түгәтмәстә, мана Ибраһимниң биртуққини Наһорниң хотуни
Милкадин туғулған оғли Бетуәлниң қизи Рибқа өзи козисини мүрисидә
көтирип, чиқип кәлди. 16 Бу қизниң өзи көрүнүшкә тола чирайлиқ болуп, һеч
әр кишини билмигән пак қиз еди. У өзи булақниң бойиға чүшүп, козисини
толтирип чиқса, 17 қул алдиға жүгүрүп берип: «Козаңдин маңа азғина
су ичүрүп қойғин» деди. 18 Шуни десә, у җавап берип: «Ичкин, әй хоҗам»
дәп козисини қолиға илдам елип, униңға су ичүрүп қойди. 19 У униңға су
ичүрүп болғинида сөз қилип: «Төгилириңгиму тойғидәк су ичүрүп қояй»
дәп, 20 дәрһал козисини оқурға бекарлап, йәнә булаққа су тартқили жүгүрүп
чүшүп, униң һәммә төгилири үчүн су тартип қойди. 21 Амма у адәм җим-
җит туруп: Худавәндә йолумни ақ қилдиму, қилмидиму дәп, билгүси кәлди.
22 Төгиләр су ичип болғанда бу киши вәзни йерим шекәл болған бир алтун
һалқа билән вәзни он шекәл болған икки алтун биләйзүкни чиқирип: 23 «Сән
кимниң қизи болисән? Илтипат қилип, маңа дәп бәргин. Атаңниң өйидә
бизгә қонғили җай барму?» дәп сориди. 24 У униңға: «Мән болсам, Милканиң
өзи Наһорға туғуп бәргән оғли Бетуәлниң қизи болимән» деди. 25 Шуни
дәп, униңға йәнә сөзләп: «Бизниңкидә саман билән боғуз кәңри болуп, саңа
қонғили җайму бар» деди. 26 У вақит бу адәм еңишип Худавәндигә сәҗдә
қилип: 27 «Хоҗамдин өз мәрһәмити билән вападарлиқини айимай, хоҗам
Ибраһимниң Тәңриси болған Худавәндигә һәмдусана болсун! Мән болсам,
Худавәндә мени йолда хоҗамниң туққанлириниң өйигә башлап барди» деди.
28 Амма қизниң өзи жүгүрүп берип, анисиниң өйидә буниң һәммисини дәп
бәрди. 29 Лекин Рибқаниң Лабан дегән бир биртуққини бар еди. Бу Лабан
өзи булаққа у адәмниң қешиға жүгүрүп чиқти. 30 Чүнки у өзи һалқа билән
һәмширисиниң қоллиридики биләйзүкни көрүп, һәмширисиниң ‹ Бу адәм
маңа шундақ деди› дәп ейтқан сөзини аңлиған еди. У адәмниң қешиға барса,
мана бу өзи булақниң йенида төгиләрниң қешида турған еди. 31 Лабан сөз
қилип: «Әй Худавәндиниң бәхит-бәрикити ата қилинған адәм, киргин.
Немишкә мундақ ташқири турисән? Мән өйни тәйяр қилип, төгиләргиму
җай растлидим» десә, 32 у адәм өйгә кирди. Лабан болса төгиләрдин йүкни
чүшүрүп, төгиләрниң өзигә саман билән боғуз берип, у киши билән биллә
кәлгәнләрниң путлирини жуйғили су елип кәлди. 33 Андин кейин уларниң
алдиға таам қойди. Амма у өзи: «Мән әрзимни ейтмиғичә таам йемәймән»
деди. Лабан җавап берип: «Ейтқин» деди. 34 У ейттики: «Мән болсам,
Ибраһимниң қулидурмән. 35 Худавәндә өзи хоҗамға тола бәрикәт бәргәч,
у өзи чоң бир киши болуп қалди. У униң өзигә қой-кала, күмүч-алтун, қул-
дедәк, төгә вә ешәкләр бәрди. 36 Хоҗамниң хотуни Сарә болса қерилиқида

хоҗамға бир оғул туғуп бәргән еди. Буниң өзигә хоҗам пүтүн барлиқини бәрди. [37] Хоҗам өзи мени қәсәм қилдуруп: ‹ Сән өзәң мән уларниң жутида олтарған қанааниларниң қизлиридин оғлумға хотун елип бәрмәй, [38] бәлки атамниң өйигә өз туққанлиримниң қешиға берип, оғлум Исһаққа хотун елип келип бәргәйсән› деди. [39] У вақит мән хоҗамға сөз қилип: ‹ У хотун мән билән кәлгили унимасмикин› десәм, [40] У маңа җавап берип: ‹ Мән униң һузурида йүргән Худавәндә өзи өз пәриштисини сән билән әвәтип, йолуңни ақ қилиду. Бу тәриқидә сән атамниң өйидин болған туққанлиримниң ичидин оғлумға хотун елип бәргин. [41] Шундақ қилип туққанлиримниң қешиға йетип барғиниңда, мән сени қилдурған қәсәмдин азат болуп, улар саңа уни бәрмисиму, қәсәмдин қутулуп қалисән› дегән еди. [42] Буниң үчүн мән бу күн бу булақниң қешиға келип: ‹ Әй мениң хоҗам Ибраһимниң Тәңриси болған Худавәндә, әгәр сән бу сәпиримни ақ йоллуқ қилғили халиған болсаң, [43] Мана мән булақниң йенида турғинимда су тартқили кәлгән бир қизға: ‹ Козаңдин маңа азғина су ичүрүп қойғин› десәм, [44] у маңа: ‹ Сән ичкин төгилириңгиму су тартип қояй› дәп җавап бәрсә, бу қизниң өзи Худавәндә өз хоҗамниң оғли үчүн илғиған хотун болсун› дәп ейтқан едим. [45] Мән көңлүмдә шуни дәп турсам, мана Рибқа козисини мүрисидә көтирип чиқип, булақниң бойиға берип, су тартти. Мән униңға: ‹ Илтипат қилип маңа су ичүргин› десәм, [46] у дәрһал козисини мүрисидин чүшүрүп: ‹ Ичкин. Төгилириңниму суғирип қояй› деди. Шуни десә, мән ичтим. У төгилиримниму суғирип қойди. [47] Андин мән: ‹ Кимниң қизи болисән?› дәп сорисам, у җавап берип: ‹ Мән болсам, Наһорниң Милкадин туғулған оғли Бетуәлниң қизи болимән› деди. У вақит мән униң бурниға зирә, қоллириға биләйзүк селип қоюп, [48] еңишип Худавәндигә сәҗдә қилип, хоҗамниң туққинининиң қизини униң оғли үчүн елип кәткили мени раст йолға башлап, хоҗамниң Тәңриси болған Худавәндигә һәмдусана ейттим. [49] Әмди силәр хоҗамға мәрһәмәт қилип, илтипат көрсәтмәкчи болсаңлар, буни маңа дәп бериңлар. Болмиса, мениң оң яки чәп тәрәпкә кәтмиким үчүн бир учур бериңлар» деди. [50] Шуни аңлап, Лабан билән Бетуәл җавап берип: «Бу иш өзи Худавәндә тәрипидин болғач, саңа яхши яман дәп ейталмаймиз. [51] Мана Рибқа болса алдиңда турупту. Уни елип кәткин. Бу өзи Худавәндиниң сөзигә мувапиқ өз хоҗаңниң оғлиға хотун болсун» деди.

[52] Ибраһимниң қули уларниң сөзини аңлиғанда йәргә еңишип Худавәндигә сәҗдә қилди. [53] Андин кейин қул өзи алтун билән күмүч җабдуқлирини елип кийимләрни чиқирип, Рибқаға берип, униң биртуққини билән анисиғиму қиймәт баһа һәдийәләр бәрди. [54] Андин у өзи һәмраһлири билән биллә йәп-ичип, анда қонуп, әтиси сәһәр қопуп, өзи уларға: «Мени хоҗамниң қешиға йолға селиңлар» десә, [55] қизниң биртуққини билән аниси униңға: «Қиз өзи

бир аз вақит, йәни он күнчә қешимизда туруп, кейин барсун» деди. [56] Амма у уларға: «Худавәндә мениң сәпиримни ақ йоллуқ қилғач, мени һаял қилмай, хоҗамниң қешиға бармиқим үчүн маңа рухсәт бериңлар» деди. [57] Улар униңға: «Биз болсақ, қизниң өзини қичқирип, униң өзидин сораймиз» дәп, [58] Рибқани қичқирип униңдин: «Бу адәм билән барамсән?» дәп сориса, у өзи: «Баримән» дәп җавап бәрди. [59] У вақит улар һәмшириси Рибқани униң иниканисиға қошуп Ибраһимниң қули билән униң адәмлирини йолға салди. [60] У һаман улар Рибқаға дуайихәйр оқуп: «Әй һәмширимиз, сән болсаң, түмәнминиларниң аниси болуп, нәслиң өзи дүшмәнлириниң дәрвазилириға егә болсун» деди. [61] У вақит Рибқа билән униң дедәклири қопуп, төгиләргә минип, у киши билән раван болса, бу қул өзи Рибқани елип йолға йүрди.
[62] Исһақ болса җәнубий жутида олтарғач Бәрлаһайрой дегән җайдин келиватқан еди. [63] Келиветип, Исһақ хияллинип йүрүп ахшам вақтида сәһраға берип, көзлирини көтирип қариса, мана төгиләр келиватиду. [64] Рибқа көзлирини көтирип, Исһақни көргәндә дәрһал төгидин чүшүп, [65] қулниң өзидин: «Анда сәһрада бизниң алдимизға келиватқан ким екән?» дәп сориди. Қул өзи: «Бу өзи хоҗамдур» десә, Рибқа дәрһал ақ пәрәнҗини елип өзини япти. [66] Амма қулниң өзи Исһаққа һәммә қилған ишини дәп бәрди. [67] У вақит Исһақ Рибқани аниси Сарәниң чедириға башлап кирди. Башлап кирип, уни хотун қиливелип, униңға амрақ болди. Бу тәриқидә Исһақ анисиниң вапати тоғрисида өзигә тәсәлли тапти.

Ибраһимниң башқа әвлатлири

25 [1] Ибраһим болса Қетура дегән йәнә бир хотунни өзигә алди. [2] Бу өзи униңға Зимран, Йоқшан, Медан, Мидиян, Ишбақ вә Шуаһни туғуп бәрди. [3] Йоқшанниң өзидин Шеба билән Дедан төрәлди. Амма Деданниң әвлатлири болса ассурий, летуший вә леуммийлар еди. [4] Мидиянниң оғуллири болса Ефа, Ефәр, Ханоқ, Абида вә Әлдаah еди. Бу һәммиси Қетураниң әвлатлири еди. [5] Амма Ибраһим пүтүн барлиқини Исһаққа бәрди. [6] Лекин кенизәклириниң оғулларига Ибраһим һәдийәләр берип, өзи техи һаят екәнликидә уларни оғли Исһақтин айрип, күн чиқиш тәрәпкә, шәриқий зиминға әвәтти. [7] Ибраһимниң яшиған өмриниң күнлири болса бир йүз йәтмиш йил еди. [8] Бу тәриқидә Ибраһим тола яшинип, күнлири тошуп, ахирқи нәписини тартип вапат болуп, өз хәлқигә берип қошулди. [9] Униң оғуллири Исһақ билән Исмаил уни Мамрәниң уттурида болуп хиттий Зохарниң оғли Әфронниң етизлиқида болған Макпела дегән ғарға дәпнә қилди. [10] Бу етизлиқ болса Ибраһим өзи уни бәни-Хиттин сетивалған еди. Униң өзидә Ибраһим билән

униң хотуни Сарә дәпнә қилинди.
11 Ибраһим вапат тапқандин кейин, Худавәндә униң оғли Исһақни
бәрикәтлиди. Исһақ болса Бәрлаһайройниң йенида олтарақлиқ еди.
12 Лекин Сарәниң мисирлиқ дедики һагардин Ибраһимға туғулуп
Ибраһимниң оғли болған Исмаилниң әвлатлири будур: 13 Исмаилниң
оғуллириниң исимлири болса өз нәсәбнамиси билән қәбилилиригә мувапиқ
шу, йәни Исмаилниң тунҗи оғли Нәбайот болуп, буниңдин башқа Қедар,
Адбәәл, Мибсам, 14 Мишма, Дума вә Масса, 15 Хадар, Тема,Йетур, Нафиш вә
Қедәма еди. 16 Буларниң өзи Исмаилниң оғуллири болуп, мәзкур исимлар
билән атилип, өз кәнт билән чедиргаһлирида қәбилилиригә мувапиқ он
икки әмир еди. 17 Исмаилниң өмриниң йиллири болса бир йүз оттуз йәттә
йил болуп, өзи ахирқи нәписини тартип вапат тепип, өз хәлқигә берип
қошулди. 18 Униң әвлатлири болса Хавиладин тартип Шурғичә Мисирниң
уттурида болған йәрләрдә олтарақлиқ болуп, өзи бурадәрлириниң уттуриға
чүшүвалди.

Яқуб вә Әсав

19 **Ибраһимниң оғли Исһақниң нәслиниң баяни** болса шудур: Ибраһимдин
Исһақ төрәлди. 20 Исһақ өзи қириқ яшқа киргинидә Падан-Арамда
олтарақлиқ аррамий Бетуәлниң қизи болуп аррамий Лабанниң һәмшириси
болған Рибқани хотунлуққа алди. 21 Амма Рибқа болса туғмас болғач, Исһақ
өзи хотуни үчүн Худавәндигә дуа қилса, Худавәндә униң дуасини аңлиди.
Шундақки, униң хотуни Рибқа һамилдар болди. 22 Амма униң қосиқидики
икки бала бир-бири билән елишқили турди. У вақит Рибқа: «Мундақ болса,
мән қандақ тирик туралаймән?» дәп Худавәндидин сориғили барди.
23 Худавәндә униңға сөзләп: «Сениң қосиқиңда икки хәлиқ бар. Ичиңдин
икки қәбилә чиқип, башқа-башқа болуп бир қәбилиниң өзи йәнә бир
қәбилигә ғалиб келип, чоңи кичикигә хизмәт қилиду» деди. 24 Униң туғут
күнлири йеқинлашқанда, мана униң қосиқида қошкезәк бала бар еди. 25 Авал
туғулғини қизил болуп, пүтүн бәдини түклүк жувидәк еди. Улар униң
исмини Әсав қойди. 26 Андин кейин иниси өз қоли билән Әсавниң тапинини
тутуқлуқ кәйнидин туғулди. Бу сәвәбтин униң исми Яқуб қоюлди. Улар
туғулғанда Исһақ атмиш яшта еди.

Әсав билән Яқуб

27 Бу балилар йоғинап өскәндә Әсавниң өзи уста мәргән болуп, җаңгалда
йүргили турди. Лекин Яқуб болса садда бир киши болуп, чедирда олтаратти.

[28] Iсһақ болса Әсавниң қилған шикар гөшидин йәп турғач, униңға амрақ еди. Лекин Рибқаниң өзи Яқубқа амрақ еди. [29] Бир мәртивә Яқуб бир таам пишурғанда, Әсав сәһрадин һерип ечирқап кәлди. [30] Әсав Яқубқа сөзләп: «Бу қизил аштин маңа йегили бәрсәң болиду. Чүнки мән һерип ечирқап кәттим» деди. Бу сәвәбтин униң ети Едом болди. [31] Лекин Яқуб җавап берип: «Ундақ болса, сән әмди тунҗилиқ һәққиңни маңа сетип бәргин» деди. [32] Әсав сөз қилип: «Мана мән өлгили турсам, бу тунҗилиқ һәққимниң маңа немә пайдиси бар?» деди. [33] Яқуб өзи: «Әмди маңа қәсәм қилғин» десә, у униңға қәсәм қилип, тунҗилиқ һәққини Яқубқа сетип бәрди. [34] У вақит Яқуб Әсавға нан билән маш таамини бәрди. Бу өзи йәп-ичип, қопуп кәтти. Әсав болса өз тунҗилиқ һәққини шунчә хар көргән еди.

Исһақниң Гәрарда туруши

26 [1] Жутниң өзидә Ибраһимниң вақтидики авалқи ачарчилиқтин башқа бир ачарчилиқ болғанда, Исһақ өзи Гәрарға филистинийләрниң падишаһи Абималикниң қешиға барди. [2] У вақит Худавәндә униңға көрүнүп ейттики: «Сән Мисирға чүшмәй, бәлки мән саңа дәп беридиған жутта турғин. [3] Бу жутниң өзидә мусапир болуп олтарсаң, мән саңа яр болуп, саңа бәрикәт беримән, чүнки сән билән әвлатиңға бу жутларниң һәммисини берип, атаң Ибраһимға қилип бәргән қәсимимни пүткүзүп, [4] әвлатиңни асмандики юлтузлардәк тола қилип, нәслиңниң өзигә бу жутларниң һәммисини беримән. йәр йүзидики һәммә нәсилләр болса сениң нәслиңниң васитиси билән бәхит-бәрикәт тапиду. [5] Чүнки Ибраһим болса мениң авазимға қулақ селип, буйруқумни тутуп әһкамлиримни сақлап, қанун-пәрманлиримни бежа кәлтүрди» деди. [6] Буниң үчүн Исһақ өзи Гәрарда туруп қалди.

[7] Амма у жутниң адәмлири униң хотуни тоғрисида униңдин сориса, у өзи: «Бу мениң һәмширәм болиду» дәп ейтти. Чүнки Рибқа көрүнүшкә чирайлиқ болғач, Исһақ өзи: «Бу мениң хотунум болиду десәм, бу жутниң адәмлири Рибқаниң сәвәбидин мени өлтүрәрмикин» дәп қорқти. [8] Лекин у йәрдә узун вақит олтарғандин кейин, филистинийләрниң падишаһи Абималик пәнҗиридин қариса, мана Исһақ өз хотуни Рибқа билән ойнишип туриду. [9] У вақит Абималик Исһақни қичқирип: «Мана бу өзи шәксиз сениң хотунуң екән. Немә үчүн сән: ‹ У һәмширәмдур› дәп ейттиң» деди. Исһақ униңға: «Униң сәвәбидин өлтүрүлмигәймән дәп, шундақ дегән едим» деди. [10] Абималик сөз қилип: «Бизгә бу немә қилғиниңдур? Буниң билән техи хәлиқниң ичидин бирким хотунуң билән йетивалғили тас қалмасмиди? Бу тәриқидә бизни гунаға чүшүрәттиң әмәсму?» деди. [11] Андин кейин Абималик өзи һәммә

хәлиққә буйруп: «Кимки бу кишиниң өзигә яки хотуниға тәгсә, чоқум өлтүрүлсун» дәп һөкүм бәрди.
[12] Ичақ болса у жутта деханчилиқ қилғили турди. Худавәндә уни бәрикәтлигәч, у йили биргә йүз һәссә һосул алди. [13] Бу тәриқидә бу киши баш көтирип, барғансери раваж тепип, тола чоң болуп кәтти. [14] Униң қой билән кала вә қуллири тола болуп кәткәч филистинийләр униңға һәсәт қилғили турди. [15] Бу сәвәбтин униң атиси Ибраһимниң вақтида атисиниң қуллири колиған қудуқларниң һәммисини филистинийләрниң өзи тиндуруп топа билән толтиривәтти. [16] Абималик болса Ичақҡа: «Сән биздин зиядә күчлинип кәткәч, әмди биздин кәткин» деди. [17] У вақит Ичақ у йәрдин кетип, Гәрар вадисида чедир тикип, анда олтирип қалди. [18] Андин Ичақ өзи атиси Ибраһимниң вақтида колинип атиси өлгәндин кейин филистинийләрниң өзи тиндурувәткән қудуқларни йәнә колитип, уларға атиси илгири қоюп қойған исимлирини йәнә қоюп қойди. [19] Ичақниң қуллири болса вадида колап-колап йүргинидә бир еқин булақниң қудуқини тепивалди. [20] Лекин Гәрарниң падичилири Ичақниң падичилири билән талишип қелип: «Бу су болса бизниңкидур» дәп ейтти. Улар буниң тоғрисида соқушқач, Ичақ өзи бу қудуқни Есәк дәп атиди. [21] Булар йәнә башқа бир қудуқни колиса, улар буниң тоғрисидиму талишип қалди. Униң үчүн Ичақ буниң исмини Ситна дәп атиди. [22] Андин кейин у йәрдин кетип, башқа йәргә берип, андаму бир қудуқни колиди, лекин буниң тоғрисида талаш қилишмиди. Бу сәвәбтин у униң етини Рәхобот қоюп: «Әмди Худавәндә бизгә җай бәргәндин кейин, бу жутта уруқлуқ болалаймиз» деди. [23] Амма у андин кетип Бәршебаға барғанда, [24] Худавәндә у кечиси униңға көрүнүп униң өзигә: «Мән болсам, атаң Ибраһимниң Тәңрисидурмән. Сән қорқмиғин, чүнки мән саңа яр болуп, саңа бәрикәт берип, әвлатиңни бәндәм Ибраһим үчүн тола қилимән» деди. [25] У вақит у анда бир қурбангаһни ясап, Худавәндиниң исмиға дуа қилип, у йәрниң өзидә чедирини тикти. Андин кейин Ичақниң қуллири у йәрдә бир қудуқни колап қойди. [26] Амма Абималик өз ағиниси Ахуззат билән ләшкәрбеши Фиколни өзигә қошуп, Гәрардин кетип, униң қешиға барди. [27] Лекин Ичақ уларға: «Мени яман көрүп, араңлардин қоғливәткәндин кейин, немә үчүн мениң қешимға кәлдиңлар?» деди. [28] Улар сөз қилип: «Биз болсақ, Худавәндиниң сән билән болғинини тайин көрүп, сән тоғрилиқ: ‹ У болса вә биз болсақ, бир-биримизгә қәсәм берип, униң билән әһдә қилишип, биз униңға қол тәккүзмәй туруп, униң өзигә яхшилиқтин башқа бир немини қилмай, уни аман-есән кәткүзгәндәк, [29] уму бизгә зәрәр қилмисун дәп тохтитайли› дәп хиял қилдуқ. Чүнки сән болсаң, Худавәндиниң бәхит-бәрикити ата қилинған адәмдурсән» деди. [30] У вақит у уларниң өзигә бир зияпәт қилип бәрди. Улар болса йәп-ичип, [31] әтиси сәһәр қопуп, қәсәм

қилишип болғандин кейин, Ишақ уларни йолға салса, улар униң қешидин теч-аман кәтти.
32 У күни Ишақниң қуллири келип, улар колиған қудуқ тоғрисидин хәвәр
берип: «Биз су таптуқ» дәп униңға ейтти. 33 Андин у униң исмини Шеба
қойди. Бу сәвәбтин бу шәһәрниң исми бу күнгичә Бәршеба дәп аталмақта

Әсавниң хотунлири

34 Әсав қириқ яшқа киргәндә хиттий болған Бәәриниң қизи Йәһудит билән
хиттий болған Елонниң қизи Басиматни хотунлуққа алди. 35 Амма булар
болса Ишақ билән Рибқаниң көңүл хапилиқиға сәвәб болди.

Яқубниң атисини алдиши

27 1 Ишақ болса қерип кетип көзлири көрмәй қалди. У өзи чоң оғли
Әсавни қичқирип, униңға: «Әй оғлум» дәп ейтти. У униңға җавап
берип: «Мана мән» деди. 2 У униңға сөзләп: «Мана мән әмди қерип кәттим,
амма өлидиған күнүмни билмәймән. 3 Сән болсаң ярағ җабдуқлириңни
елип, садақ билән яйиңни көтирип җаңғалға чиқип, мән үчүн бир ув увлап
келип, 4 мән сөйүнгидәк яхши бир таамни пишуруп, маңа кәлтүргин. Мән уни
йәп, өлмәстин илгири көңлүм билән саңа дуайихәйр қилай» деди. 5 Лекин
Рибқа өзи Ишақниң өз оғли Әсавға ейтқан сөзини аңлап қалди. Әсав болса
ув увлап кәлгили җаңғалға чиқип кәтти. 6 У вақит Рибқа өзи оғли Яқубқа сөз
қилип: «Мана мән болсам атаңниң акаң Әсавниң өзигә: 7 ‹ Маңа ув елип келип,
мәззилик бир таамни әткин. Мән уни йәп, өлмәстин илгири Худавәндиниң
алдида саңа дуайихәйр қилай› дәп ейтқинини аңлап қалдим. 8 Әмди сән әй
оғлум, сөзүмгә қулақ селип, буйруйдиғинимни қилғин. 9 Сән дәрһал падиға
берип, өчкиләрниң ичидин яхши икки оғлақни маңа елип кәлгин. Мән уларни
елип, атаң сөйүнидиған мәззилик бир таамни униң үчүн тәйяр қилай. 10 Сән уни
атаңниң алдиға елип киргин. У йәп, өлмәстин илгири саңа дуайихәйр қилғай»
деди. 11 У вақит Яқуб аниси Рибқаға сөзләп: «Мана акам Әсав болса түклүк бир
киши болуп, мән өзәм түксиз киши әмәсму? 12 Атам мени тутуп бақса, мән
униң нәзиридә алдамчи болуп, бәрикәт орниға лә'нәт тапармәнмикин?» деди.
13 Аниси униңға сөзләп: «Әй оғлум саңа тегидиған лә'нәт маңа тәгсун. Амма сән
сөзүмгә қулақ селип, берип оғлақларни маңа кәлтүргин» деди.
14 У вақит у берип, уларни елип келип анисиға бәрсә, аниси униң атиси
сөйүнгидәк мәззилик бир таамни тәйяр қилди. 15 Андин кейин Рибқа өзи
тунҗи оғли Әсавниңки болуп, өйидә униң йенида бар әң яхши кийимлирини

елип, кичик оғли Яқубқа кийдүрүп, [16] оғлақларниң терисини униң қоллири
билән бойниниң түксиз җайлириға чаплап, [17] өзи әткән мәззилик таам билән
нанни оғли Яқубниң қолиға бәрди. [18] Бәрсә, у өзи атисиниң қешиға кирип:
«Әй атам» деди. У сөз қилип: «Мана мән, сән кимдурсән, әй оғлум» десә,
[19] Яқуб атисиға җавап берип: «Мән чоң оғлуң Әсавдурмән. Маңа ейтқиниңдәк
қилдим. Әмди қопуп олтирип, увумниң гөшидин йәп, көңлүң билән маңа
дуайихәйр қилғин» деди. [20] У вақит Ичақ Яқубқа: «Әй оғлум, қандақ болуп
уни шунчә илдам таптиң?» десә, у җавап берип: «Тәңриң Худавәндә ишимни
асан қилди» деди. [21] Андин Ичақ Яқубқа сөзләп: «Әй оғлум, йеқинрақ
кәлгин. Мән сени раст оғлум Әсавму, әмәсму дәп, силап бақай» деди. [22] Шуни
десә, Яқуб атиси Ичақниң қешиға йеқин барди. У уни силап беқип: «Қол
болса Әсавниң қолидәк болғини билән аваз өзи Яқубниң авазидур» дәп
ейтип, [23] Униң қоллири болса акиси Әсавниң қоллиридәк түклүк болғини
үчүн уни тонуялмай келип, униңға дуайихәйр қилип қойди. [24] Амма у өзи:
«Сән раст оғлум Әсавмусән?» дәп сориди. У җавап берип: «Мәндурмән» деди.
[25] У сөз қилип: «Таамни елип кәлгин. Мән оғлумниң угиниң гөшидин йәп,
көңлүм билән саңа дуайихәйр қилай» деди. Яқуб буни униңға кәлтүрсә, у
йәп, шарабниму кәлтүрсә, у ичти. [26] Андин атиси Ичақ униңға: «Әй оғлум,
әмди келип, мени сөйгин» десә, [27] у униң қешиға берип уни сөйди. Атиси
униң кийиминиң пуриқини пурап, униңға дуайихәйр қилип ейттики:
«Мана оғлумниң пуриқи болса Худавәндә бәрикәтлигән сәһраниң пуриқиға
охшаштур. [28] Худа саңа асманниң шәбними билән йәрниң семизликидин ата
қилип, ашлиқ билән шарабни тола бәргәй. [29] Хәлиқләр саңа хизмәт қилип,
таипиләр саңа егилсун. Сән өз бурадәрлириңгә хоҗа болғайсән. Анаңниң
оғуллириниң өзи саңа егилсун, саңа ләнәт оқуғанларниң һәр бири мәлун
болуп, саңа дуайихәйр қилғанлар мубарәк болсун» деди.
[30] Амма Ичақ Яқубқа дуайихәйр қилип болуп, Яқуб өзи атиси Ичақниң
қешидин чиқип болған һаман акиси Әсав увдин йенип кәлди. [31] Уму мәззилик
бир таамни етип, атисиниң қешиға елип кирип, атисиниң өзигә: «Атам
қопуп, өз оғлиниң угиниң гөшидин йәп, өз көңли билән маңа дуайихәйр
қилсун» деди. [32] Атиси Ичақ униңға: «Сән кимдурсән?» деди. У җавап
берип: «Мән чоң оғлуң Әсавдурмән» десә, [33] Ичақ наһайити титрәп кетип:
«Ундақ болса, илгири ув увлап, елип кәлгәнниң өзи ким еди? Сән кәлмәстә
мән һәммисидин йәп, униңға дуайихәйр қилдим. Һәр қандақ болса, у өзи
бәхит-бәрикәт тапиду» дәп ейтти. [34] Әсав атисиниң сөзини аңлиғанда үнлүк
аччиқ пиған билән пәряд қилип атисиға: «Әй атам, маңа һәм дуайихәйр
қилғин» деди. [35] У өзи сөз қилип: «Сениң укаң һейлә билән саңа тегидиған
дуайихәйриңни елип кетипту» деди. [36] У ейттики: «Раст униң ети Яқуб
әмәсму? Әмди у мени икки мәртивә пачиқимдин тартқан. Авал тунҗилиқ

һәққимни еливалди. Мана әмди маңа тегидиған дуайихәйримниму елип кетипту» дәп ейтип: «Мән үчүн дуайихәйриң қалмидиму?» деди. [37] Ичақ җавап берип, Әсавға ейттики: «Мана мән уни саңа хоҗа қилип, һәммә бурадәрлирини униң өзигә қул қилип берип, ашлиқ вә шараб билән уни қувәтләндүрдүм. Әмди әй оғлум, саңа немә қилай?» деди. [38] Әсав атисиға сөз қилип: «Әй атам, ялғуз бир дуайихәйриң бар едиму? Әй атам, маңа һәм дуайихәйр қилғин» деди. Шуни дәп, Әсав үнлүк аваз билән йиғлиди. [39] Атиси Ичақ униңға җавап берип ейттики: «Мана, олтарақ җайиң йәрниң семизликидин нери болуп, үстидики асманниң шәбнимидин йирақ болсун. [40] Сән болсаң, қиличиң билән оқәт қилип укаңға хизмәт қилисән. Лекин күч тапқиниңда униң боюнтуруқини бойнуңдин елип сундурисән» деди.
[41] Амма Әсав болса атиси униңға қилған дуайихәйрниң сәвәбидин Яқубқа адавәт қилидиған болди. Шундақки, Әсав өз көңлидә: «Атамниң матәм күнлири йеқинлишип қалди. Кейин мән укам Яқубни өлтүрүветимән» дәп хиял қилди. [42] Лекин Рибқаға чоң оғли Әсавниң бу сөзлириниң хәвири йәткинидә, у өзи кичик оғли Яқубни қичқартип, униңға ейттики: «Мана акаң Әсав сени өлтүрүшниң нийити билән өзигә тәсәлли берип туриду. [43] Әмди әй оғлум, сөзүмгә қулақ селип, қопуп Һаранға биртуққиним Лабанниң қешиға қечип кетип, [44] акаңниң ғәзипи бесилғичилик униң қешида туруп, [45] акаң аччиқидин йенип, униң өзигә қилғиниңни унтуғичилик бир нәччә күн анда туруп турғин. Андин кейин мән киши әвәтип, сени у йәрдин алдуруп келимән. Немә үчүн бир күндә иккиләңлардин мәһрум қалай» деди. [46] Амма Рибқа өзи Ичаққа сөзләп: «Мән болсам, хиттий болған қизларниң сәвәбидин җенимдин тоюп кәттим. Әгәр Яқуб хиттийларниң қизлиридин бу жуттики шу қизлардәк бир хотунни алса, тирикликимниң немә пайдиси бар» деди.

Яқубниң қечиши

28 [1] У вақит Ичақ Яқубни қичқирип, униңға дуайихәйр қилип, униң өзигә җекиләп: «Сән болсаң қанаанийларниң қизлиридин хотун алмай, [2] бәлки қопуп Падан-Арамға анаңниң атиси Бетуәлниң өйигә берип, у йәрдин анаңниң биртуққини Лабанниң қизлиридин хотун алғин. [3] Қадир-Мутләқ Худа өзи саңа бәрикәт берип, сени авутуп, тола хәлиқ сәндин чиққидәк сени ғолдитип, [4] Ибраһимниң бәрикитини саңа вә сән билән нәслиңгә бәргәй. Шундақки, Худа Ибраһимға берип, өзәң мусапир болуп турған бу жутни мирас алғайсән» деди. [5] Шуни дәп, Ичақ Яқубни йолға салса, бу өзи Падан-Арамға меңип, аррамий Бетуәлниң оғли болуп, Яқуб билән Әсавниң аниси Рибқаниң биртуққини болған Лабанниң қешиға барди.

6 Лекин Әсавниң өзи Исһақниң Яқубқа дуайихәйр қилип, уни Падан-
Арамға хотун алмақ үчүн әвәтип, униңға дуайихәйр қилғинида җекиләп:
«Сән қанааниййларниң қизлиридин хотун алмиғин» дәп ейтқинини уқуп
келип, 7 Яқубниңму өз ата-анисиға итаәт қилип, Падан-Арамға кәткинини
көргинидә, 8 Әсав өзи: «Қанааниййларниң қизлири болса атамниң нәзиридә
яман көрүнәр екән» дәп билип келип, 9 Исмаилниң қешиға берип, бар
хотунлириниң үстигә Ибраһимниң оғли Исмаилниң қизи болуп, Нәбайотниң
һәмшириси болған Маһалатни хотунлуққа алди.
10 Яқуб болса Бәршебадин чиқип, Һаран тәрәпкә меңип, 11 бир йәргә йетип,
күн петип кәткәч анда қонмақчи болуп, шу йәрдики ташлардин бир ташни
елип, бешиниң астиға қоюп, анда ухлиғили ятти. 12 У өзи чүшидә көрсә,
мана учи асманға йәткән бир шота йәрдә тиклинип, Худаниң пәриштилири
униңдин чиқип-чүшүп туратти. 13 Мана Худавәндә униң төписидә туруп, сөз
қилип: «Мән болсам, атаң Ибраһимниң Тәңриси билән Исһақниң Тәңриси
болған Худавәндидурмән. Мән өзәм сән ятқан бу жутни сән билән әвлатиңға
беримән. 14 Нәслиң болса йәрниң туприқидәк тола болуп, сән өзәң ғәрб
билән шәриққә, шимал билән җәнубқа йейилип, сән билән нәслиңниң
васитиси билән йәрдики барчә қәбилиләр бәхит-бәрикәт тапиду. 15 Мана
мән сән билән болуп, қәйәргә барсаң, сени сақлап, бу жутқа сени яндуруп
келип, саңа ейтқан сөзүмни пүткүзмигичилик сени ташлимаймән» дәп
турған екән. 16 Андин Яқуб ойғинип: «Шәксиз Худавәндә бу йәрдидур, лекин
мән билмигән екәнмән» дәп, 17 қорқуп кетип: «Бу қандақ муқәддәс бир йәр
екән! Бу өзи Худаниң бәйти билән асманниң дәрвазисидин башқа бир немә
әмәстур» дәп ейтти.
18 Яқуб әтигәндә сәһәр қопуп, бешиниң астиға қойған ташни елип, бәлгү
болсун дәп, тикләп, үстигә яғ қуюп қоюп, 19 у җайниң исмини Бәйтәл дәп
атиди. Амма илгири у җайниң ети Луз еди. 20 Андин Яқуб бир вәдә қилип:
«Әгәр Худа мениң билән болуп, бу сәпиримдә мени сақлап, йегили нан,
кийгили кийим берип туруп, 21 мән атамниң өйигә аман-есән йенип барсам,
Худавәндә мениң Тәңрим болуп, 22 мән бәлгү болсун дәп, тикләп қойған бу
ташниң өзи Худаниң бәйти болсун. Сән маңа беридиған нәрсиләрниң ондин
бир үлүшини саңа берип туримән» деди.

Яқубниң Лабан билән туруши вә аилә қуруши

29 1 Андин Яқуб кетип, йүрүп шәриқ жутиға йәтти. 2 У қариса, мана
сәһрада бир қудуқ болуп, униң йенида үч топ қой туриду, чүнки хәлиқ
бу қудуқниң өзидин падилирини суғиратти. Қудуқниң ағзиға чоң бир таш

қоюқлуқ болуп, [3] һәр қачан падиларниң һәммиси у йәргә йиғилса, кишиләр
қудуқниң ағзидики ташниң өзини жуймилитиветип, қойларни суғирип,
андин ташни йәнә қудуқниң ағзиға өз орниға қоятти. [4] Якуб адәмләргә сөз
қилип: «Әй бурадәрлирим, нә йәрлик екәнсиләр?» деди. Уларниң өзи: «Биз
Һаранлиқтурмиз» дәп ейтти. [5] У улардин: «Силәр Наһорниң оғли Лабанни
тонумсиләр?» дәп сориди. Улар: «Тонуймиз» деди. [6] У улардин: «У өзи
саламәтму?» дәп сориса, улар җавап берип: «Саламәт туруватиду. Мана
қизи Раһилә униң қойлири билән келиватиду» деди. [7] У өзи: «Мана күн
техи егиз болуп, мал йиғилидиған вақит техи болмиди. Қойларни суғирип,
берип беқиңлар» деди. [8] Улар җавап берип: «Яқ, мундақ қилмаймиз. Авал
һәммә падиларни йиғип, ташни қудуқниң ағзидин жуймилитиветип, кейин
қойларни суғиримиз» деди.
[9] У техи улар билән гәплишип турғинида, Раһилә өзи атисиниң қойлири
билән йетип кәлди. Чүнки у болса уларни бақатти. [10] Якуб анисиниң
биртуққини Лабанниң қизи Раһиләниң өзи билән анисиниң биртуққини
Лабанниң қойлирини көргәндә, у өзи қопуп берип, қудуқниң ағзидин ташни
жуймилитиветип, анисиниң биртуққини Лабанниң қойлирини суғарди.
[11] Андин Якуб Раһиләни сөйүп, үнлүк аваз билән йиғлиғили турди. [12] Якуб өзи
Раһиләгә: «Мән болсам, атаңниң туққини болуп, Рибқаниң оғли болимән»
десә, у жүгүрүп берип, атисиға хәвәр бәрди.
[13] Лабан өз һәмширисиниң оғли Якубниң хәвирини аңлиғанда, униң алдиға
жүгүрүп берип, уни қучағлап сөйүп, өйигә башлап кәлди. Андин Якуб өзи
Лабанға өткән вәқәлирини дәп бәрсә, [14] Лабан униңға: «Сән болсаң, мениң
сүнәк билән гөшүмдурсән» деди. Буниң билән у униң қешида бир айчә
тохтап қалди. [15] Андин Лабан Якубқа сөзләп: «Сән болсаң, мениң туққиним
болғач, маңа бекарға хизмәт қилисәнму? Әмди немә иш һәққи елишиңни
маңа дәп бәргин» деди. [16] Әмди Лабанниң икки қизи болуп, чоңиниң ети
Лея, кичикиниң ети Раһилә еди. [17] Лекин Леяниң көзлириниң рәңги сусрақ
еди, Раһилә болса чирайлиқ вә келишкән еди. [18] Якубниң өзи Раһиләгә ашиқ
болғач, Лабанға: «Мән сениң кичик қизиң Раһилә үчүн саңа йәттә йил хизмәт
қилай» деди. [19] Лабан җавап берип: «Уни башқа кишигә бәргинимдин саңа
бәргиним яхши болиду. Әмди мениңкидә турғин» деди.
[20] Якуб болса Раһилә үчүн йәттә йил хизмәт қилди. Амма у уни тола яхши
көргәч, бу йиллар униңға бир нәччә күндәк көрүнди. [21] Андин Якуб Лабанға
сөзләп: «Мана күнлирим болса пүтти. Әмди хотунумни маңа бәргин. Мән
униң қешиға кирәй» десә, [22] Лабан жуттики һәммә адәмләрни йиғип, зияпәт
қилди. [23] Лекин ахшам болғанда у өзи чоң қизи Леяни елип келип, Якубқа
кәлтүрди. Кәлтүрсә, у униң қешиға кирди. [24] Лабан өзи дедики Зилпани қизи
Леяға дедәк қилип бәрди. [25] Лекин әтиси Якуб нәзәр селип қариса, мана Лея

туриду! У өзи Лабанға сөз қилип: «Бу маңа немә қилғиниң? Әҗәба мән Раһилә үчүн саңа хизмәт қилмидимму? Мени немишкә шундақ алдидиң?» деди.
26 Лабан өзи: «Бизниң жутимизда кичикини чоңидин илгири бериш рәсим
әмәс. 27 Әмди сән буниң һәптисини тамам қилғин. Кейин йәнә бириниму
саңа берәйли. Амма йәнә йәттә йил маңа хизмәт қилмиқиң лазим болиду»
деди. 28 Яқуб болса мақул болуп, Леяниң һәптисини қилғанда, Лабан өз қизи
Раһиләниму униңға хотунлуққа бәрди. 29 У вақит Лабан өз дедики Билһани
қизи Раһиләгә дедәк қилип бәрди. 30 Бу тәриқидә Яқуб Раһиләниң қешиғиму
кирип, Раһиләниң өзини Леядин зиядә яхши көрди. Андин кейин у өзи йәнә
йәттә йил Лабанға хизмәт қилди.

Яқубниң балилири

31 Амма Худавәндә Леяниң хар көрүнгинини көрүп, уни туғутлиқ қилип
қойди. Лекин Раһиләниң өзи туғмас еди. 32 Лея һамилдар болуп, бир оғул
туғуп, униң исмини Рубән қоюп: «Худавәндә зәхмитимни көрди. Әмди ерим
маңа амрақ болиду» дәп ейтти. 33 У йәнә һамилдар болуп, бир оғул туғуп:
«Худавәндә мениң хар көрүнгинимни аңлап, буни һәм маңа бәрди» дәп униң
исмини Шимон қойди. 34 У йәнә һамилдар болуп, бир оғул туғуп: «Әмди бу
мәртивә ерим маңа чаплишиду, чүнки мән униңға үч оғул туғуп бәрдим
әмәсму?» дәп униң исмини Лавий қойди. 35 У йәнә һамилдар болуп, бир оғул
туғуп: «Әмди мән Худавәндигә һәмд ейтай дәп, униң исмини Йәһуда қоюп
қойди. Андин кейин у туғуттин тохтап қалди.

30 1 Амма Раһилә өзиниң Яқубқа бала туғуп берәлмигинини көргәндә,
Раһилә өзи һәмширисигә һәсәт қилип, Яқубқа: «Маңа бала бәргин,
болмиса өлимән» деди. 2 У вақит Яқубниң аччиқи Раһиләгә тутишип: «Мән
болсам, Худаниң орнида болуп қосиқиңниң уруқини тосап қойдумму?»
деди. 3 Раһилә сөзләп: «Мана дедиким Билһа һазирдур. Сән униң қешиға
киргин. У мениң қучиқимға туғсун. Униң балиси билән мән әвлатлиқ болуп
қалай» деди. 4 Шуни дәп у өзи дедики Билһани униңға хотун қилип бәрсә, у
униң қешиға кирди. 5 Билһа һамилдар болуп, Яқубқа бир оғул туғуп бәрсә,
6 Раһилә сөзләп: «Худа мениң тоғрамда һөкүм чиқирип, пәрядимни аңлап,
маңа бир оғул бәрди» дәп униң исмини Дан қоюп қойди. 7 Раһиләниң дедики
Билһа йәнә һамилдар болуп, Яқубқа иккинчи оғулни туғуп бәрсә, 8 Раһилә
сөзләп: «Мән болсам, ачам билән күрәш-челиш қилип, ғалиб болдум» дәп
униң исмини Нафтали қоюп қойди.
9 Лея өзи өзиниң туғуттин тохтап қалғинини көргинидә, өз дедики Зилпани

Яқубқа хотун қилип бәрди. [10] Леяниң дедики Зилпа Яқубқа бир оғул туғуп
бәрсә, [11] Лея сөзләп: «Бәхитим ечилди» дәп униң исмини Гад қоюп қойди.
[12] Леяниң дедики Зилпа өзи Яқубқа иккинчи оғулни туғуп бәрсә, [13] Лея
сөзләп: «Мән хошалдурмән. Дәрвәқә қизлар мени хошал дәп ейтиду» дәп униң
исмини Ашәр қоюп қойди. [14] Орма вақтида Рубән чиқип етизлиққа барса,
җаңгалда дудай мевисини тепивелип, буни аниси Леяниң қешиға кәлтүрсә,
Раһилә Леяға: «Илтипат қилип, оғлуңниң дудай мевисидин бирнәччини
маңа бәргин» деди. [15] Шуни десә, у униңға сөзләп: «Еримни еливалғиниң
йәтмәмду? Әмди оғлумниң дудай мевисидин һәм еливалғили халамсән?»
деди. Раһилә җавап берип: «Ундақ болса, у өзи оғлуңниң дудай мевиси
үчүн бугүн кечә сән билән ятсун» деди. [16] Ахшими Яқуб сәһрадин кәлсә, Лея
униң алдиға чиқип: «Мениң қешимға киргин, чүнки мән оғлумниң дудай
мевисини берип, сени иҗарigә алдим» деди. Шуни десә, у бу кечә униң билән
ятти. [17] Амма Худа Леяниң дуасини аңлиғач, бу өзи һамилдар болуп, Яқубқа
бәшинчи оғулни туғуп бәрди. [18] У вақит Лея сөз қилип: «Дедикимни еримгә
бәргиним үчүн Худа мениң һәққимни бәрди» дәп униң исмини Иссакар қоюп
қойди. [19] Лея йәнә һамилдар болуп, Яқубқа алтиничи оғулни туғуп бәрди.
[20] У вақит Лея сөзләп: «Худа маңа яхши һәдийә бәрди. Әмди ерим мән билән
турмақчи болиду, чүнки мән униңға алтә оғулни туғуп бәрдим» дәп униң
исмини Зәбулун қоюп қойди. [21] Андин кейин у бир қиз туғуп, униң исмини
Дина қойди.
[22] Амма Худа Раһиләни яд қилип, өзи дуасини аңлап уни туғутлиқ қилғач,
[23] у һамилдар болуп бир оғул туғуп: «Худа мениң һақаритимни кәткүзди»
дәп ейтип, [24] «Худавәндә маңа йәнә бир бала бәрсун» дәп униң исмини Йүсүп
қоюп қойди.

Яқуб билән Лабанниң арисидики келишим

[25] Раһилә Йүсүпни туққандин кейин, Яқуб Лабанға сөзләп: «Мени өз
вәтинимдики өйүмгә янғили қойғин. [26] Мән улар үчүн саңа хизмәт қилған
хотунлирим билән балилиримни маңа бәргин. Мән кетәй, чүнки саңа
қилған хизмитимни өзәң билисән» деди. [27] Лабан униңға җавап берип:
«Көзлириңдә илтипат тапсам, убдан болиду. Мән болсам, Худавәндиниң
сениң хатирәңдин маңа бәрикәт бәргинини синап билип қалдим» дәп ейтип:
[28] «Маңа иш һәққиңни тохтатқин. Мән саңа берип турай» деди. [29] У униңға
җавап берип: «Мән саңа қандақ хизмәт қилип, мениң вақтимда маллириңниң
қандақ турғинини өзәң билисән. [30] Чүнки мән кәлмәстә мелиң аз еди, әмди
наһайити тола болуп қалди. Қәйәргә мениң қедимим йәтсә, Худавәндә саңа
бәрикәт бәрди. Әмди мән қачанғичә өз өйүм үчүн ишлимәймән» деди. [31] У

җавап берип: «Мән саңа немә қилай» десә, Яқуб сөзләп: «Сән маңа һечнемә
бәрмигин. Лекин маңа ялғуз бир ишни қилсаң, мән йәнә сениң қойлириңни
беқип улардин хәвәр алай. 32 Мән бүгүн һәммә мелиңни көздин кәчүрүп,
униң ичидин қанчә чар, ала яки қара қой болса уларни айрип, өчкиләрниң
ичидинму чар билән алисини айрип қояй. Булар өзи мениң иш һәққим
болсун. 33 Сән келидиған күнләрдә иш һәққимни өз көзүң билән чарлиғили
кәлсәң, растлиқим маңа гува болуп, мәндики чар билән ала болмиған һәммә
өшкә яки қара болмиған қойларниң һәммиси оғриланған қой саналсун»
деди. 34 У вақит Лабан: «Мақул, дегиниңдәк болсун» деди.
35 У күни у өзи тағил текә билән ала текиләрни, һәммә чар өшкә билән ала
өчкиләрни айрип, аз-маз ақи бар һәммә мал билән һәммә қара қойларниму
айрип чиқип, өз оғуллириниң қолиға тапшуруп бәрди. 36 У өзи билән Яқубниң
оттурисида үч күнлүк йәрни пасил қилип тохтитип қойди. Бу тәриқидә Яқуб
өзи Лабанниң қалған падилирини бақидиған болди.
37 Лекин Яқуб болса терәк, бадам вә чинар дәрәқлиридин көк таяқларни
елип, уларни йоллуқ қилип йонуп ақ жиҗиқларни тартип қоюп, 38 уларни
мал су ичидиған нор билән оқурларға ташлап малниң алдида қойди. Улар
су ичкили келип җүпләшсә, 39 мал өзи бу ала таяқларниң алдида боғуз
болғанда тағил, чар вә ала қозиларни қозилиғили турди. 40 Андин кейин
Яқуб қозиларни айрип қоюп, Лабанниң падисиниң йүзлирини бу һәммә
тағил билән қара қозиларниң тәрипигә қилип қоюп, өз мелини Лабанниң
мелиға қошмай, бөләк қоятти. 41 Қачан күчлүкрәк мал җүпләшмәкчи
болса, таяқларниң алдида боғуз болсун дәп, Яқуб таяқларни малниң алдида
оқурларда қоятти. 42 Лекин аҗизрақ мал җүпләшмәкчи болса, таяқларни
қоймайтти. Бу тәриқидә аҗизлири Лабанниңки болуп, күчлүкрәклири
Яқубниңки болуп қалди. 43 Буниң билән бу киши наһайити тола бай болуп,
мели, дедики, қуллири, төгиси вә ешәклири тола болди.

Яқубниң Лабанниң йенидин қечиши

31 1 Амма у өзи Лабанниң оғуллириниң: «Яқуб болса атимизниң пүтүн
барлиқини еливалғач, атимизниң тәәллуқидин бу һәммә дөләтни
тапти» дәп ейтқинини аңлап қалди. 2 Яқуб Лабанниң чирайиғиму қариса,
уму түнүгүн үлүшкүнкидәк әмәс еди. 3 У вақит Худавәндә Яқубқа: «Сән
болсаң ата-бовилириңниң жутиға йүзлинип, туққанлириңниң қешиға йенип
кәткин. Мән саңа яр болимән» деди. 4 Униң үчүн Яқуб киши әвәтип, Раһилә
билән Леяни падиси турған сәһраға қичқартип кәлтүрүп, 5 уларға сөзләп:
«Мана мән атаңларниң чирайиға қарисам, маңа түнүгүн үлүшкүнкидәк

көрүнмәйду. Амма атамниң Тәңриси маңа яр болди. [6] Силәр болсаңлар, күчүмниң йетишичә атаңларға қилған хизмитимни билисиләр. [7] Амма атаңлар болса мени голлаб он мәртивә иш һаққимни йәңгүшлиди. Лекин Худа уни маңа зиян йәткүзгили қоймиди. [8] У өзи: ‹ Ала қозилар иш һаққиң болсун› десә, һәммә мал ала қоза қозилиғили турди. У өзи: ‹ Тағил қозилар иш һаққиң болсун› десә, һәммә мал тағил қоза қозилиғили турди. [9] Бу тәриқидә Худа атаңларниң мелини елип, маңа бәрди. [10] Маллар боғуз болған вақтида чүш көрсәм, мана малларға чачрап турған қочқар-текиләрниң һәммиси тағил, ала вә чипар екән. [11] Худаниң пәриштиси чүшүмдә маңа: ‹ Әй Якуб› десә, мән җавап берип: ‹ Мана мән› дедим. [12] У сөзләп: ‹ Әмди көзлириңни көтирип қариғин. Мана малларға чачрап турған қочқар-текиләрниң һәммиси тағил, ала вә чипардур, чүнки мән болсам Лабанниң саңа һәммә қилғинини көрдүм. [13] Мән өзәм Бәйтәлдә саңа көрүнгән Худадурмән. Сән анда бир тикләп қойған ташни яғлап, маңа бир вәдә қилдиң әмәсму? Әмди сән қопуп, бу жуттин чиқип, вәтиниңгә янғин› деди» дәп ейтти. [14] У вақит Рahилә билән Лея җавап берип униңға сөзләп: «Техи атимизниң өйидә бизгә тегишлик несивә яки мирас қалдиму? [15] Биз болсақ, униңға биганидәк көрүнмидуқму? Чүнки у бизни сетип, пулниму йәп кәтти әмәсму? [16] Шундақ болғандин кейин Худа атимиздин алған бу дөләтниң һәммиси бизниңки билән балилиримизниңки болсун. Әмди сән Худаниң саңа ейтқинидәк қилғин» дейишти.

[17] У вақит Якуб қопуп, балилири билән хотунлирини төгиләргә миндүрүп, [18] һәммә мели билән бар йоқини елип, Падан-Арамда тапқан тәәллуқ маллирини атиси Ichақниң жутиға елип бармақ үчүн Қанаан жутиға hайдап маңди. [19] Лабан өзи қойлирини қирқитқили кәткинидә Рahилә өз атисиниң бутлирини оғриливалған еди. [20] Якуб болса аррамий Лабанниң қешидин оғрилиқчә кетип өзиниң қечишини уқтурмай, [21] пүтүн барлиқини елип, қопуп қечип, дәриядин өтүп, Гилияд теғи тәрәпкә йүзләнгән еди.

[22] Амма үчинчи күни Лабанға Якубниң қачқини тоғрисида хәвәр йәтти. [23] У вақит өзи туққанлирини биллә елип, йәттә күнлүк йолғичә кәйнидин қоғлап берип, Гилияд теғида уни тапти. [24] Лекин кечиси Худа аррамий Лабанниң чүшигә кирип, униңға сөзләп: «Сән болсаң, Якубқа яхши-яман гәп қилиштин ehтият қилғин» деди. [25] Лабан Якубниң қешиға йетип барса, Якуб өз чедирини тағниң үстидә тиккән еди. Лабанму туққанлири билән Гилияд теғиниң үстидә чедир тикти. [26] У вақит Лабан Якубқа сөзләп: «Бу өзи немә қилғиниң? Сән болсаң, мәндин оғрилиқчә кетип, қизлиримни қилич билән алған әсирләрдәк елип кәттиң. [27] Немишкә пинhанда қечип, мәндин оғрилиқчә кетип, маңа хәвәр бәрмидиң? Болмиса, мән хушлуқ қилип, ғәзәл оқуп, дап билән чаң челип, сени йолға салаттим әмәсму? [28] Мени өз балилирим билән қизлиримни сөйгилиму қоймидиң. Бу ишта ахмақлиқ қилдиң. [29] Силәргә

яманлиқ қилғили қолумниң күчи бар, лекин түнүгүн кечә атаңниң Тәңриси чүшүмдә маңа сөзләп: ‹ Сән болсаң, Яқубқа яхши-яман гәп қилиштин еһтият қилғин› деди. [30] Әмди сән атаңниң өйини тола сеғинғач кәткили халиған болсаң, немишкә мениң бутлиримни оғрилап кәлдиң?» деди. [31] У вақит Яқуб җавап берип, Лабанға: «Мән сени қизлирини мәндин тартивалидумикин дәп хиял қилип қорққан едим. [32] Әмди кимниң қешида сениң бутлириң тепилса, у өзи тирик қалмисун. Мәндә һәрнемәң болса туққанлириңниң алдида буни тонувалғин» деди. Чүнки Раһиләниң бу бутларни оғрилап кәлгини Яқубқа мәлум әмәс еди.

[33] У вақит Лабан Яқубниң чедириға кирип, Леяниң чедириға дахил болуп, икки дедикиниң чедириниму ахтуруп, һечнемә тапалмай, Леяниң чедиридин чиқип, Раһиләниң чедириға кирди. [34] Амма Раһилә болса бутларни елип, буларни төгиниң чоминиң ичигә селип қоюп, үстидә олтиривалған еди. Лабан өзи пүтүн чедирини ахтуруп, һечнемә тапалмиди. [35] У вақит Раһилә атисиға сөзләп: «Әй хоҗам, алдиңда қопалмиғиним үчүн хапа болмиғин. Чүнки мән болсам хотунларниң ай көридиған һалитидә екәнмән» деди. Бу тәриқидә у қанчә издисиму, бутларни тапалмиди. [36] У һаман Яқуб аччиқлап, Лабанға товлиғили турди. Яқуб Лабанға сөз қилип ейттики: «Сән мени кәйнимдин мунчә қаттиқ қоғлап кәлгили мениң немә хатам болуп, немә гунайим бардур? [37] Сән әмди һәммә мал-җабдуқлиримни ахтуруп баққиниңда өй җабдуқлириңдин бир немә таптиңму? Әгәр бир немә болса, мениң туққанлирим билән сениң туққанлириңниң алдида уни қойғин. Улар болса биз иккилимизниң арисида һөкүм қилсун. [38] Мән болсам, йигирмә йил қешиңда турдум. Турсам, һеч қачан қой билән өчкилириң бала ташливәтмиди вә я мелиңниң қочқарлирини йәп кәтмидим. [39] Йиртилғанлири болса қешиңға елип кәлмәй, уни өзәм төлидим. Кечиси яки күндүзи оғри алған мал болса уни сән мәндин төлитивалдиң. [40] Мән болсам, күндүзи иссиқтин, кечиси соғуқтин қийнилип, көзүмдин уйқа қечип кәткән еди. [41] Бу тәриқидә мән йигирмә йилғичә сениң өйүңдә туруп, он төрт йил икки қизиң үчүн хизмәт қилип, алтә йил мелиң үчүн саңа хизмәт қилдим. Амма он мәртивә иш һәққимни йәңгүшливәттиң. [42] Мубада атамниң Тәңриси болуп Ибраһимниң Худайи атилип, Исһақниң қорқунучиси болғанниң өзи мән билән болмиса еди, әлвәттә сән мени қуруқ қол қилип яндураттиң. Амма Худа өзи мениң зәхмитим билән қоллиримниң мушәққитини көрүп, түнүгүн кечә сени қорқутуп қойди әмәсму?» дәп ейтти.

[43] У вақит Лабан җавап берип Яқубқа сөзләп: «Бу қизлар болса мениң қизлирим, бу балилар болса мениң балилирим, бу маллар болса мениң маллирим болуп, саңа көрүнгәнниң һәммиси мениңкидур. Әмди мән бу күн өз қизлиримға вә уларниң туққан балилириға немә иш қилай? [44] Әмди кәлгин,

әһдә бағлишайли. Бу өзи мән билән сениң оттураңда бир гува болсун» деди.
45 У вақит Яқуб бир ташни елип тиклиди. 46 Тикләп қоюп, Яқуб туққанлириға:
«Таш йиғиңлар» десә, улар ташларни елип келип, дөвиләп қоюп, анда бу
дөвиниң үстидә таам йейишти. 47 Лабан бу җайниң өзини Йегар-Сахадута
дәп атиди. Яқуб униңға Гал-Ед дәп ат қойди. 48 Лабан сөзләп: «Бу дөвә болса
бу күн сән билән мениң арамда гува болсун» деди. Бу сәвәбтин униң ети Гал-
Ед қоюлди. 49 Лекин мундин башқа бу җай өзи Миспаһ дәп һәм аталди, чүнки
Лабан сөзләп: «Биз бир-биримизниң қешида болмиғинимизда, Худавәндә
сән билән мениң оттурамда қаравулчи болуп турсун. 50 Әгәр сән қизлиримға
хапилиқ селип, қизлиримниң үстигә башқа хотун алсаң, бир киши һазир
болмисиму, мән билән сениң араңда Худаниң гува болғинини билгин» дәп
ейтқандин кейин, 51 Лабан Яқубқа йәнә сөзләп: «Мана бу дөвигә қарап мән
өзәм иккимизниң оттуримизда тикләп қойған бу таш түврүкниң өзигиму
нәзәр салғин. 52 Бу дөвиниң өзи гува болуп, бу түврүкму гува болсун. Хаһи
мән болсам яман нийәт билән бу дөвидин сән тәрәпкә өтмигәймән, хаһи
сән болсаңму, яман нийәт қилип бу дөвидин ешип, бу түврүкниң бу йениға
мән тәрәпкә өтмигәйсән. 53 Ибраһимниң Худайи болуп Наһорниң Тәңриси
атилип бу иккилисиниң атисиғиму, Тәңри болғанниң өзи аримизда һаким
болсун» дегән еди. Яқуб болса униң атиси Исһақниң қорқунучиси болған
зат билән қәсәм қилди. 54 Андин кейин Яқуб тағниң үстидә союм қурбанлиқ
өткүзүп: «Мән билән таам йәңлар» дәп өз туққанлирини қичқарса, улар таам
йәп, кечиси тағда қонди.

Яқубниң Әсав билән әпләштүрүлүши

32 1 Лекин әтиси Лабан сәһәр қопуп, нәврилири билән қизлирини
сөйүп, уларни мубарәкләп қоюп, раван болуп өз өйигә янди. 2 Амма
Яқуб өз йолиға кетип барса, Худаниң пәриштилири униңға учриди. 3 Яқуб
уларни көргәндә: «Булар болса Худаниң қошуни екән» дәп бу җайниң етини
Маханаим қойди. 4 Яқуб өз алдида Едом вилайитидики Сеир жутиға акиси
Әсавниң қешиға хәвәрчиләр әвәтип, 5 уларға җекиләп: «Силәр хоҗам Әсавға
сөз қилип: ‹ Қулуң Яқуб болса: «Мән өзәм Лабанниң қешида мусапир болуп,
бу дәмгичә анда турған едим. 6 Әмди мениң кала, ешәк вә қойлирим болуп,
қул билән дедәклиримму бар. Мән униң көзлиридә илтипат тапармәнмикин
дәп, хоҗамниң қешиға хәвәр әвәткили халидим» дәп ейтти› дәңлар» деди.
7 Хәвәрчиләр болса Яқубниң қешиға йенип келип: «Биз болсақ, акаң Әсавниң
қешиға бардуқ. У өзи төрт йүз кишини елип, сениң алдиңға келиватиду»
дәп ейтти. 8 У вақит Яқуб наһайити қорқуп кетип, беарам болуп қелип, өз

адәмлирини қой, кала вә төгилиригә қошуп, икки топқа бөлүп қоюп: [9] «Әгәр Әсав келип, бир топни урсиму, йәнә бир топ қутулуп қалиду» дәп хиял қилди. [10] Андин Якуб сөзләп: «Әй сән, атам Ибраһимниң Тәңриси билән атам Исһақниң Тәңриси болуп, маңа сөзләп: ‹ Сән өз жутуңға туққанлириңниң қешиға йенип кәткин. Мән саңа яхшилиқ қилимән› дәп ейтқан Худавәндә! [11] Мән болсам, сениң өз бәндәңгә көрсәткән һәммә мәрһәмәт билән барчә вападарлиқиңниң алдида һечнемә әмәсмән. Чүнки мән болсам бу Иордандин өткинимдә ялғуз бир тайиқим бар еди. Әмди мән икки топ болдум. [12] Мән саңа ялвуримәнки, сән мени акам Әсавниң қолидин қутқузғайсән, чүнки у келип, мән билән хотун бала-жақамни урармикин дәп қорқимән. [13] Сән болсаң: ‹ Шәксиз мән саңа тола яхшилиқ қилип, сениң нәслиңни толилиқидин саниялмайдиған дәрия қумидәк қилимән› дәп ейтқан едиң әмәсму?» деди.
[14] У өзи у кечиси анда қонуп, қол илкидики маллардин елип, акиси Әсавға совға растлап, [15] икки йүз өчкә, йигирмә текә, икки йүз сағлиқ, йигирмә қочқар, [16] тайлақлири билән қошуп оттуз сеғин төгә, қириқ инәк, он буқа, йигирмә мада ешәк, он һаңга ешәкниң өзини жайлап, [17] буларни башқа-башқа топ қилип, хизмәткарлириға тапшуруп уларға жекиләп: «Силәр болсаңлар, мәндин илгири меңип, һәр топни башқа-башқа қилип узун-узундин арилиқ қоюп һайдаңлар» дәп ейтти. [18] У алди топни һайдиғучиға һөкүм қилип: «Акам Әсав саңа учрап сәндин: ‹ Кимниңкисән? Қәйәргә барисән? Алдиңдики жанивар кимниңдур?› дәп сориса, [19] сән жавап берип: ‹ Булар өзи қулуң Якубниңки болуп, хожам Әсавға әвәтилгән совғидур. Мана у өзиму кәйнимиздин келиватиду› дәп ейтқин» деди. [20] Бу тәриқидә у өзи иккинчиси билән үчинчиси вә барчә қалған топларни һайдиғучиларғиму һөкүм берип: «Әсав силәргә учриса, силәрму униңға шундақ дәп ейтип: [21] ‹ Мана қулуң Якуб өзиму арқимиздин келиватиду› дәңлар» деди. Чүнки у өзи: «Мән алдимда барған совға билән уни юмшитип, кейин йүзини көрсәм, маңа йүз-хатирә қилармикин» дәп хиял қилған еди.
[22] Буниң үчүн совғилар униңдин илгири меңип кәтти. Амма өзи у кечиси чүшкән жайда қонуп қалди.
[23] Лекин у шу кечиси қопуп, икки хотуни, икки дедики вә он бир оғлини елип, Яббоқ кечикидин өтүп кәтти. [24] У уларни еқиндин өткүзүп, һәммә тәәллуқиниму у қатқа елип, өткүзүп қойди.
[25] Амма бу қатта Якуб өзи ялғуз қалса, бир киши келип, анда униң билән таң атқичилик челишти. [26] Лекин бу киши униңға ғалиб болалмайдиғинини көргәндә униң янпишини тутти. Шундақки, униң билән челишип турғинида Якубниң йотиси орнидин чиқип кәтти. [27] У киши сөзләп: «Мени қоюп бәргин, чүнки таң атқили башлиди» десә, у өзи жавап берип: «Сән мени бәрикәтлимигичә сени қоюп бәрмәймән» деди. [28] У униңдин: «Етиң

немидур?» дәп сориса, у: «Етим Якуб» деди. [29] У сөз қилип: «Сән йәнә Якуб дәп аталмай, бәлки Исраил дәп атилисән. Чүнки сән болсаң, Худа вә инсан билән челишип, ғалиб болдуң» деди. [30] У вақит Якуб униңға ялвуруп: «Етиңни маңа дәп бәргин» десә, у: «Немишкә мениң исмимни сорайсән?» дәп уни у йәрдә мубарәкләп қойди. [31] Лекин Якуб: «Худани йүзмуйүз көрүп, җеним қутулуп қалди» дәп у җайниң етини Пенийәл қойди. [32] У өзи Пенийәлдин өтүп кәткинидә күн чиқти. Амма униң йотиси ақсақ еди. [33] Бу сәвәбтин бәни-Исраил бу күнгичә янпаштики пәйни йемәйду, чүнки мәзкур зат Якубниң янпишидики пәйни толғиған еди.

33 [1] Якуб көзлирини көтирип қариса, мана Әсав төрт йүз киши билән келивататти. Дәрhал у өзи балилирини Лея, Раhилә вә икки дедикигә бөлүп бәрди. [2] У икки дедәк билән уларниң балилирини һәммидин илгири турғузуп, андин Лея билән униң балилирини турғузуп, һәммидин кейин Раhилә билән Йүсүпни турғузуп, һәммини маңдуруп, [3] өзи уларниң алдиға өтүп йүрүп акисиниң қешиға йәткили турғанда, йәттә мәртивә йәргә тәккидәк тазим қилди. [4] Әсав униң алдиға жүгүрүп, уни қучағлап бойниға гирә селип, уни сөйүп иккилиси йиғлашқили турди. [5] Андин Әсав көзлирини көтирип қарап, хотунлар билән балиларни көрүп: «Булар сениң немәндур?» дәп сориса, у җавап берип: «Булар болса Худа мәрһәмәт қилип қулуңға бәргән балилардур» деди. [6] У вақит икки дедәк билән балилири йеқин берип, униңға тазим қилди, [7] Андин Лея билән униң балилири йеқин берип, тазим қилди. Ахирида Йүсүп билән Раhилә йеқин берип, тазим қилди. [8] Әсав сөз қилип: «Маңа учриған бу һәммә топлар немә үчүндур?» десә, у җавап берип: «Бу өзи хоҗамниң алдида илтипат тапмиқим үчүндур» деди. [9] У вақит Әсав: «Әй бурадирим, мәндә йәткидәк бар. Сениңки өзәңгә болсун» деди. [10] Амма Якуб сөзләп: «Йоқсу, әгәр мән көзлириңдә илтипат тапқан болсам, һәдийәмни қолумдин қобул қилғин. Чүнки сән мәндин рази болуп, йүзүңни көргинимдә, Худаниң йүзини көргәндәк болдум. [11] Әмди мениң саңа кәлтүргән һәдийәмни қобул қилип алғин. Худа маңа мәрһәмәт қилғач, һәммә нәрсилирим бардур» дәп уни зорлиса, у қобул қилди.
[12] Андин Әсав сөз қилип: «Әмди биз қозғилип йүрәйли. Мән алдиңда маңай» десә, [13] у униңға җавап берип: «Мениң хоҗам болса балиларниң кичик болуп, қешимда емитидиған қой билән калиларниң барлиқини билиду. Әгәр мән буларни бир күн зиядә һайдисам, пүтүн пада өлүп кетиду. [14] Буниң үчүн хоҗам өз қулидин илгири кәтсун. Мән болсам, алдимдики пада билән балиларниң меңишиға қарап аста-аста меңип, өз хоҗамниң қешиға Сеирға йетип барай» деди. [15] У вақит Әсав сөзләп: «Ундақ болса, мән өзәм билән

кәлгән кишиләрдин бирнәччини қешиңда қоюп кетәй» деди. Лекин у җавап
берип: «Бу лазим кәлмәйду. Ялғуз хоҗамниң көзлиридә илтипат тапсам,
маңа йетиду» десә, [16] у күни Әсав Сеирға йенип кәтти.
[17] Амма Яқуб сәпәр қилип, Суккот дегән җайға келип өзигә бир өйни ясап
маллири үчүн сайивән қилип бу йәрни Суккот дәп атиди. [18] Яқуб өзи Падан-
Арамдин Қанаан жутидики Шәкәм дегән шәһәргә теч-аман кәлди. У шәһәрниң
алдида чедир тикип, [19] өзи чедир тиккән йәрниң бир парчисини Шәкәмниң
атиси болған Хаморниң балилиридин йүз күмүч тәңгигә сетивалди. [20] Анда
бир қурбангаһни ясап, етини Әл-Әлоһий-Исраил қоюп қойди.

Шәкәмниң Динаниң номусиға тегиши

34 [1] Амма Леяниң Яқубқа туғуп бәргән қизи Дина жутниң қизлири
билән көрүшкили чиқса, [2] у жутниң әмри болған хиввий Хаморниң
оғли Шәкәм уни көрүп қелип, тутувелип, униң билән йетип, униң абруйини
кәткүзди. [3] Униң көңли Яқубниң қизи Динаға чүшүп, уни яхши көрүп, униңға
муһәббәтлик сөз қилғили турди. [4] Униң үчүн Шәкәм өз атиси Хаморға гәп
қилип: «Бу қизни маңа хотунлуққа елип бәргин» деди.
[5] Яқуб болса өз қизи Динаниң абройсиз қилинғинини аңлап қалди. Амма
оғуллириниң өзи маллири билән сәһрада болғач, Яқуб улар кәлгичилик
шүк туруп турди. [6] У вақит Шәкәмниң атиси Хамор Яқубниң алдиға униң
билән сөзләшкили чиқти. [7] Яқубниң оғуллири буни аңлиғанда сәһрадин
кәлди. Улар болса Шәкәмниң өзи Яқубниң қизи билән йетип, Исраил ичидә
қилмиғулуқ болған бир яман ишни қилип қойғини үчүн рәнҗидә болуп,
наһайити аччиқланған еди. [8] Хамор өзи уларға сөзләп: «Оғлум Шәкәм болса
қизиңларға иштияқ бағлайду. Илтипат қилип, уни униңға хотунлуққа
берип, [9] биз билән қуда-баҗа болуп, қизлириңларни бизгә берип, бизниң
қизлиримизни силәр елип, [10] биз билән олтирип, алдиңларда болған бу
жутта макан тутуп, оқәт қилип, җай-отақ елиңлар» деди. [11] Шәкәм болса
қизниң атиси билән бурадәрлиригә сөзләп: «Көзлириңларда илтипат
тапсам, маңа немә десәңлар, уни берәй. [12] Дәрвәқә мәндин қанчә җиқ тойлуқ
билән һәдийәләр сорисаңлар, маңа ейтқиниңларчә берәй. Лекин бу қизни
маңа хотунлуққа бериңлар» деди. [13] У вақит Яқубниң оғуллири болса Шәкәм
уларниң һәмшириси Динани абройсиз қилғач, униң өзи билән атисиға
һейлә билән җавап берип, [14] уларға сөзләп: «Биз болсақ, һәмширимизни
хәтнисиз бир кишигә бәргили мақул дейәлмәймиз, чүнки бу бизгә әйип
болиду. [15] Лекин силәрму биздәк болуп, араңлардики һәр бир әр киши хәтнә
қилинса, бу шәрт билән биз мақул болуп, [16] қизлиримизни силәргә берип,

силәрниң қизлириңларни биз елип, араңларда олтирип, бир хәлиқ болуп қалимиз. 17 Амма әгәр хәтнә қилинишқа унимисаңлар, биз қизимизни елип кетимиз» деди. 18 Уларниң сөзлири Хаморниң өзи билән униң оғли Шәкәмгә хуш кәлди. 19 Бу йигитниң өзи мундақ қилғили һаял қилмиди, чүнки у болса Яқубниң қизиға иштияқлиқ болуп, өз атисиниң өйидә һәммидин әзизрәки еди.
20 У вақит Хаморниң өзи оғли Шәкәм билән шәһәрниң дәрвазисиға берип, шәһәрниң кишилири билән гәплишип ейттики: 21 «Бу адәмләр болса биз билән течлиқтидур. Униң үчүн улар жутта олтирип, анда оқәт қилип турсун. Мана жут өзи уларға йәткидәк кәңридур. Биз болсақ, уларниң қизлирини хотунлуққа елип, бизниң қизлиримизни уларға берәйли. 22 Лекин пәқәт аримиздики һәммә әркәкни улар хәтнә қилинғандәк хәтнә қилсақ, у адәмләр аримизда олтирип, биз билән бир хәлиқ болғили унайдикен. 23 Бу тәриқидә уларниң мал тәәллуқи билән һәммә чарва маллири бизниңки болмамду? Биз уларға ялғуз мақул десәк, улар аримизда олтариду» деди. 24 У вақит шәһәр дәрвазисидин кирип чиқидиғанларниң һәммиси Хамор билән оғли Шәкәмниң сөзигә қулақ селип, шәһәрниң дәрвазисидин кирип чиқидиғанларниң һәммиси хәтнә қилинди. 25 Амма үчинчи күни улар ағриқ ятқинида, Динаниң акилири болуп Яқубниң Шимон билән Лавий дегән икки оғлиниң һәр қайсиси бирдин қилични елип ғәйрәт билән шәһәрни бесип, һәммә әркәкни өлтүрүп, 26 Хамор билән униң оғли Шәкәмниму қиличниң биси билән өлтүрүп, Динани Шәкәмниң өйидин елип кәтти. 27 Яқубниң оғуллири болса һәмширимизни абройсиз қилди дәп, өлтүрүлгәнләрниң үстигә келип шәһәрни булап, 28 уларниң қой, кала вә ешәклирини тартивелип, шәһәр билән етизлиқтики пүтүн барлиқини еливелип, 29 уларниң пүтүн дөлитини булап талап, хотун бала-жақилириниму өй ичидики барчә нәрсиләр билән қошуп елип кәтти. 30 Лекин Яқуб өзи Шимон билән Лавийға сөзләп: «Силәр болсаңлар, мени балаға тиқип, мени жутниң хәлқи болған қанааний билән пәриззийләрниң алдида йиргинч қилдиңлар. Мән болсам, хәлқим аздур. Әмди улар үстүмгә йиғилип келип, мени өлтүриду. Бу тәриқидә мән өзәм ханиданим билән йоқ болуп кетимән» деди. 31 Амма улар җавап берип: «Әҗәба, һәмширимизни бир паһишә қилип қойса боламду?» деди.

Яқубниң Бәйтәлгә бериши

35 1 Андин кейин Худа Яқубқа сөз қилип: «Сән қопуп, Бәйтәлгә чиқип, анда олтирип, өзәң акаң Әсавдин қечип кетип барғиниңда саңа көрүнгән Худаға бир қурбангаһни салғин» деди. 2 У вақит Яқуб өз өйидикиләрниң

өзи билән өзи биллә болғанларға сөзләп: «Силәр болсаңлар, араңлардики ят тәңриларни чиқириветип, пакизлинип кийимлириңларни йәңгүшләңлар. [3] Андин қопуп, биз Бәйтәлгә чиқайли. Мән анда тәңлик вақтимда дуайимни қобул қилип, йүргән йолумда мән билән болған Худаға бир қурбангаһни салай» деди. [4] Шуни десә, улар қоллиридики һәммә ят Тәңри билән қулақлиридики зирилирини чиқирип, Яқубқа бәрди. Яқуб буларни Шәкәмдики дуб дәриғиниң түвигә көмүп қойди. [5] Андин кейин улар көчүп маңди. Амма чөрисидики шәһәрләргә Худа тәрипидин бир қорқунуч кәлгәч, улар Яқубниң оғуллирини қоғлимиди. [6] Бу тәриқидә Яқуб болса өзи биллә болған хәлиқ билән Қанаан жутидики Бәйтәл дәп аталған Луз дегән җайға йетип келип, [7] анда бир қурбангаһни селип, у өзи акисидин қечип кетип барғинида, Худа анда униңға көрүнгәч бу җайниң исмини Әл-Бәйтәл қойди. [8] Амма Рибқаниң иниканиси Дебора өлүп кетип, Бәйтәлниң төвинидә бир дуб дәриғиниң түвидә дәпнә қилинди. Бу сәвәбтин униңға йиғиниң дуби дәп ат қоюлди. [9] Лекин Яқуб өзи Падан-Аррамдин йенип кәлгинидә, Худа униңға йәнә көрүнүп уни мубарәклиди. [10] Худа униңға сөз қилип: «Сениң етиң Яқубтур. Амма мундин кейин сән Яқуб дәп аталмай, бәлки етиң Исраил болиду» дәп униң исмини Исраил қоюп қойди. [11] Андин Худа униңға сөзләп: «Мән өзәм қадир Худадурмән. Сән уруқлуқ болуп авуғин. Бир хәлиқ, бәлки нурғун хәлиқләр сәндин пәйда болуп, падишаһлар сениң пуштуңдин чиқиду. [12] Мән Ибраһим билән Исһаққа бәргән бу жутни саңа берип, сәндин кейинки нәслиңгиму бу жутни беримән» деди. [13] Шуни дәп, Худа униң билән гәпләшкән җайниң өзидә униң алдидин жукириға чиқип кәтти. [14] У вақит Яқуб униң билән гәпләшкән җайда бир таш түврүкни, хатирә таш қилип тикләп, үстигә ичкүлүк қурбанлиқи төкүп үстигә яғ қуюп қойди. [15] Шуни қилип болуп, Яқуб өзи Худа униң билән гәпләшкән җайниң етини Бәйтәл қоюп қойди.

Раһиләниң туғутта өлүп кетиши

[16] Андин кейин улар Бәйтәлдин меңип кетип, Әфратаға йәткили азғина йол қалғинида Раһиләни толғақ тутуп қелип, дәрди қаттиқ болуп қалди. [17] Амма дәрди наһайити қаттиқлашқинида, туғут аниси униңға: «Қорқмиғин. Бу нөвәт йәнә бир оғул туғдуң» деди. [18] Лекин Раһилә ахирқи нәписигә йетип өлгили турғинида, униңға бән-Они дәп ат қоюп қойди, амма униң атиси уни Бәнямин дәп атиди. [19] Бу тәриқидә Раһилә вапат болуп, Бәйтләһәм дәп аталған Әфратаниң йолида дәпнә қилинди. [20] Яқуб униң қәбригә бир таш түврүк тикләп қойди. Бу өзи бу күнгичә «Раһиләниң қәбриниң таш түврүки» дәп аталмақта.

Яқубниң оғуллири

21 Андин Исраил көчүп Едар мунариниң у тәрипидә чедирини тикти.
22 Лекин Исраил у жутта олтирип турғинида, Рубән берип өз атисиниң
кенизики Билһа билән ятти вә Исраил буни аңлап қалди. У вақит
Яқубниң он икки оғли бар еди.

Яқубниң оғуллири – Исһақниң вапати

23 Леядин туғулған оғуллири болса Яқубниң тунҗи оғли Рубән, Шимон,
Лавий, Йәһуда, Иссакар вә Зәбулун еди. 24 Рахиләдин туғулған оғуллири
Йүсүп билән Бәнямин еди. 25 Рахиләниң дедики Билһадин туғулған оғуллири
Дан билән Нафтали еди. 26 Леяниң дедики Зилпадин туғулған оғуллири
Гад билән Ашәр еди. Булар болса Яқубниң өзигә Падан-Арамда туғулған
оғуллири еди.

Исһақниң аләмдин өтүши

27 Яқуб өзи атиси Исһақниң қешиға берип, Ибраһим билән Исһақ мусапир
болуп олтарған Кирят-Арба, йәни Хеброндики Мамрәниң өзигә кәлди.
28 Исһақниң өмри болса бир йүз сәксән йил еди. 29 Бу тәриқидә Исһақниң
өзи қерилиқида күнлири тошуп, ахирқи нәписини тартип, вапат болуп өз
хәлқигә қошулди. Униң оғуллири Әсав билән Яқуб уни дәпнә қилди.

Әсавниң авладлири

36 1 Бу өзи **Едом дәп аталған Әсавниң нәслиниң баяни**дур. 2 Әсав болса
өз хотунлирини қанаанийларниң қизлиридин тепип, хиттий болған
Елонниң қизи Ада билән хиввий болған Зибонниң нәвриси болуп Анаһниң
қизи болған Оһолибама алди. 3 Мундин башқа Исмаилниң қизи болуп,
Нәбайотниң һәмшириси болған Басиматниму алған еди. 4 Аданиң өзидин
Әсавға Елифаз туғулди. Басимат болса Реһуәлни туғди. 5 Оһолибаманиң өзи
Йәуш, Ялам вә Қораһни туғди. Булар болса Қанаан жутида Әсавниң өзигә
туғулған оғуллар еди.
6 Әсав болса өз хотунлири билән оғул қизлирини өйидики һәммә кишилиригә
қошуп чарва мал билән барлиқ улағлирини қетип, Қанаан жутида тапқан
барчә тәәллуқини елип, укиси Яқубтин айрилип башқа бир жутқа кәтти.
7 Чүнки уларниң тәәллуқлири тола болғач, бир йәрдә олтаралмай, мал

падилириниң толилиқидин уларниң олтарақлиқ җайи тәңчилик қилди.
[8] Буниң үчүн Едом дәп аталған Әсавниң өзи Сеир теғиға берип олтирип қалди.

[9] Сеир теғидики едомийларниң ата-бовиси болған Әсавниң нәслиниң баяни шудур.
[10] Әсавниң оғуллири болса Әсавниң хотуни Аданиң оғли Елифаз дәп атилип, Әсавниң хотуни Басиматниң оғли Реһуәл дәп аталди.
[11] Елифазниң оғуллири болса Теман, Омар, Зефо, Гатам вә Қеназ еди.
[12] Әсавниң оғли Елифазниң кенизики Тимна өзи Елифазға Амаләкни туғуп бәрди. Булар болса Әсавниң хотуни Аданиң әвлатлири еди.
[13] Реһуәлниң оғуллири болса Нәһат, Зерәһ, Шамма вә Мизза еди. Буларниң өзи Әсавниң хотуни Басиматниң әвлатлири еди.
[14] Лекин өзи Зибонниң Анә дегән оғлиниң қизи болуп Әсавниң хотуни болған Оһолибаманиң Әсавға туғуп бәргән оғуллири болса Йәуш, Ялам вә Қорәһ еди.

[15] **Әсавниң оғулliриниң ичидин чиққан әмирләр** болса шу, йәни Әсавниң тунҗи оғли Елифазниң оғуллири болған әмир Теман, әмир Омар, әмир Зефо, әмир Қеназ, [16] әмир Қорәһ, әмир Гатам вә әмир Амаләк еди. Булар өзи Едом жутидики Елифаздин пәйда болған әмирләр болуп, Аданиң әвлатлири еди.
[17] Әсавниң оғли Реһуәлниң оғуллири болса әмир Нәһат, әмир Зерәһ, әмир Шамма вә әмир Мизза еди. Булар өзи Едом жутидики Реһуәлдин пәйда болуп Әсавниң хотуни Басиматниң әвлатлири еди.
[18] Әсавниң хотуни Оһолибаманиң оғуллири болса әмир Йәуш, әмир Ялам вә әмир Қорәһ еди. Өзи Анаһниң қизи болуп Әсавниң хотуни болған Оһолибамадин пәйда болған әмирләр булар еди. [19] Мәзкурлар болса Едом дәп аталған Әсавниң әвлатлири болуп едомийларниң әмирлири еди.

[20] Хорий болған Сеирниң жутта олтарақлиқ оғуллири болса Лотан, Шобал, Зибон, Анә, Дишон, Әзәр вә Дишан еди. [21] Булар өзи хорий әмирләр болуп, Едом жутидики Сеирниң оғуллири еди. [22] Лотанниң оғуллири Хори билән Һемам еди. Тимна болса Лотанниң һәмшириси еди. [23] Шобалниң оғуллири болса Алван, Манәһат, Ебал, Шефо вә Онам еди. [24] Зибонниң оғуллири болса Аяһ билән Анә еди. Бу болса атиси Зибонниң ешәклирини беқип турғинида, чөлдә иссиқ булақларни тепивалған Анә дегәнниң өзи шу еди. [25] Дишон болса Анаһниң оғли болуп, Оһолибама Анаһниң қизи еди. [26] Дишонниң оғуллири болса Хәмдан, Әшбан, Йитран вә Кәран еди. [27] Әзәрниң оғуллири болса Билһан, Зааван вә Ақан еди. [28] Дишанниң оғуллири болса Уз билән Арран еди.
[29] Хорийларниң әмирлири болса әмир Лотан, әмир Шобал, әмир Зибон вә

әмир Анаһ, [30] әмир Дишон, әмир Әзәр вә әмир Дишан еди. Булар болса хорий
әмирләр болуп, Сеир жутида өз әмирликидә турди.
[31] Бәни-Исраилниң үстигә һеч падишаһ техи сәлтәнәт қилмаста, Едом жутида
сәлтәнәт қилған падишаһлар болса шу, йәни: [32] Беорниң оғли Беланиң өзи
Едомда сәлтәнәт қилип шәһириниң исми Динһаба дәп аталған еди. [33] Бела
өлгәндә Бозрадин кәлгән Зераһниң оғли Йобаб униң орнида падишаһ
болди. [34] Йобаб өлгәндә теманийларниң жутидин кәлгән Хушам униң
орнида падишаһ болди. [35] Хушам өлгәндә Бедадниң оғли Һадад униң орнида
падишаһ болди. Бу өзи Моабниң жутида мидиянийларни тармар қилған еди.
Униң шәһириниң өзи Авит дәп аталди. [36] Һадад өлгәндә шәриқтин кәлгән
Самла униң орнида падишаһ болди. [37] Самла өлгәндә дәрияниң бойидики
Рәхоботтин кәлгән Шаул униң орнида падишаһ болди. [38] Шаул өлгәндә
Акборниң оғли Баал-Ханан униң орнида падишаһ болди. [39] Акборниң оғли
Баал-Ханан өлгәндә Һадар униң орнида падишаһ болди. Униң шәһириниң
исми Пау болуп, хотуни Мәһетабәл дәп атилип, Мезаһабниң қизи болған
Матрәдниң қизи еди.
[40] Әсавдин йейилған әмирләрниң ат-исимлири болса уларниң ханидани
билән җайлириға мувапиқ шу, йәни әмир Тимна, әмир Алва вә әмир Йәтәт,
[41] әмир Оһолибама, әмир Ела, әмир Пинон, [42] әмир Қеназ, әмир Теман, амир
Мибсар, [43] әмир Магдийәл вә әмир Ирам еди. Булар болса қелинған жутида
олтарған җайлириға қарап, Едомда болған әмирләр еди. Мәзкур Әсавниң өзи
едомийларниң ата-бовиси еди.

Йүсүпниң Мисирға сетилиши

37 [1] Лекин Яқубниң өзи Қанаан жутида атиси мусапир болуп турған
йәрдә олтирип қалди.
[2] **Яқубниң нәслиниң баяни** шудур. Йүсүп өзи он йәттә яшқа киргәндә,
бурадәрлири билән қошулуп қойларни беқип йүрүп, йигитликидә атисиниң
Билһа билән Зилпа дегән хотунлириниң оғуллири билән биллә туратти.
Биллә туруп, Йүсүп уларниң яман ишлирини атисиға хәвәр бериб туратти.
[3] Исраил болса Йүсүпни қерилиқида тапқан балиси болғач, башқа һәммә
оғуллиридин яхши көрәтти. Шундақки, у униң өзигә бир ала тонни тиктүрүп
бәрди. [4] Амма бурадәрлири атисиниң уни һәммә бурадәрлиридин яхши
көргинини билгинидә, уни яман көрүп қелип, униңға силиқ гәп қилмайтти.
[5] Буниң үстигә Йүсүп бир чүш көрүп, уни бурадәрлиригә дәп бәрсә, улар уни
техи яман көргили турди. [6] Йүсүп уларға сөз қилип: «Мениң көргән чүшүмни
аңлаңлар» деди. [7] Мана биз болсақ етизлиқта туруп, өнчә бағлаватқан екәнмиз.

Қарисам, мениң өнчәм қопуп, өрә турди. Өрә турса, силәрниң өнчилириңлар чөрисидә туруп, мениң өнчәмгә тазим қилди» деди. [8] У вақит бурадәрлири униңға сөзләп: «Әҗәба, сән растинла бизгә сәлтәнәт қилип, үстимизгә хоҗа боламсән?» дәп, униң чүш билән сөзлири үчүн уни техи яман көргили турди.
[9] Андин у йәнә бир чүш көрүп, өз бурадәрлиригә дәп берип: «Мана мән йәнә бир чүшни көрдүм. Қарисам, күн, ай вә он бир юлтуз маңа тазим қилди» деди.
[10] У буни атиси билән бурадәрлиригә дәп бәрсә, атиси униңға тәнбиһ берип: «Бу көргиниң немә чүштур? Әҗәба, мән, анаң вә бурадәрлириң болсақ, келип саңа йәргә тәккидәк тазим қилимизму?» деди. [11] Бурадәрлири болса униңға һәсәт қилип турди. Амма атиси шу сөзни ядида сақлиди.
[12] Йүсүпниң бурадәрлири атисиниң қойлирини бақҡили Шәкәмгә кәткәндә,
[13] Исраил Йүсүпкә сөзләп: «Бурадәрлириң Шәкәмдә пада бақиду әмәсму? Кәлгин, мән сени уларниң қешиға әвәтәй» десә, у униңға: «Мән тәйяр» дәп ейтти. [14] У униңға: «Әмди сән берип, бурадәрлириңниң аманлиқи билән қойларниң течлиқини көрүп, маңа хәвирини елип кәлгин» дәп уни Хеброн вадисидин әвәтсә, у Шәкәмгә барди. [15] У өзи сәһрада қаңқап йүрсә, бир адәм уни көрүп, бу адәм униңдин: «Немә издәйсән?» дәп сориса, [16] у униңға: «Мән болсам, бурадәрлиримни издәймән. Уларниң қәйәрдә пада беқишини маңа дәп бәргин» деди. [17] У адәм җавап берип: «Улар болса бу йәрдин кәтти. Мән уларниң: ‹ Йүрүңлар мундин Дотанға кетәйли› дәп ейтқинини аңлиған едим» десә, Йүсүп өзи бурадәрлириниң арқисидин берип, уларни Дотанда тапти.
[18] Улар уни йирақтин көрүп, техи уларниң қешиға кәлмәстә улар уни өлтүргили мәслиһәт қилишип, [19] бир-биригә кусулдишип: «Мана чүш көргүчиниң өзи келиватиду. [20] Келиңлар, әмди биз уни өлтүрүп, бир қудуққа ташливетип: ‹ Вәһший бир һайван уни йәп кетипту› дәп ейтип қоюп, униң чүшлириниң немә болушини көрәйли» деди. [21] Амма Рубән буни аңлап, уни уларниң қоллиридин қутқузғили халап: «Уни өлтүрмәйли» дәп ейтти.
[22] Рубән уларға йәнә сөзләп: «Силәр болсаңлар, қан төкмәй, уни чөлдики бу қудуққа ташливетип, униңға қол тәккүзмәңлар» дәп уни уларниң қолидин қутқузуп атисиниң қешиға саламәт йәткүзгили халиди.
[23] Йүсүп өзи бурадәрлириниң қешиға йетип кәлгәндә, улар униң кийиклик ала тонини салдурувелип, [24] Йүсүпни тутуп, қудуқниң ичигә ташливәтти. Лекин қудуқ өзи халий болуп, суйи йоқ еди. [25] Андин кейин улар таам йегили олтарди. Олтарғинида көзлирини көтирип қариса, мана исмаилийларниң бир топ карвини Гилияд тәрәптин келиветип, улар төгилиригә дора-дәрмәк, хушпурақ яғ вә мурмәкки йүкләп Мисир тәрәпкә кетип бариду. [26] У вақит Йәһуда өз бурадәрлиригә сөзләп: «Бизгә өз укимизни өлтүрүп, қенини йошурғанниң немә пайдиси бар? [27] Келиңлар, уни исмаилийларға сатайли. У өзи бизниң укимиз билән гөшимиз болғач, униңға қол көтәрмәйли» десә,

бурадәрлири буниңға унап, [28] Мидиянлиқ содигәрләр андин өтүп кетип барса, улар Йүсүпни қудуқтин тартивелип, уларға йигирмә шекәл күмүчкә сатти. Булар болса Йүсүпни Мисирға елип кәтти.
[29] Рубән қудуққа йенип кәлсә, Йүсүп қудуқта болмиғинини көрүп, өз кийимлирини житип, [30] бурадәрлириниң қешиға йенип келип: «Бала йоқтур. Әмди мән қәйәргә барай?» деди. [31] Амма улар болса Йүсүпниң тонини елип, бир текини боғузлап, тонниң өзини қанға пучилап, [32] бу ала тонни әвәтип, атисиниң қешиға елип берип: «Буни биз тепивалдуқ. Бу өзи оғлуңниң тониму әмәсму? Өзәң көрүп баққин» деди. [33] У уни тонуп қелип: «Бу өзи оғлумниң тони екән. Бир вәһший һайван уни йәп кәткәнгә охшайду. Шәксиз Йүсүп житилипту» деди. [34] Андин Яқуб өз кийимлирини житип, белигә палас бағлап, нәччә күнгичә оғли үчүн матәм тутти. [35] Униң һәммә оғул билән қизлири униңға тәсәлли бәргили қопса, у тәсәлли тапқили унимай: «Мән болсам, матәм тутуп гөргә чүшүп, оғлумниң қешиға баримән» деди. Атиси униңға шунчә матәм тутти.
[36] Амма мидиянийлар Йүсүпни Мисирға елип берип, Фирәвнниң мәһрими болуп, униң хас пасибанлириниң үстидә турған Потифарға сатти.

Йәһуда билән Тамар

38 [1] У вақит Йәһуда өз бурадәрлириниң қешидин кетип, Адулламдики Хира дегән бир кишиниңкидә чүшти. [2] Анда Йәһуда Шуа исимлиқ бир қанааний адәмниң қизини көрүп уни хотунлуққа елип қешиға кирсә, [3] у һамилдар болуп, бир оғул туғуп униңға Ер ат қойди. [4] У йәнә һамилдар болуп, бир оғул туғуп униңға Онан ат қойди. [5] Андин йәнә һамилдар болуп бир оғул туғуп униңға Шела ат қойди. У туғулғанда Йәһуда Кезибта еди. [6] Йәһуда өз тунҗи оғли Ерға Тамар дегән бир хотунни елип бәрди. [7] Лекин Йәһуданиң тунҗи оғли Ер болса Худавәндиниң көзидә яман болғач, Худавәндә уни өлтүрди. [8] У вақит Йәһуда Онанға сөзләп: «Сән болсаң, өз акаңниң хотунининң қешиға кирип, уни хотунлуққа елип, акаң үчүн нәсил пәйда қилғин» деди. [9] Амма Онан болса: бу нәсил мениңки болмас екән дәп билип, акамға нәсил тепип бәрмәй дәп, һәр қачан акисиниң хотунининң қешиға кирсә, өзиниң мәнийсини йәргә төкәтти. [10] Лекин униң бу қилған иши Худавәндиниң көзидә яман көрүнгәч, униму өлтүрди.
[11] У вақит Йәһуда келини Тамарға сөзләп: «Оғлум Шела чоң болғичилик сән атаңниң өйидә тул олтирип турғин» деди. Чүнки у өзи: буму акилириға охшаш өлүп кетәрмикин дәп қорқти. Шуни десә, Тамар берип атисиниң өйидә туруп қалди.

12 Шуаниң қизи болуп Йәһудаға тәккән хотун болса узун вақиттин кейин
өлди. Йәһуда тәсәлли тапқандин кейин, адулламий болған дости Хира билән
биллә қойлириниң қирқиғучилириниң қешиға бармақ үчүн Тимнаһқа
чиқти. 13 Тамарға: «Қейнатаң қойлирини қирқиғили Тимнаһқа чиқмақчи
болди» дәп хәвәр йәтти. 14 У өзи туллуқ кийимлирини селиветип, пәрәнҗә
кийип йөгинип, Тимнаһ йолиниң үстидә Әнаим дәрвазисиға берип
олтарди. Чүнки у өзи: «Шела чоң болсиму, мән униңға елип берилмидим»
дәп көргән еди. 15 Йәһуда уни йүзи йепиқлиқ көрүп, бу бир паһишә хотун
екән дәп хиял қилип, 16 йолдин қайрилип униң тәрипигә берип, өз келини
екәнликини билмәй: «Кәлгин мән саңа йеқинчилиқ қилай» деди. У җавап
берип: «Маңа йеқинчилиқ қилсаң, маңа немә берисән?» деди. 17 У униңға:
«Падамниң ичидин бир оғлақни саңа әвәтип берәй» деди. Хотун өзи: «Сән
уни әвәткичилик маңа бир гөрү берисәнму?» дәп сориса, 18 у өзи: «Саңа немә
гөрү берәй» деди. Хотун сөзләп: «Өз мөһүрүң билән зуннариңни қолуңдики
һасаңға қошуп, гөрү бәргин» десә, у буни берип, униңға йеқинчилиқ қилса,
хотун униңдин һамилдар болуп қалди. 19 Андин у қопуп кетип, пәрәнҗини
селиветип, туллуқ кийими кийивалди.
20 Йәһуда болса, хотунниң қолидики гөрүни яндуруп кәлсун дәп, өзиниң
адулламий болған достидин оғлақни әвәтти. Амма у униң өзини тапалмай,
21 у җайдики адәмләрдин: «Әнаим йолиниң йенида олтаридиған паһишә
хотун қәйәрдидур?» дәп сориса, уларниң өзи: «Бу йәрдә һеч бир паһишә
хотун йоқ еди» дәп җавап бәрди. 22 Буниң үчүн у өзи Йәһуданиң қешиға
йенип берип: «Мән уни тапалмидим. У җайдики хәлиқму: ‹ Бу йәрдә һеч
бир паһишә хотун йоқ еди› деди» дәп ейтти. 23 Йәһуда сөзләп: «Хәйр, буни
у тутсун. Биз болсақ, хиҗаләт болмайли. Һәр қандақ болса, мән оғлақниғу
әвәттим. Лекин сән у хотунни тапалмидиң әмәсму?» деди.
24 Үч айчә өткәндин кейин Йәһудаға: «Сениң келиниң Тамар зина қилип,
буниң үстигә зинадин һамилдарму болуп қапту» дегән хәвәр йәтти. У вақит
Йәһуда: «Уни елип чиқиңлар, көйдүрүлсун» деди. 25 Лекин у чиқирилғинида,
өз қейнатисиға хәвәр әвәтип ейтқузуп: «Мән болсам, шу нәрсиләрниң егиси
болған адәмдин һамилдар болуп қалдим. Әмди сән тәптиш қилип, бу мөһүр,
зуннар вә һасиниң өзи кимниң екәнликини көрүп баққин» деди. 26 Йәһуда
болса бу нәрсиләрни тонуп қелип: «Мән болсам, уни оғлум Шелаға елип
бәрмигәч, у маңа нисбәтән адилрақтур» дәп ейтти. Амма мундин кейин у
униңға йәнә йеқинчилиқ қилмиди.
27 Униң туғидиған вақти кәлгәндә мана қосиқида қошкезәк еди. 28 Туғидиған
вақтида бириси қолини чиқарса, туғут аниси дәрһал бир тоқ йипни елип,
униң қолиға чигип қоюп: «Бу авал чиқти» дәп ейтти. 29 Лекин у қолини
йәнә ичигә тиқивалса, мана униң биртуққини туғулди. У вақит туғут аниси

сөзләп: «Сән қандақ қилип қистап чиқтиң?» деди. [30] Буниң үчүн униң исми Пәрәз дәп аталди. Андин кейин қолиға тоқ қизил йип чигилгән биртуққини туғулди. Униң исми Зерah дәп аталди.

Йүсүп Потифарниң өйидә

39 [1] Йүсүп Мисирға кәлтүрүлгинидә, Фирәвнниң мәhрими болуп, униң хас пасибанлириниң үстидә турған Потифар өзи анда уни елип кәлгән исмаилийларниң қолидин алди. [2] Лекин Худавәндә Йүсүп билән болғач, у өзи раважлиқ киши болуп, өзиниң мисирлиқ хоҗисиниң өйидә туруп қалди. [3] Униң хоҗиси болса Худавәндә униң билән болуп, өзи немә иш қилса, Худавәндиниң униң қолиға ронақ кәлтүрүп бәргинини көрди.

[4] Униң үчүн Йүсүп униң көзлиридә илтипат тепип, униң хизмитини қилатти. Хоҗиси уни өз өйиниң үстигә тохтитип қоюп, барчә тәәллуқини униң қолиға тапшурди. [5] У уни өйи билән барчә тәәллуқиниң үстигә қойғандин тартип, Худавәндә бу мисирлиқниң өйигә Йүсүпниң сәвәбидин бәрикәт бәргәч, Худавәндиниң бәрикити өйидики билән сәhрадики пүтүн барлиқиға кәлгили турди. [6] Униң үчүн у өзи пүтүн барлиқини Йүсүпниң қолиға тапшуруп қоюп, өзи йәйдиған ненидин башқа нәрсә билән кари йоқ еди. Лекин Йүсүп болса келишкән болуп көрүнүшкә чирайлиқ еди.
[7] Бир нәччә вақит өткәндин кейин униң хоҗисиниң хотуни Йүсүпкә көз селип: «Мән билән ятқин» деди. [8] Амма у унимай, хоҗисиниң хотуниға сөз қилип: «Мана хоҗам болса өйдики мениң қолумда болған нәрсиләр билән кари йоқ. У өзи пүтүн барлиқини мениң қолумға тапшуруп қойди. [9] Бу өйдә мәндин чоң киши йоқ. Сәндин башқа hеч бир нәрсини мәндин айимиди, чүнки сән униң хотунидурсән. Ундақ болса, мән қандақму шундақ яманлиқни қилип, Худаға гуна қилай?» деди. [10] Амма у hәр күни Йүсүпкә гәп қилсиму, у униң билән йетип, униңға йеқинчилиқ қилидиған гәпкә унимайтти.
[11] Күнләрдә бир күн өй ичидикиләрдин анда hеч ким йоқ вақтида, Йүсүп өз иши үчүн өйгә кирсә, [12] бу хотун униң йепинчисини тутувелип: «Мән билән ятқин» дәп ейтти. У вақит у өз йепинчисини униң қолида ташлап қечип, ташқириға чиқип кәтти. [13] Хотун болса у өз йепинчисини мениң қолумда ташлап, ташқириға қечип кәтти дәп көргәндә, [14] өйидики хәлқини қичқирип уларға: «Қараңлар, ерим болса ибраний болған бир адәмни биз билән ойнисун дәп, бизгә елип кәлдиму? Бу адәм қешимға кирип, мән билән ятқили қопқанда, үнлүк аваз билән чирқириғили турдум. [15] У мениң үнлүк аваз билән чирқириғинимни көргәндә өз йепинчисини қолумда қоюп, қечип ташқириға

чиқип кәтти» дәп ейтти. [16] У униң йепинчисини хоҗиси өйигә йенип кәлгичилик йенида сақлап қоюп, [17] униңғиму шундақ гәп қилип: «Сән елип кәлгән ибраний ғуламниң өзи мән билән ойнашқили қешимға кирди. [18] Лекин мән үнлүк аваз билән чирқирисам, у өз йепинчисини қешимда ташлап, ташқириға қечип кәтти» деди. [19] Униң хоҗиси өз хотунидин: «Сениң қулуң болса маңа ундақ-мундақ қилди» дегән сөзни аңлиғинида, аччиқи оттәк туташти. [20] Буниң үчүн хоҗиси Йүсүпни тутуп, падишаһниң гундисиға чүшкәнләрниң соланған җайиға солап қойди. Буниң билән у анда солақта йетип қалди.

Йүсүпниң солақта йетиши

[21] Лекин Худавәндә Йүсүп билән болуп, униңға рәһим қилип, гундипайниң нәзиридә илтипат таптурди. [22] Шундақки, гундипайниң өзи гундиханидики гундиға чүшкәнләрниң һәммисини Йүсүпниң қолиға бәрди. Анда һәрнемә қилинмақчи болса, униң васитиси билән қилинди. [23] Гундипай болса униң қолидики һеч иштин әндишә қилматти, чүнки Худавәндә униң билән болғач, һәр иш қилса, Худавәндә уни оңушлуқ қилатти.

Йүсүп икки чүшләрниң тәбирини бериду

40 [1] Бир вақиттин кейин Мисир падишаһиниң сақийи билән навийи өз хоҗиси болған Мисир падишаһиға гуна қилди. [2] Бу сәвәбтин Фирәвнниң өзи сақийларниң чоңи билән навайларниң чоңи болған бу икки мәнсәпдариға ғәзәплинип, [3] Уларни хас пасибанларниң сәрдариниң өйидә, Йүсүп солақлиқ турған гундиханиға солап қойди. [4] У вақит пасибанларниң сәрдари өзи Йүсүпни уларға хизмәт қилғили тәйинләп қойди. Улар болса бир вақитқичә солақта йетип қалди. [5] Мисир падишаһиниң сақийи билән навийиниң өзи гундиханида солақлиқ турғинида, иккилиси бир кечидә һәр бири өзигә яриша тәбири бар бирдин-бирдин чүш көрди.
[6] Әтигини Йүсүп уларниң қешиға кирсә, уларниң ғәмкин олтарғинини көрүп, [7] өзи билән биллә хоҗисиниң өйидә солақлиқ туруп, Фирәвнниң мәнсәпдарлири болған бу иккиләндин: «Бүгүн немишкә чирайиңлар сөрүн?» дәп сориди. [8] Улар униңға җавап берип: «Биз болсақ бир чүш көрдуқ, амма униң тәбирини ейтип беридиған киши йоқтур» деди. Йүсүп уларға: «Тәбир беришкә Худаниң қудрити йоқму? Чүшни маңа ейтиңлар» деди.
[9] У вақит сақийларниң чоңи Йүсүпкә өз чүшини ейтип берип: «Чүшүмдә көрсәм, алдимда бир үзүм тели турған екән. [10] Бу үзүм телиниң үч шехи бар екән. Мана бу өзи чиқип, көкләп чечәкләп, сапақлирида үзүм пишип

саңгилап турған екән. [11] Фирәвнниң җамини қолумда тутуп, үзүмләрни
елип Фирәвнниң җамиға сиқип, бу җамни униң қолиға бәрдим» деди.
[12] Йүсүп униңға сөз қилип: «Чүшниң тәбири будурки: Бу үч шах болса өзи
үч күндур. [13] Үч күн ичидә Фирәвн саңа иззәт берип, өз мәнсипиңдә сени
қоюп қойиду. Буниң билән сән, балдур униңға сақий болғандәк, Фирәвнниң
қолиға җамни беридиған болисән. [14] Лекин саңа яхшилиқ йәткәндә, мени
ядиңға йәткүзүп маңа яхшилиқ қилғин. Фирәвнниң алдида мән тоғрилиқ
гәп қилип, мени бу өйдин чиқартқин. [15] Чүнки мән болсам ибранийларниң
жутидин наһәқ тәриқидә кәлтүрүлдүм. Мунда мени зинданға салғидәк бир
иш қилмидим» деди.
[16] Навайларниң чоңи болса Йүсүпниң яхши тәбир бәргинини көрүп, униңға
сөзләп: «Мәнму бир чүшни көрдүм. Мана, бешимда ақ нан бар үч тәваң
бар екән. [17] Үстүндики тәваңда Фирәвн йәйдиған нанлар бар екән. Лекин
учарқанатлар бешимдики тәваңдин уларни йәр екән» деди. [18] У вақит
Йүсүп сөз қилип: «Чүшниң тәбири будурки: Бу үч тәваң болса өзи үч күндур.
[19] Үч күн ичидә Фирәвн сениң бешиңни кесип, сени яғачқа асиду. У вақит
учарқанатлар келип, гөшүңни йәйдиған болиду» деди.
[20] Үчинчи күни Фирәвнниң туғулған күни болғач, у өзи һәммә хизмәткарлири
үчүн бир зияпәт қилип, өз хизмәткарлириниң арисида сақийларниң чоңи
билән навайларниң чоңини яд қилип, [21] сақийларниң чоңини йәнә өз
мәнсипигә қоюп қойди. Шундақки, өзи җамни Фирәвнниң қолиға йәнә
беридиған болди. [22] Лекин навайларниң чоңини Йүсүпниң өзи тәбир
бәргәндәк есивәтти. [23] Амма сақийларниң чоңи болса Йүсүпни яд қилмай,
уни унтуп қалди.

Фирәвнниң чүши

41 [1] Пүтүн икки йил өтүп болғанда Фирәвн бир чүш көрди. Мана у өзи
дәрияниң бойида турған екән. [2] Қариса, дәриядин йәттә чирайлиқ
семиз кала чиқип, қомушлуқта отлиғили турған екән. [3] Андин кейин башқа
йәттә сәт вә оруқ кала дәриядин чиқип, илгәрки калиларниң йенида дәрияниң
бойида турған екән. [4] Бу сәт вә оруқ калилар болса у йәттә чирайлиқ семиз
калини йәп кетипту. У вақит Фирәвн ойғинип кәтти.
[5] Йәнә ухлап, иккинчи мәртивә чүш көрди. Көрсә, бир беғиштин йәттә толуқ
вә чирайлиқ баш чиқипту. [6] Андин кейин шәриқниң шамили билән солишип
қалған йәттә данә оруқ вә сәт баш чиқипту. [7] Бу оруқ башлар болса у йәттә
семиз толуқ башни жутуп кетипту. Андин Фирәвн ойғинип көрсә, мана бу
өзи чүш еди.
[8] Әтигини униң көңли беарам болуп, Мисирдики һәммә җадугәр билән барчә

данишмәнләрни қичқирип кәлтүрди. Фирәвн өз чүшини уларға ейтип бәрсә, һеч ким Фирәвнгә тәбирини ейтип берәлмиди. [9] У вақит сақийларниң чоңи Фирәвнгә сөзләп: «Бу күн хаталирим ядимға кәлди. [10] Фирәвн өз қуллириға аччиқлинип, мән билән навайниң чоңини пасибанларниң сәрдариниң өйидә солаққа салдуруп қойғанда, [11] униң билән мән бир кечидә бирдин-бирдин чүш көрдуқ, амма һәр қайсимиз көргән чүшниң тәбири башқа-башқа еди. [12] Анда биз билән биллә пасибанларниң сәрдариниң қули болған ибраний бир йигит бар еди. Униңға чүшлиримизни ейтсақ, у бизниң чүшлиримизниң тәбирини баян қилип, һәр биримизниң көргән чүшигә қарап тәбир бәргән еди. [13] Униң бәргән тәбири ейтқинидәк чиқип мән болсам өз мәнсипимгә яндурулуп башқисиниң өзи дарға есилди» деди.

Йүсүп Фирәвнниң чүшиниң тәбирини бериду

[14] У вақит Фирәвн киши әвәтип, Йүсүпни қичқартса, улар дәрһал уни гундиханидин чиқарди. У һаман Йүсүп чач-сақаллирини чүшүрүп, кийим йәңгүшләп, Фирәвнниң алдиға кирди. [15] Фирәвн Йүсүпкә сөзләп: «Мән болсам, чүш көрдүм, амма һеч ким униң тәбирини ейтип берәлмиди. Сән тоғрилиқ: ‹ Бир чүшни аңлиса, тәбирини берәләйду› дәп аңлидим» деди. [16] Йүсүп Фирәвнгә җавап берип: «Мениң қудритим йоқ, лекин Худа Фирәвнгә яхши җавап бериду» деди. [17] У вақит Фирәвн Йүсүпкә сөзләп: «Мән болсам, чүшүмдә дәрияниң левидә турған екәнмән. [18] Қарисам, дәриядин йәттә семиз чирайлиқ кала чиқип, қомушлуқта отлап йүргән екән. [19] Мана улардин башқа йәттә ажиз тола вә сәт оруқ кала чиқипту. Мән болсам, Мисир жутидаundақ сәт кала көргән әмәсмән. [20] Бу оруқ вә сәт калилар болса авалқи йәттә семиз калини йәп кәтипту. [21] Уларни йәп болсиму, қосиқиға бир немә киргәндәк мәлум болмай, бәлки балдурқидәк сәт һалида турған екән. Андин мән ойғинип кетип, [22] йәнә чүш көрсәм, мана бир беғиштин йәттә толуқ вә чирайлиқ баш чиқипту. [23] Андин кейин шәриқниң шамили билән солишип қуруп кәткән йәттә данә оруқ баш чиқип, [24] бу оруқ башларниң өзи йәттә чирайлиқ башни йәп кетипту. Мән өзәм буни җадугәрләргә дәп бәрсәм, маңа тәбирини ейтип беридиған һеч киши чиқмиди» деди.

[25] Йүсүп Фирәвнға ейттики: «Фирәвнниң чүшлириниң мәниси бирдур. Худа өзи қилидиғинини Фирәвнгә билдүрүпту. [26] Бу йәттә яхши кала болса өзи йәттә йил болуп, бу йәттә яхши башму йәттә йил болиду. Буниң өзи охшаш бир чүштур. [27] Улардин кейин чиққан йәттә оруқ вә сәт кала болса йәттә йил болуп, шәриқниң шамили билән солишип қалған йәттә оруқ башму шундақ болуп, ачарчилиқниң йәттә йилидур. [28] Мән Фирәвнгә: ‹ Худа өзи қилидиғинини Фирәвнгә билдүрүпту› дегән сөзүмниң мәниси шудур.

29 Мана пүтүн Мисир жутида йәттә тола йилғичә тоқчилиқ болиду. 30 Андин
кейин йәттә йилғичә ачарчилиқ болиду. Шундақки, Мисир жутида тоқчилиқ
тамамән унтулуп кетип, ачарчилиқниң өзи жутни хараб қилидиған болиду.
31 Келидиған ачарчилиқниң сәвәбидин жутта өткән тоқчилиқ яд қилинмайду,
чүнки ачарчилиқ болса тола қаттиқ болиду. 32 Лекин чүшниң өзи яндурулуп,
Фирәвнгә икки мәртивә көрүнгәнниң мәниси шуки: Бу иш болса Худа тәрипидин
тохтитилған болуп, Худа уни һәм пат кәлтүриду. 33 Әмди Фирәвн өзи бир
әқиллиқ дана кишини тепип, Мисир жутиниң үстигә қойсун. 34 Фирәвн мундақ
қилсунки, тоқчилиқ йәттә йил ичидә Мисир жутиниң ашлиқиниң бәштин
бирини йиғивелип алсун дәп, жутқа назарәтчиләр қойсун. 35 Булар болса у
келидиған яхши йилларда һәммә ашлиқни йиғип, шәһәр-шәһәрдә буғдайни
Фирәвнниң қол астиға җәм қилип, йемәклик болсун дәп, сақлап қойсун. 36 Бу
ашлиқ болса жутниң өзи ачарчилиқтин һалак болуп кәтмисун дәп, Мисир
жутиға келидиған йәттә йиллиқ ачарчилиқ үчүн дөвиләнсун» деди.
37 Бу сөз болса Фирәвн билән униң хизмәткарлириға хуш кәлди.

Йүсүпниң Мисир үстигә баш вәзир қилиниши

38 Буниң үчүн Фирәвн өз хизмәткарлириға сөзләп: «Әҗәба бу кишидәк
ичидә Худаниң Роһи бар киши бизгә тепиламду?» деди. 39 Андин Фирәвн
Йүсүпкә сөзләп: «Худа саңа буниң һәммисини билдүргәч, һеч ким сәндәк
әқиллиқ дана болмайду. 40 Әмди сән мениң өйүмниң үстигә тохтитилип,
пүтүн хәлқим болса сениң ағзиңға қарисун. Мән ялғуз тәхтниң егиси болғач,
сәндин чоңрақ болай» деди. 41 Шуни дәп, Фирәвн Йүсүпкә йәнә сөзләп: «Мән
сени пүтүн Мисир жутиниң үстигә қоюп қойдум» деди. 42 У вақит Фирәвн
өз қолидин мөһүр үзүкини чиқирип, Йүсүпниң қолиға селип, униңға
нәпис канаплиқ либасни кийдүрүп, бойниға бир алтун зуннарни есип,
43 уни өзиниң иккинчи һарвусиға миндүрүп, униң алдида җакиритип: «Тиз
пүкүңлар! Фирәвн болса уни пүтүн Мисир жутиниң үстигә тикләп қойди» дәп
ейтқузди. 44 Андин Фирәвн Йүсүпкә сөзләп: «Фирәвн дегән мән өзәмдурмән.
Пүтүн Мисир жутида сәндин җавапсиз киши қол путини мидирлатмисун»
деди. 45 Фирәвн болса Йүсүпкә Зафнат-Пааниях дәп ат қоюп қоюп, Онниң
каһини болған Потифераниң қизи Асинатни униңға хотунлуққа елип бәрди.
У вақиттин тартип, Йүсүп өзи Мисир жутини арилиғили турди. 46 Йүсүп өзи
Мисирниң падишаһи Фирәвнниң алдиға тоғра болғинида оттуз яшта еди.
Амма Йүсүп болса Фирәвнниң қешидин чиқип пүтүн Мисир жутини арилап,
47 тоқчилиқ йәттә йил ичидә ашлиқ тола болғач, 48 у өзи бу йәттә йил ичидә
Мисир жутида пәйда болған һәр хил йегүлүкни шәһәр-шәһәргә йиғип, һәр
шәһәрниң әтрапидики ашлиқни у шәһәрниң өзигә жуғлап қоюп кәтти. 49 Бу

тәриқидә Йүсүп өзи деңизниң қумидәк наһайити тола ашлиқни йиғип бенесаб болғач, несаб қилишни ташлиди.

Йүсүпниң аилиси

50 Ачарчилиқ йиллар кәлмәстин илгири, Йүсүпкә икки оғул туғулди. Буларниң өзини Онниң каһини болған Потифераниң қизи Асинат униңға туғуп бәрди. 51 «Худа маңа һәммә мушәққитим билән атамниң пүтүн өйини унтулдурди» дәп Йүсүп өз тунҗи оғлиға Манассә ат қоюп, 52 «Мушәққитимниң жутида Худа мени уруқлуқ қилди» дәп иккинчисигә Әфраим ат қойди.

Ачарчилиқниң башлиниши

53 Амма Мисир жутида болған бу йәттә тоқчилиқ йил өтүп кәтти. 54 Андин кейин Йүсүпниң ейтқинидәк, ачарчилиқниң йәттә йили башланди. У вақит һәммә жутларда ачарчилиқ болди, лекин Мисирниң жутида һәр йәрдә нан бар еди. 55 Мисир жутиниң һәммиси ачлиқ тартип, хәлиқниң өзи нан үчүн Фирәвнгә пәряд қилса, Фирәвн һәммә мисирлиқларға: «Йүсүпниң қешиға берип, у силәргә немә десә, уни қилиңлар» деди. 56 Пүтүн йәр йүзидә ачарчилиқ болғанда, Йүсүп һәммә саңларни ечип, мисирлиқларға ашлиқ сататти. Лекин Мисир жутидики ачарчилиқ қаттиқ болғили турди. 57 Башқа һәммә жутлардинму хәлиқ, ашлиқ алайли дәп, Мисирға Йүсүпниң қешиға келәтти, чүнки ачарчилиқ болса һәммә жутларда қаттиқ болғили турған еди.

Йүсүпниң бурадәрлириниң Мисирға биринчи қетим бериши

42 1 Яқуб Мисирда ашлиқ барлиқини билгинидә, у өзи оғуллириға: «Немишкә бир-бириңларға қаришип турисиләр?» деди. 2 Андин йәнә сөзләп: «Мана аңлисам, Мисирда ашлиқ бар имиш. У йәргә берип, андин бизгә ашлиқ елип келиңлар. Буниң билән өлүп кәтмәй, тирик қалайли» деди. 3 У вақит Йүсүпниң он бурадири ашлиқ алғили Мисирға барди. 4 Амма Яқуб Йүсүпниң укиси Бәняминни униң өзигә бир балайиапәт болмисун дәп, акилири билән биллә әвәтмиди. 5 Бу тәриқидә Қанаан жутида ачарчилиқ болуп қалғач, башқилар ашлиқ алғили кәлсә, Исраилниң оғуллириму кәлди. 6 У вақит Йүсүп өзи жутниң валийси болуп, хәлиқниң һәммисигә ашлиқ сетип турған еди. Йүсүпниң бурадәрлири болса келип униң алдида йүзлири йәргә тәккидәк тазим қилди. 7 Йүсүп бурадәрләрни көрүп уларни тонуди, амма тонушлуқ бәрмәй, уларға қаттиқлиқ билән гәп қилип: «Нә йәрдин

кәлдиңлар?» дәп сориди. Улар җавап берип: «Қанаан жутидин ашлиқ алғили кәлдуқ» деди. [8] Йүсүп бурадәрлирини тонусиму, улар уни тонумиди. [9] Йүсүп болса өзи улар тоғрисида көргән чүшлирини ядиға йәткүзүп, уларға: «Силәр җасус болуп, жутниң очуқ йәрлирини көргили кәлдиңлар» деди. [10] Амма улар униңға җавап берип: «Йоқсу, әй хоҗам, бәлки қуллириң ашлиқ алғили кәлди. [11] Һәммимиз бир кишиниң оғуллири болуп, тоғра адәмләрдурмиз. Қуллириң болса җасус әмәстур» деди. [12] Лекин у уларға сөз қилип: «Ундақ әмәс, бәлки жутниң очуқ йәрлирини көргили кәлдиңлар» деди. [13] Улар җавап берип: «Қуллириң болса он икки бурадәр болуп, Қанаан жутидики бир адәмниң оғуллиридур. Лекин кичикиниң өзи әмди атимизниң қешида қелип, йәнә бириси йоқ болуп кәтти» деди. [14] Амма Йүсүп уларға сөз қилип: «Силәргә ейтқинимдәк җасустурсиләр. [15] Лекин буниң билән силәрни синап бақай: Фирәвнниң һаяти билән қәсәм қилимәнки, кичик укаңлар бу йәргә кәлмигичилик силәр бу йәрдин чиқип кәтмәйсиләр. [16] Укаңларни елип кәлгили бириңларни әвәтиңлар. Силәр болсаңлар, солақлиқ турисиләр. Буниң билән ейтқиниңлар растму дәп синап бақай, болмиса Фирәвнниң һаяти билән қәсәм қилимәнки, шәксиз җасус екәнсиләр» дәп, [17] һәммисини үч күнгичә солап қойди.

[18] Үчинчи күни Йүсүп уларға сөз қилип: «Мән болсам, Худадин қорқимән. Тирик қалмиқиңлар үчүн ялғуз бир ишни қилиңлар. [19] Әгәр тоғра адәмләр болсаңлар, бурадәрлириңлардин бири силәр соланған өйдә солақлиқ турсун. Қалғанлириңлар болса өйлириңларниң ачарчилиқи үчүн ашлиқ елип кетип, [20] кичик укаңларни қешимға елип келиңлар. Әгәр сөзлириңлар раст чиқса, өлмәй қалисиләр» десә, улар шундақ қилидиған болди. [21] Улар бир-биригә сөзлишип: «Шәксиз биз болсақ, бурадиримизгә қилған ишимиз билән гунакар болуп қалдуқ. У өзи бизгә ялвурсиму, униң тәңликини көрүп туруп, униңға қулақ салмиған едуқ. Буниң үчүн бу тәңлик үстимизгә чүшти» дейишти. [22] У вақит Рубән сөзләп: «Мән силәргә: ‹ Бу балиға зулум қилмаңлар› дегинимдә, унимидиңлар әмәсму? Мана әмди униң қени тәләп қилиниду» деди. [23] Амма Йүсүп уларға тәржиман билән гәп қилғач, улар Йүсүпниң гәпни уқуп турғинини билмиди. [24] У болса улардин өзини яқиға тартип йиғлиди. Кейин уларниң қешиға йенип келип, уларға сөзләп, уларниң арисидин Шимонни тутуп, уни уларниң көз алдида бағлап қойди. [25] Андин кейин Йүсүп: «Уларниң тағарлириға ашлиқ толтирип, һәр бириниң пулини яндуруп тағириға селип қоюп, йолға озуқму бәрсун» дәп буйруса, уларға шундақ қилинди. [26] Улар болса ашлиқни ешәклиригә йүкләп, андин кәтти.

[27] Амма мәнзилгә чүшкинидә, уларниң бири ешикигә боғуз бәргили тағирини ачса, тағириниң ағзида пулини көрүп, [28] өз бурадәрлиригә: «Мениң пулум яндурулупту. Мана, бу өзи тағиримда туриду» деди. Шуни десә, уларниң һоши

учуп кетип, титришип бир-биригә: «Худаниң бизгә бу немә қилғинидур?» дәп ейтишти. [29] Улар болса Қанаан жутиға, атиси Яқубниң қешиға келип, һәммә вақәлирини униңға дәп берип: [30] «Жутниң хоҗиси болған киши бизгә қаттиқ гәп қилип, бизни жутқа кәлгән җасус хиял қилди. [31] Амма биз униңға: ‹ Биз болсақ, тоғра адәмләр болуп, җасус әмәсмиз. [32] Биз он икки бурадәр болуп, бир атиниң оғуллиридурмиз. Биримиз йоқ болуп кетип, кичикимиз болса һели Қанаан жутида атимизниң қешида қалди› десәк, [33] У жутниң хоҗиси болған киши бизгә сөзләп: ‹ Тоғра екәнликиңларни шуниңдин биләйки, бурадәрлириңларниң бирини мениң қешимда қоюп, өйүңларниң ачарчилиқи үчүн ашлиқ елип кетип, [34] андин кичик укаңларни қешимға елип кәлсәңлар, мән силәрниң җасус болмай, тоғра екәнликиңларни билип, бурадириңларни силәргә яндуруп берәй. Андин кейин жутта оқәт қилсаңлар болиду› дәп ейтти» деди. [35] Амма улар тағарлирини бошатқинида, мана һәр бириниң чигиклик пули тағирида бар еди. Уларниң өзи билән атиси чигиклик пулларни көргәндә қорқуп кәтти.
[36] Атиси Яқуб уларға: «Мени балисиз қилдиңлар. Йүсүп болса йоқ болди, Шимонму йоқ, әмди Бәняминниму елип кәтмәкчи болдуңларму? Мана бу ишларниң һәммиси үстүмгә кәлди» деди. [37] У вақит Рубән өз атисиға сөз қилип: «Әгәр мән уни қешиңға яндурувелип кәлмисәм, мениң икки оғлумни өлтүрүвәткин. Әмди уни мениң қолумға тапшурғин. Мән уни қешиңға яндурувелип келәй» десә, [38] у җавап берип: «Оғлумниң өзи силәр билән бармисун, чүнки униң акиси өлүп кетип, бу өзи ялғуз қалди. Мубада йолда кетип барғиниңларда униңға бир балайиапәт йәтсә, мениң ақ чачлиримни ғәм билән гөргә йәткүзисиләр» деди.

Йүсүпниң бурадәрлириниң Мисирға иккинчи қетим бериши

43 [1] Амма жутта ачарчилиқ қаттиқ еди. [2] Бу сәвәбтин улар Мисирдин елип кәлгән ашлиқни йәп болғанда, атиси уларға: «Йәнә берип, бизгә азғина ашлиқ елип келиңлар» деди. [3] Лекин Йәһуда униңға җавап берип: «У киши болса бизгә тәкитләп: ‹ Укаңлар силәр билән болмиса, йүзүмни көрәлмәйсиләр› дәп ейтқан еди. [4] Әгәр укимизни биз билән әвәтсәң, биз берип, саңа ашлиқ елип келимиз. [5] Амма уни әвәткили унимисаң, биз бармаймиз. Чүнки у киши өзи: ‹ Укаңлар силәр билән болмиса, йүзүмни көрәлмәйсиләр› дәп ейтқан еди» деди. [6] У вақит Исраил сөзләп: «Немә үчүн маңа яманлиқ қилип, у кишигә: ‹ Йәнә бир укимизму бар› дәп ейттиңлар?» деди. [7] Улар җавап берип: «У кишиниң өзи биз билән ханиданимизниң әһвалини колап сорап: ‹ Атаңлар һазир һаятму? Йәниму бурадириңлар барму?› дәп

сориса, биз униң соалиға мувапиқ җавап бәрдуқ. Шәксиз биз болсақ, униң бизгә: ‹ Укаңларни елип келиңлар› дәйдиғинини қандақ биләттуқ?» деди.
[8] Йәһуда атиси Исраилға сөз қилип: «Оғулни мән билән әвәтсәң, биз қопуп баримиз. Буниң билән ҳаһи биз болсақ, ҳаһи сән болсаң, ҳаһи балилиримиз болса өлмәй тирик қалимиз. [9] Мән униңға кепил болимән. Сән уни мениң қолумдин тәләп қилғин, әгәр мән уни сениң қешиңға яндурувелип келип, алдиңда турғузуп қоймисам. Пүтүн өмрүмдә гунакар болай. [10] Чүнки әгәр һаял болмиған болсақ, һелиғичә иккинчи мәртивә йенип келәттуқ» деди.
[11] У вақит уларниң атиси Исраил уларға сөзләп: «Ундақ болса, мундақ қилиңларки, у кишигә совға болсун дәп, тағарлириңларға бу жутниң һәммидин яхши мевилиридин елип, азғина хушпурақ яғ билән аз-маз һәсәл, дора-дәрмәк билән мурмәкки, пистә билән бадам җайлап, [12] қолуңларда икки һәссә пулни елип, тағарлириңларниң ағзидики яндурулған пулниму алғач бериңлар. Еһтималки, бу иш сәһвәнлик билән болған болса керәк.
[13] Укаңларниму биллә елип қопуп, у кишиниң қешиға йәнә бериңлар.
[14] Қадир Худа өзи силәргә у кишиниң алдида мәрһәмәт таптурсун. Буниң билән у өзи йәнә бир бурадириңлар билән Бәняминни силәргә қошуп яндуруп әвәтәрмикин. Болмиса балисиз болғиним болған» деди.
[15] У вақит бу кишиләр мәзкур совғини елип, қоллириға икки һәссә пулни җайлап, Бәняминни елип қопуп, Мисирға берип, Йүсүпниң алдиға һазир болди. [16] Йүсүпниң өзи Бәняминни улар билән биллә көргинидә, өз өй башқурғучисиға буйруп: «Бу адәмләрни өйүмгә башлап кирип, мал союп таам тәйяр қилғин, чүнки бу кишиләр болса чүшлүк ашни мән билән йесун» деди.
[17] У киши өзи Йүсүпниң буйруғинини қилип, бу адәмләрни Йүсүпниң өйигә башлап кирди. [18] Улар болса Йүсүпниң өйигә киргүзүлгәндә қорқушуп кетип, сөзлишип: «Авалқи мәртивә тағарлиримизда яндурулған пулниң сәвәбидин биз өйгә киргүзүлдуқ. Әмди у бизләргә һуҗум қилип, үстимизгә чүшүп, бизни қул қилип, ешәклиримизни тартивалидиғанға охшайду» дәп ейтишти. [19] Улар Йүсүпниң өй башқурғучисиниң қешиға берип, өйниң дәрвазисида туруп,
[20] униңға сөзләп: «Әй хоҗам биз болсақ, илгириму мунда аш алғили кәлгән едуқ.
[21] Биз мәнзилгә келип, өз тағарлиримизни ачсақ, мана һәр кишиниң пули өз тағириниң ағзида тепип, пулимизниң өзи тартилғиничә еди. Биз буни яндуруш үчүн, қолимизда елип кәлдуқ. [22] Ашлиқ алғили қолимизда башқа пулму елип кәлдуқ, амма тағарлиримизға пулни кимниң селип қойғинини билмидуқ» деди. [23] У уларға: «Хатирҗәм болуп қорқмаңлар. Силәрниң Худайиңлар болуп, ата-бовилириңларниң Тәңриси болғанниң өзи тағарлириңларда силәргә ғәзинә бәргәнгә охшайду. Пулуңлар маңа тәгди» деди. Кейин Шимонни уларниң қешиға елип чиқти. [24] У киши болса уларни Йүсүпниң өйигә башлап кирип, уларға путлирини жуйғили су берип, ешәклиригә боғуз бәрди. [25] Андин улар

Йүсүп чүш вақтида кәлгичилик совғиларни растлап қойди, чүнки улар өзиниң анда нан йәйдиғинини аңлиған еди.
[26] Йүсүп өйгә кәлгәндә, улар қоллиридики совғиларни өйгә, униң алдиға елип кирип, беши йәргә тәккидәк униңға тазим қилди. [27] У болса улардин течлиқ сорап: «Силәр гепини қилған қери атаңлар саламәтму? У һазир һаятму?» дәп ейтти. [28] Улар җавап берип: «Қулуң атимиз болса саламәт туруп, һазир һаяттур» дәп егилип тазим қилди. [29] Андин у көзлирини көтирип, бир анидин болған өз укиси Бәняминни көрүп: «Силәр маңа гепини қилған кичик укаңлар шуму?» дәп сорап: «Әй оғлум, Худа саңа мәрһәмәт қилсун» деди.
[30] Шуни дәп, өз укисиға көңли тешип кәткәч, хилвәткә берип йиғлай дәп, Йүсүп алдирап ичкирки өйгә кирип, анда йиғлиғили турди. [31] Андин йүзини жуюп чиқип өзини тохтитип: «Таам тизиңлар» дәп ейтса, [32] хизмәткарлар униң өзи билән уларға башқа-башқа қоюп, униң билән болған мисирлиқларғиму башқа-башқа җайда таам қойди. Чүнки мисирлиқлар болса ибранийлар билән таам йемәкни йиргинчлик көргәч, улар билән йемәйтти. [33] Йүсүпниң бурадәрлири болса униң уттурида тунҗиси тунҗилиқиға яриша кичики кичикликигә яриша олтарғузулғач, буларниң өзи һәйран қелишип бир-биригә қарашти.
[34] Андин кейин у өзи алдидики таамдин елип, үләштүрүп бәргили турди. Амма Бәняминниң һәссиси болса башқиларниң һәр бириниңкидин бәш һәссә ошуқ еди. Улар болса шараб ичип униң билән хушлуқ қилди.

Йүсүп бурадәрлирини синайду

44 [1] Андин кейин у өзи өй башқурғучисиға буйруп: «Бу кишиләрниң тағарлириға көтирәлишичә ашлиқ толтирип, һәр адәмниң пулини тағириниң ағзиға селип қоюп, [2] мениң җамим болған күмүч җамни ашлиқниң пули билән биллә кичикиниң тағириниң ағзиға тиқип қойғин» деди. Шуни десә, у өзи Йүсүпниң дегинидәк қилди. [3] Әтиси йоруғанда бу кишиләр ешәклирини елип маңди. [4] Лекин улар шәһәрдин чиқип, азғина маңғанда, Йүсүп өз өй башқурғучисиға: «Сән қопуп, бу адәмләрниң кәйнидин қоғлап, йетип берип, уларға: ‹ Немишкә яхшилиқниң орниға яманлиқ қилдиңлар? [5] Әҗәба бу болса униңда хоҗам шараб ичип, һәм пал бақидиған җам әмәсму? Мундақ қилғиниңлар билән яман иш қилдиңлар› дәп ейтқин» деди.
[6] Бу киши уларниң кәйнидин йетип, уларға бу сөзни қилғинида, [7] улар униңға җавап берип: «Хоҗимиз болса немишкә мундақ гәп қилиду? Қуллириң болса мундақ ишни һәргиз қилмайду. [8] Мана биз болсақ, тағарлиримизниң ағзидики учриған пулниму Қанаан жутидин сениң қешиңға яндуруп кәлдуқ. Ундақ болса, қандақ хоҗаңниң өйидин күмүч вә

я алтун оғрилаймиз? [9] Қуллириңниң ичидин кимдә бу җам тепилса, у өзи өлтүрүлүп, бизму хоҗимиз үчүн қул болайли» деди. [10] У киши җавап берип: «Шәксиз ейтқиниңлардәк болуп, бу өзи кимниң қешида чиқип қалса, у киши қулум болуп қелип, қалғанлириңлар бегуна болсун» деди. [11] Шуни десә, улар алдирап һәр бири өз тағирини йәргә чүшүрүп, һәр кишиниң өзи тағирини ечип бәрди. [12] У өзи чоңиниңкидин башлап кичикигичә ахтурса, җамниң өзи Бәнямининң тағиридин чиқип қалди.

[13] У вақит улар өз кийимлирини житип, һәр бири ешикигә йүкни артип, шәһәр тәрәпкә янди. [14] Йәһуда билән бурадәрлири Йүсүпниң өйигә кәлсә, у техи анда еди. Улар униң алдиға келип өз-өзини йәргә ташлиди. [15] Йүсүп уларға сөз қилип: «Силәрниң бу немә қилғиниңлар? Мениңдәк киши раст пал ачалайдиғинимни билмидиңларму?» десә, [16] Йәһуда җавап берип: «Биз болсақ, хоҗимизға немә-немә сөзләп, немә гәп қилип, қандақ өзимизни ақ қилайли? Худа өзи қуллириңниң гунайини ашкарә қилди. Мана биз билән қолидин җам тепилғанниң өзи, һәммимиз қошулуп хоҗимизға қул болайли» деди. [17] Лекин у сөз қилип: «Һәргиз мундақ қилмаймән, бәлки җам кимниң қолида тепилған болса, ялғуз бу киши мениң қулум болсун. Қалғанлириңлар аман-есән атаңларниң қешиға кетиңлар» деди.

[18] У вақит Йәһуда униңға йеқин берип, ейттики: «Әй хоҗам, маңа қулақ селип, хоҗамниң қулиқиға бир гәп қилғили ижазәт бәргин. Гәзипиң болса қулуңниң үстигә туташмисун, чүнки сән болсаң, Фирәвнниң өзидәктурсән. [19] Мана хоҗам өз қуллиридин: ‹ Атаңлар яки укаңлар барму?› дәп сориғинида, [20] биз хоҗимизға җавап берип: ‹ Бизниң бир қери атимиз бар. У өзи қерилиқида тапқан бир яш балисиму бар. Бу балиниң акиси өлүп кетип, өзи бир анидин ялғуз қалғач, атиси уни тола яхши көриду› дәп ейтсақ. [21] сән өз қуллириңға: ‹ Униң өзини қешимға елип келиңлар. Мән уни көрәй› дедиң. [22] Биз хоҗимизға җавап берип: ‹ Оғул болса атисидин айрилалмайду. Әгәр атисидин айрилса, атиси өлүп кетиду› десақ, [23] сән өз қуллириңға сөзләп: ‹ Әгәр кичик укаңлар силәр билән биллә кәлмисә, йәнә йүзүмни көрәлмәйсиләр› дегән едиң. [24] Вақә болдики, биз қулуң болған атимизниң қешиға барғанда, хоҗамниң сөзлирини униңға ейтип бәрдуқ. [25] Атимиз болса: ‹ Йәнә берип, бизгә аз-маз ашлиқ елип келиңлар› дегәндә, [26] биз җавап берип: ‹ Биз баралмаймиз. Әгәр кичик укимиз биз билән болса, баралаймиз. Чүнки кичик укимиз биз билән болмиса, у кишиниң йүзини көрәлмәймиз› дәп ейтсақ, [27] сениң қулуң болған атимиз бизгә сөзләп: ‹ Силәр билисиләрки, хотунум маңа икки оғул туғуп бәргән еди. [28] Бири мәндин йоқ болуп кәтти. Мән болсам, шәксиз у ярип етилгәндур дәп хиял қилип, уни йәнә көрмидим. [29] Әмди силәр буниму мениң қешимдин елип кетип, униңға бир балайиапәт йетип қалса, силәр мениң ақ чачлиримни ғәм билән гөргә йәткүзидиған

болисиләр› дәп ейтқан еди. [30] Әмди мән өзәм қулуң болған атамниң қешиға барғанда, оғул биз билән болмиса, униң җени оғулниң җениға бағланған болғач, [31] у өзи оғулниң йоқлуқини көргәндә, шәксиз өлүп кетип, қуллириң болса қулуң болған атимизниң ақ чачлирини ғәм билән гөргә йәткүзидиған болиду. [32] Мундин башқа мән қулуң болсам, өз атамға оғул үчүн кепил болуп: ‹ Әгәр мән уни қешиңға яндурувелип кәлмисәм, пүтүн өмрүмдә атамниң алдида гунакар болай› ейтқан едим. [33] Униң үчүн илтимас қилимәнки, мән қулуң бу оғулниң орнида хоҗамниң қешида қул болуп турай. Лекин оғул өзи бурадәрлири билән биллә кәтсун. [34] Чүнки оғул мән билән бармиса, мән қандақ атамниң қешиға баралаймән? Болмиса, атамға келидиған җапилиқни өзәм көридиған болимән» деди.

Йүсүп өзини бурадәрлиригә ашкарилайду

45 [1] У вақит Йүсүп һәммә һазир турғанларниң алдида өзини тохтиталмай: «һәммисини алдимдин чиқарғин» дәп қичқарди. Йүсүп өз-өзини бурадәрлиригә ашкарә қилғинида, һеч ким униң қешида турмиди. [2] У болса мисирлиқларниң өзи билән Фирәвнниң өй хәлқи аңлиғудәк үнлүк аваз билән йиғлиғили турди. [3] Йүсүп өз бурадәрлиригә: «Мән өзәм Йүсүп болимән. Атам һазир һаятму?» дәп ейтти. Амма бурадәрлири униңдин қорққач, униңға һеч җавап берәлмәй қалди. [4] Лекин Йүсүп өз бурадәрлиригә: «Маңа йеқин келиңлар» деди. Улар йеқин кәлсә, у сөз қилип: «Мән болсам, силәр уни сетип Мисирға әвәткән бурадириңлар Йүсүп болимән. [5] Силәр болсаңлар, мени сетип бу йәргә әвәткиниңларға әмди ғәмкин болушуп, пәришанлиқ тартишмаңлар. Чүнки Худа өзи җанлириңларни қутқузмақ үчүн, мени силәрдин илгири бу йәргә әвәткән. [6] Һели жутта икки йил ачарчилиқ болди, техи бәш йил һеч теримму болмайду, ормиму орулмайду. [7] Силәрниң нәслиңларни дунияда сақлап чоң ниҗат берип, силәрни тирик қоймақ үчүн, Худа мени силәрдин илгири бу йәргә әвәтти. [8] Ундақ болғандин кейин, силәр әмәс, бәлки мени әвәткәнниң өзи Худадур. У өзи мени Фирәвнгә ата қилип, униң пүтүн өйигә хоҗа тикләп, пүтүн жутиға әмир қилип қойди. [9] Әмди силәр илдам атамниң қешиға берип, униң өзигә: ‹ Оғлуң Йүсүп мундақ ейтидуки, Худа мени пүтүн Мисирға әмир қилип қойди. Сән болсаң, һаял қилмай мениң қешимға келип, [10] Гошән жутида олтирип, бала-нәврилириңни, қой-кала вә һәммә маллириңни елип келип, маңа йеқин турғин. [11] Өзәң, өй ичиң вә һәммә тәәллуқиңни пеқирчилиқ бесивалмисун дәп, мән сени анда пәрвиш қилай, чүнки техи бәш йил ачарчилиқ бардур› дәңлар. [12] Мана силәрниң өз көзлириңлар билән укам Бәняминниң көзлири

болса силәргә гәп қилип турған ағзимни көрди. [13] Силәр болсаңлар, атамға мениң бу Мисирда тапқан һәммә шәрипим билән барчә көргиниңларни ейтип берип, атамни илдам бу йәргә елип келиңлар» деди. [14] Шуни дәп, у өзи укиси Бәняминниң бойниға гирә селип йиғлиса, Бәняминму униң бойниға йөлинип йиғлиди. [15] Андин Йүсүп һәммә бурадәрлирини сөйүп, улар билән қучағлишип йиғлиса, бурадәрлири униңға гәп қилғили башлиди.

[16] Йүсүпниң бурадәрлири кәлди, дегән хәвәр Фирәвнниң ордисиға йәткинидә Фирәвнниң өзи билән хизмәткарлири хуш болди. [17] Фирәвнниң өзи Йүсүпкә сөзләп: «Сән болсаң, бурадәрлириңгә мундақ қилғили буйруп, уларға: ‹ Силәр әмди улағлириңларға йүк артип, Қанаан жутиға берип, [18] атаңлар билән ханиданиңларни елип, мениң қешимға келиңлар. Мисир жутидики һәммидин яхши җайни силәргә берәй. Силәр бу жутниң яхши нәрсилиридин йәңлар› дәп ейттиң. [19] Уларниң өзигә мундақ қилғили җекиләп, уларға: ‹ Балилириңларниң өзи билән хотунлириңлар үчүн бу Мисир жутидин һарвулар елип берип, атаңларни бу йәргә йәткүзүп келиңлар. [20] Барчә Мисир жутиниң яхшиси силәрниңки болғач, мал-җабдуқлириңлар тоғрисида әндишә қилмаңлар› дәп буйруғайсән» деди.

[21] У вақит Исраилниң оғуллири шундақ қилидиған болди. Йүсүп болса Фирәвнниң буйруқиға қарап, уларға һарвулар тапшуруп, йоли үчүн озуқ берип, [22] уларниң һәр биригә бирдин йеңи кийим инам қилди. Лекин Бәняминниң өзигә үч йүз парчә күмүч билән бәш йеңи кийим бәрди. [23] У өзи атисиғиму һәдийәләр әвәтип, Мисирниң яхши нәрсилири артилған он ешәкни әвәтип, ашлиқ билән нан вә атисиға йол үчүн озуқ артилған он мада ешәкниму әвәтип, [24] бурадәрлирини йолға салди. Улар маңса, у уларға: «Йолда гәп талашмаңлар» дәп ейтти. [25] Улар Мисирдин чиқип, Қанаан жутиға атиси Яқубниң қешиға берип, [26] униңға гәп қилип: «Йүсүп болса һазир һаят болуп, пүтүн Мисир жутиға әмир екән» деди. Амма у уларға ишәнмигәч, йүрики қетип қалди. [27] Лекин улар Йүсүпниң уларниң өзигә ейтқан сөзиниң һәммисини униңға дәп берип, у өзи Йүсүпниң униң өзини елип кәлмәк үчүн әвәткән һарвуларниму көргәндә, уларниң атиси Яқубниң җениға җан кирди. [28] У вақит Исраилниң өзи: «Әмди болди! Оғлум Йүсүп һазир һаяттур. Мән өлмәстә берип, уни көрәй» деди.

Яқуб пүтүн аилиси билән Мисирға бериши

46 [1] У вақит Исраил һәммә тәәллуқини елип, көчүп Бәршебаға келип, атиси Исһақниң Худайиға қурбанлиқлар өткүзди. [2] Кечиси Худа Исраилға роһий көрүнүштә сөзләп: «Әй Яқуб, әй Яқуб» десә, у җавап берип:

«Мана мән» деди. [3] У сөз қилип: «Атаңниң Тәңриси болған Худа мәндурмән. Сән болсаң, Мисирға бериштин қорқмиғин, чүнки мән сени анда чоң бир хәлиқ қилимән. [4] Дәрвәқә мән сән билән Мисирға берип, йәнә сени яндуруп келимән. Йүсүп болса өз қоли билән сениң көзүңни юмдуриду» деди.
[5] Андин Яқуб Бәршебадин көчсә, Исраилниң оғуллири өз атиси Яқуб билән униң бала-чақилирини Фирәвн уни елип кәлмәк үчүн әвәткән hарвуларға олтарғузуп, [6] чарва мели билән Қанаан жутида тапқан тәәллуқини елип маңди. Бу тәриқидә Яқуб билән hәммә әвлатлири Мисирға кәлди. [7] У өзи оғуллири билән оғул нәврилирини вә қизлири билән қиз нәврилирини йиғип, hәммә әвлатини өзи билән биллә елип, Мисирға кәлди.

Яқубниң әвлатлири

[8] Яқубниң әвлатлири болуп, Мисирға кәлгән бу исраилийларниң исимлири будур:
Яқубниң тунҗи оғли Рубән еди.
[9] Рубәнниң оғуллири болса Ханоқ, Паллу, Хәзрон вә Карми еди.
[10] Шимонниң оғуллири болса Йемуәл, Ямин, Оhад, Якин, Зохар вә қанааниқ хотундин болған Шаул еди.
[11] Лавийниң оғуллири болса Гәршон, Қehат вә Мәрари еди.
[12] Йәhуданиң оғуллири болса Ер, Онан, Шела, Пәрәз вә Зерah еди. Амма Ер билән Онан болса Қанаан жутида өлүп кәткән еди. Пәрәсниң оғуллири болса Хәзрон билән Хамул еди.
[13] Иссакарниң оғуллири болса Толah , Пува, Яшуб вә Шимрон еди.
[14] Зәбулунниң оғуллири болса Серәд, Елон вә Яhлийәл еди.
[15] Буларниң өзи **Леяниң** Яқубқа Падан-Арамда туғуп бәргән **оғуллири** еди. Оғул билән қизлар, қизи Дина билән җәми оттуз үч җан еди.

[16] Гадниң оғуллири болса Зифйон, Хагги, Шуний, Әзбон, Ери,Ароди вә Арели еди.
[17] Ашәрниң оғуллири болса Йимна, Йишва, Йишви вә Бәрия еди. Уларниң hәмширисиниң өзи Серах дәп аталди. Бәрияниң оғуллири болса Хебәр билән Малкийәл еди.
[18] Буларниң өзи Лабан өз қизи Леяға дедәк қилип бәргән **Зилпаниң** Яқубқа туғуп бәргән **оғуллири** болуп, җәми он алтә җан еди.
[19] **Яқубниң хотуни Раhиләниң оғуллири** болса Йүсүп билән Бәнямин еди.
[20] Мисир жутида Йүсүпниң өзигә туғулған оғуллири болса Манассә билән Әфраим еди. Буларниң өзини Онниң каhини болған Потифераниң қизи Асинат униңға туғуп бәрди.
[21] Бәняминниң оғуллири болса Бела, Бекәр, Ашбәл, Гера, Нааман, Ехи, Рош,

Муппим, Хуппим вә Ард еди.
22 Буларниң өзи Раһиләниң Яқубқа туғуп бәргән оғуллири болуп, җәми он төрт җан еди.

23 Данниң оғли Хушим еди.
24 Нафталиниң оғуллири болса Яхсийәл, Гуни, Йесәр вә Шилләм еди.
25 Буларниң өзи Лабан өз қизи Раһиләгә дедәк қилип бәргән **Билһаниң** Яқубқа туғуп бәргән **оғуллири** болуп, җәми йәттә җан еди.

26 Яқубниң пуштидин чиқип, униң билән Мисирға кәлгәнләр җәми Яқубниң келинлиридин башқа атмиш алтә җан еди. 27 Йүсүпниң Мисирда туғулған оғуллири икки еди. Яқубниң ханиданидин болуп Мисирға кәлгәнләр җәми йәтмиш җан еди.

Яқубниң Мисирға йетип келиши

28 Яқуб болса уни Гошәнгә башлап барсун дәп, өз алдида Йәһудани Йүсүпниң қешиға әвәтти. Андин кейин улар Гошән жутиға келип чүшти. 29 У вақит Йүсүп өз һарвусини қошуп, атиси Исраилниң алдиға Гошәнгә чиқип, униң қешиға йетип кәлгәндә, униң бойниға гирә селип қучағлап туруп, узунғичә йиғлиди.
30 У вақит Исраил Йүсүпкә сөзләп: «Мән сени тирик тепип, йүзүңни көргәндин кейин, әмди өлүп қалсамму һеч гәп йоқ» деди. 31 Андин кейин Йүсүп өз бурадәрлириниң өзи билән атисиниң өй хәлқигә сөзләп: «Мән болсам, һазир берип Фирәвнгә хәвәр берип: ‹ Қанаан жутида олтарақлиқ бурадәрлиримниң өзи билән атамниң өй хәлқи қешимға кәлди. 32 Бу кишиләр болса падичи болуп илгиридин мал беқип кәлгәч, қой-калилири билән һәммә маллирини елип кәлди› дәп ейтай. 33 Әмди Фирәвн силәрни қичқирип силәрдин: ‹ Немә оқитиңлар бар?› дәп сориса, 34 силәр җавап берип: ‹ Биз қуллириң болсақ, кичикликимиздин тартип ата-бовилиримизға охшаш пада беқип кәлгән екәнмиз› дәңлар. Шундақ десәңлар, Гошән жутида олтирип қалисиләр. Чүнки падичилар болса мисирлиқларға йиргинчлик көрүниду» деди.

Яқубниң Гошән жутида олтириши

47 1 Йүсүп болса Фирәвнниң қешиға келип: «Атам билән бурадәрлирим өзи қой-калилири билән һәммә маллирини биллә елип, Қанаан жутидин келип, һазир Гошән жутиға чүшти» дәп хәвәр берип, 2 бурадәрлириниң ичидин бәш кишини елип берип, Фирәвнниң алдиға һазир қилди. 3 Фирәвн униң

бурадәрлиридин: «Немә оқитиңлар бар?» дәп сориса, улар Фирәвнгә җавап берип: «Биз қуллириң болсақ, кичикликимиздин тартип ата-бовилиримизға охшаш пада беқип кәлгән екәнмиз» деди. [4] Андин улар Фирәвнгә илтимас қилип: «Биз болсақ, бу жутта мусапир болуп олтарғили кәлдуқ. Қанаан жутида қаттиқ ачарчилиқ болуп қалғач, қуллириңниң падилириға яйлақ тепилмайду. Буниң үчүн қуллириңни Гошән жутида олтарғили қойғин» деди. [5] У вақит Фирәвн Йүсүпкә сөзләп: «Атаң билән бурадәрлириң сениң қешиңға кәлгән болса, [6] мана Мисир жути сениң алдиңда турупту. Атаң билән бурадәрлириңни жутниң яхши йеридә олтарғузғин. Улар болса Гошән жутида олтарсун. Әгәр сән уларниң арисида қабил кишиләрни билсәң, буларни мениң падилиримниң үстигә қоюп қойғин» деди. [7] Андин Йүсүп атиси Яқубни елип кирип, Фирәвнниң алдиға һазир қилса, Яқуб Фирәвнгә дуайихәйр қилди. [8] Фирәвн Яқубтин: «Өмрүңниң йиллири нәччигә йәтти?» дәп сориса, [9] Яқуб Фирәвнгә җавап берип: «Мусапирлиқимниң йиллири болса бир йүз оттуз йилға йетип, өмрүмниң йиллири өзи тәңлик билән өтүп, ата-бовилиримниң мусапирлиқ өмриниң йиллириға техи йәтмиди» деди. [10] Шуни дәп, Яқуб Фирәвнгә дуайихәйр оқуп, қешидин чиқип кәтти.

[11] Йүсүп болса атиси билән бурадәрлиригә Мисир жутида җай берип, жутниң яхши йеридә, Фирәвнниң буйруғинидәк, Рамсәс дегән җайда олтарғузуп қойди. [12] Йүсүп өзи атиси билән бурадәрлирини вә атисиниң һәммә өй хәлқини уларниң бала-җақилириниң саниға қарап ашлиқ йәткүзүп бақкузатти.

Йүсүпниң ачарчилиқ вақшитики алғхан тәдбирлири

[13] Әмди ачарчилиқ тола қаттиқ болғач, жутниң һеч йеридә нан тепилмай, Мисир жути билән Қанаан жути ачарчилиқтин хараб болған еди. [14] Йүсүп болса ашлиқ сетип, Мисир жути билән Қанаан жутидики бар пулниң һәммисини йиғивалди. Андин Йүсүп бу пулни Фирәвнниң ордисиға йәткүзүп бәрди. [15] Мисир жути билән Қанаан жутиниң пули түгәп кәткәндә, мисирлиқларниң һәммиси Йүсүпниң алдиға келип: «Бизгә нан бәргин. Пул түгәп кәтти. Немишкә сениң алдиңда өлимиз?» деди. [16] Йүсүп җавап берип: «Пул қалмиған болса, чарва маллириңларни бериңлар, мән маллириңларниң орниға силәргә нан беримән» деди. [17] Буниң билән улар өз чарва маллирини Йүсүпниң қешиға кәлтүргили турди. Йүсүп болса уларниң ат, қой, кала вә ешәклириниң орниға нан бәргили туруп, у йили маллириниң орниға уларға нан берип бақти.

[18] У йил тамам болғандин кейин, иккинчи йили улар униң қешиға келип, униңға сөзләп: «Биз болсақ, хоҗимиздин һечнемини йошурмаймиз. Пулимиз болса түгиди. Чарва маллиримиз болса хоҗимизниңки болди.

Әмди хоҗимизниң алдида бәдәнлиримиз билән йеримиздин башқа һеч нәрсә қалмиди. [19] Немишкә биз көзуңниң алдида өлүп кетип, йеримиз бекар болсун. Әмди сән өзимиз билән йеримизни нанға сетивалғин. Өзимиз билән йеримиз Фирәвнниңки болуп, униңға қул болайли. Биз өлүп кәтмәй, тирик туруп, йеримизму вәйран болмаслиқи үчүн, бизгә уруқ бәргин» деди.
[20] Бу тәриқидә Йүсүп Мисирниң пүтүн йерини Фирәвн үчүн сетивалди. Чүнки мисирлиқларниң һәр бири ачарчилиқ уларға қаттиқ болғач, өз йерини сетип бәргини билән йәр өзи Фирәвнниңки болуп қалди. [21] Хәлиқ болса Мисирниң бир четидин йәнә бир четигичә шәһәрләргә көчүрүлидиған болди. [22] Лекин каһинларниң йери болса уни алмиди. Каһинларға Фирәвн тәрипидин тайин әҗир тегип турғач, улар өзи Фирәвн тәрипидин берилгән өз тегишликини йәп туруп, өз йәрлирини сатмиған еди. [23] У вақит Йүсүп хәлиққә сөзләп: «Мана мән болсам бу күн өзәңлар билән йәрлириңларни Фирәвн үчүн сетивалдим. Мана, силәргә уруқ! Әмди терим қилиңлар. [24] Амма чиққан һосулдин бәштин бирини Фирәвнгә берип, қалған төрт һәссиси өзәңларға қелип, йәргә уруқлуқ болуп, өзәңлардикиләргә таам қилинип, балилириңларға йегүлүк болсун» деди. [25] Улар җавап берип: «Сән җенимизни қутқуздуң. Хоҗимиз рази болсун. Фирәвнниң қуллири болуп турайли» деди. [26] Йүсүп болса бәшниң бирини Фирәвнгә берилсун дәп, бу күнгичә кәлгән бу қанунни Мисирниң жутида йүргүзүп қойған еди. Ялғуз каһинларниң йеригинә Фирәвнниңки болмай қалди.

Яқубниң ахирқи йиллири

[27] Исраил болса Мисир жутида Гошән өлкисидә олтирип қалди. Улар анда йәрлик болуп, авуп тола болуп кәтти. [28] Яқуб өзи Мисир жутида он йәттә йил өмүр көрди. Буниң билән Яқубниң өмри бир йүз қириқ йәттә йилға йәткән еди. [29] Исраилниң вапати йеқинлашқанда, өзи оғли Йүсүпни қичқартип униңға җекиләп: «Әгәр нәзириңдә илтипат тапқан болсам, қолуңни йотамниң астиға қоюп, маңа илтипат билән растлиқ көрситип, Мисирда мени дәпнә қилмай, [30] бәлки мени, ата-бовилири билән ятсун дәп, мени Мисирдин елип кетип, уларниң гөристаниға дәпнә қилғин» десә, у җавап берип: «Ейтқиниңдәк қилай» деди. [31] У униңға: «Маңа қәсәм қилип бәргин» десә, у униңға қәсәм қилип бәрди. Андин кейин Исраил ятқан орниниң баш тәрипидә сәҗдигә баш қойди.

Яқуб Йүсүпниң оғуллириға дуайихәйр оқуйду

48 [1] Бир вақиттин кейин Йүсүпкә: «Мана атаң кесәл екән» дәп хәвәр
йәтсә, у өз икки оғли Манассә билән Әфраимни өзи билән елип
барди. [2] «Мана оғлуң Йүсүп қешиңға кәлди» дәп Яқубқа хәвәр берилсә,
Исраил өзи күчини йиғип, ятқан орнида қопуп олтарди. [3] Яқуб өзи Йүсүпкә
сөз қилип: «Қадир Худа маңа Қанаан жутидики Луз дегән җайда көрүнүп,
мени бәрикәтләп, [4] маңа сөзләп: ‹ Мана мән сени уруқлуқ қилип ғолдитип,
сәндин тола хәлиқ чиқирип, бу жутни сәндин кейинки әвлатлириңға әбәдий
мирас қилип беримән› дәп ейтқан еди. [5] Әмди мән Мисирға кәлмәстә, Мисир
жутида туғулған сениң икки оғлуң Әфраим билән Манассә болса Рубән билән
Шимонға охшаш иккилиси мениң оғуллирим болсун. [6] Лекин улардин
кейин тапқан балилириң болса өзәңниңки болуп бурадәрлириниң мирасиға
кирип, уларниң исмини көтәрсун. [7] Мән өзәм Падандин келиватқинимда,
Раһилә өзи Қанаан жутида йолниң өзидә Әфратаға йәткили азғина қалғанда,
мени қоюп, өлүп кәтти. Мән уни анда, Бәйтләһәм дәп аталған Әфратаниң
йолида, дәпнә қилған едим» деди. [8] Андин кейин Исраил Йүсүпниң
оғуллирини көрүп: «Булар кимдур?» дәп сориса, [9] Йүсүп атисиға җавап
берип: «Булар болса Худа маңа бу йәрдә бәргән оғуллиримдур» деди. У сөз
қилип: «Уларни қешимға йеқин кәлтүргин. Мән уларға дуайихәйр қилай»
деди. [10] Амма Исраилниң көзлири болса қерилиқидин ғувалишип қелип,
көрәлмәйтти. Йүсүп уларни униң қешиға йеқин кәлтүрсә, у уларни сөйүп
қучағлиди. [11] Андин Исраил Йүсүпкә сөзләп: «Мән сениң йүзүңни көримән
дәп, ойлимиған едим, лекин Худаниң өзи сениң балилириңниму маңа
көрсәтти» деди. [12] У вақит Йүсүп уларни униң тизиниң арилиқидин елип
чиқирип, йүзи йәргә тәккидәк тазим қилди. [13] Андин Йүсүп бу иккәйләнни
елип, Әфраимни оң қоли билән тутуп, Исраилниң чәп қолиниң уттурида
турғузуп, Манассәни чәп қоли билән тутуп, Исраилниң оң қолиниң уттурида
турғузуп, уларни униңға йеқин кәлтүрсә, [14] Исраил өзи оң қолини узитип,
кичики болған Әфраимниң бешиға қоюп, сол қолини Манассәниң бешиға
қойди. Манассә тунҗиси болсиму, у өзи қоллирини қәстән шундақ қойған еди.
[15] У өзи Йүсүпкә дуайихәйр оқуп: «Атилирим Ибраһим билән Исһақ уни Худа
билип, алдида йүрүп, мени пүтүн өмрүмдә бу күнгичә пәрвиш қилған Худа
болса [16] һәммә яманлиқтин мени қутқузған пәриштә болса бу икки оғулни
бәрикәтлисун. Улар болса мениң исмим билән атилирим болған Ибраһим вә
Исһақниң исимлирини көтирип, йәр йүзидә тола авуп кәткәй» деди.
[17] Йүсүп болса атисиниң оң қолини Әфраимниң бешиға қойғинини көрүп,
хапа болуп атисиниң қолини тутуп, Әфраимниң бешидин елип, Манассәниң
бешиға йөткәп қоймақчи болди. [18] Йүсүп атисиға сөзләп: «Әй атам, мундақ
қилмиғин. Мана тунҗиси будур. Оң қолуңни буниң үстигә қойғин» десә,

19 атиси унимай: «Мәлум! Әй оғлум, мениң өзәмгә мәлум. Буниңдинму бир
хәлиқ чиқип, бу өзиму чоң болиду. Амма униң кичики болса униңдин техи
чоңрақ болуп, нәслидин тола хәлиқ пәйда болиду» дәп ейтти. 20 Шуни дәп, у
өзи бу иккилисигә у күни дуайихәйр оқуп: «Исраилийлар болса дуайихәйр
оқуғинида: ‹ Худа сени Әфраим билән Манассәдәк қилсун› дәп ейтидиған
болиду» деди. Бу тәриқидә у өзи Әфраимни Манассәниң жукирисида қойди.
21 Андин кейин Исраил Йүсүпкә сөзләп: «Мән өзәм өлүп кетип баримән,
лекин Худа өзи силәр билән болуп, силәрни ата-бовилириңларниң жутиға
яндуруп бариду. 22 Мән болсам, өзи бурадәрлириңниңкидин зиядә болуп,
өзәм қилич билән яйимни ишлитип, аморийларниң қолидин тартивалған
егизликтики йәрни саңа бәрдим» деди.

Яқуб оғуллириға дуайихәйр оқуйду

49 1 Андин кейин Яқуб өз оғуллирини қичқирип ейттики: «Җәм болуңлар.
Мән силәргә кейинки күнләрдә болидиған вәқәләрни өзәңларға ейтип
берәй. 2 Әй Яқубниң оғуллири йиғилип келип аңлап, атаңлар Исраилға қулақ
селиңлар.
3 Әй **Рубән**, сән мениң тунҗи оғлум болуп, күчүм билән қуввитимниң
биринчи мевиси болғач, дәбдәбә билән қудрәттә әвзәл болсаңму, 4 қайнап
тешип кәткән судәк болуп туруп, биринчи болалмайсән. Чүнки сән атаңниң
орниға чиқип, уни паскина қилдиң әмәсму? У болса мениң орнумға чиқти.
5 **Шимон** билән **Лавий**, бу икки ака-ука болса уларниң қиличлири зулумниң
әсваблиридур. 6 Әй жеким, уларниң мәслиһәтигә кирмигин! Әй иззитим,
уларниң мәҗлисигә қошулмиғин! Чүнки улар болса өз аччиқида адәмләрни
өлтүрүп, өз йоғанлиқида буқиларниң пәйини кәсти әмәсму? 7 Уларниң
шитик аччиқи билән қаттиқ ғәзипи мәлун болсун. Мән уларни Яқубниң
ичидә тарқитиветип, Исраилниң ичидә паракәндә қилармән.
8 Әй **Йәһуда**, бурадәрлириң сени махтап, қолуң болса дүшмәнлириңниң
гәҗгисидә болуп, атаңниң оғуллири саңа тазим қилар. 9 Йәһуда болса бир
яш ширдәктур. Әй оғлум, сән шикар қилип чиқтиң. Дәрвәқә у өзи ширдәк,
бәлки бир чиши ширдәк марап йетивалса, ким уни қозғиялайду? 10 Шилоһ
кәлмигичилик Йәһудадин һөкүмәт кетип қалмай, униң нәслидин сәлтәнәт
һасиси йоқ болмай туруп, хәлиқ униң өзигә итаәт қилар. 11 У өзи мада
ешәкни үзүм телиға бағлап, мада ешәкниң тәхийини сәрхил үзүм телиға
бағлап қояр. У өзи либасини шарабта жуюп, өз кийимлирини үзүм суйида
жуяр. 12 Униң көзлири шарабтин қизирип кетип, чишлириниң өзи сүтниң
сәвәбидин апақ турар.

[13] **Зәбулун** болса деңизниң канарида олтирип, кемиләрниң порти болуп, чегриси Сидонғичә йәтәр.
[14] **Иссакар** болса қотанларниң арисида ятидиған күчлүк бир ешәктәк болуп,
[15] арамгаһниң яхши екәнликигә қарап, жутниң убданлиқини көрүп, йүк көтәрмәк үчүн мүрисини егип, алванниң тегидә қул болуп қалди.
[16] **Дан** болса Исраилниң қәбилилириниң бири болуп туруп, өз хәлқигә һөкүм қилар. [17] Дан болса йол үстидики илан болуп, чиғир йол үстидә туруп, атниң пачиқини чеқип, мингүчини арқисиға моллақ атқузидиған зәһәрлик иландур. [18] Әй Худавәндә, мән болсам нижатиңға көз тикимән.
[19] **Гад** болса униң өзигә бир қошун һуҗум қилар, лекин у өзи униң арқисидин һуҗум қилар.
[20] **Ашәр** болса нени яғлиқ болуп, өзи падишаһлиқ ләззәтлик таамларни тәминләр .
[21] **Нафтали** болса чирайлиқ гәпләрни қилип, өзи бош қоюлған кийиктәктур.
[22] **Йүсүп** болса мевилик дәрәктәк болуп, өзи су булиқиниң левидә йейилип, шахлири тамға чаплишип кәткән мевилик путақтәктур. [23] Я атқучиларниң өзи уни рәнҗитип, униңға оқ етип беарам қилсиму, [24] униң яси мустәһкәм туруп, қоллириниң биләклири болса Яқубниң Қадир-Мутләқ Худайи болуп, Исраилниң қорам теши аталған падичиниң қоли билән мәһкәм қилинар.
[25] Сән болсаң, саңа ярдәм берип туруп, атаңниң Тәңриси болуп, жукиридин саңа асманниң бәрикәтлирини берип, төвәндә чоңқурниң бәрикәтлирини ата қилип, әмчәк билән қосақниң бәрикитини бәргүчи болған Қадир-Мутләқ Худаниң ярдими билән қувәтлинәрсән. [26] Сениң атаңниң бәрикити болса ата-бовилиримниң бәрикитидин зиядә болуп, әбәдий дөңлүкләрниң четигичә тақишар. Бу бәрикәтниң өзи Йүсүпниң бешиға келип, өз бурадәрлиридин айрилғанниң чоққисиға назил болсун.
[27] **Бәнямин** болса житқучи бөрә болуп, әтигәндә шикарни йәп, ахшамда олҗини тәқсим қилар» деди.
[28] Буларниң һәммиси Исраилниң он икки қәбилиси болуп, мәзкур сөзләр болса атисиниң уларға дуайихәйр қилғинида ейтқан сөзлиридур. У өзи уларниң һәр биригә хас болған бир бәрикәт билән уларға дуайихәйр қилған еди. [29] Андин кейин у уларға буйрудики: «Мән болсам, әмди хәлқимгә қошулимән. Силәр мени ата-бовилиримниң йенида, хиттий болған Әфронниң етизлиқидики ғарниң өзидә дәпнә қилиңлар. [30] У ғарниң өзи Қанаан жутида Мамрәниң уттуридики Макпеланиң етизлиқида бар екән. Ибраһим болса уни гөристан қилай дәп, бу етизлиқниң өзини хиттий болған Әфрондин сетивалған еди.
[31] Анда Ибраһим билән хотуни Сарә дәпнә қилинип, анда Исһақ билән хотуни Рибқаму дәпнә қилинди. Андин мән болсам анда Леяни дәпнә қилдим. [32] Бу етизлиқ билән ғар болса Хитниң әвлатидин сетивелинған еди» деди.

33 Яқуб өзи оғуллириға бу вәсийәтни тамам қилип болғанда, орнида путлирини йиғип, нәпәс үзүп, өз хәлқигә қошулди.

Яқубниң дәпнә қилиниши

50 1 У вақит Йүсүп атисиниң йүзигә йепилип, униңға йиғлап, уни сөйди.
2 Андин Йүсүп өз хизмитидики тевипларға атисини момялиғили буйруса, тевиплар Исраилниң өзини момялиди. 3 Буни қилишқа қириқ күн кәтти, чүнки момялашқа шунчә күн кетәтти. Мисирлиқлар болса униңға йәтмиш күнгичә матәм тутти. 4 Униңға йиғлайдиған күнләр өтүп болғанда, Йүсүп Фирәвнниң өй хәлқигә сөзләп: «Әгәр мән нәзириңларда илтипат тапқан болсам, силәр Фирәвнгә илтимас қилип, 5 мән тоғрилиқ: ‹ У өзи: «Атам маңа қәсәм берип: ‹ Мана өлүп кетип баримән. Сән мени мән өзәм Қанаан жутида өзәм үчүн колап қойған гөрдә дәпнә қилғин› дегән еди. Әмди маңа иҗазәт берилсә, мән берип атамни дәпнә қилип йенип келәй» дәп ейтиду› дәңлар» деди. 6 Фирәвн җавап берип: «Сән берип, атаң қәсәм бәргәндәк уни дәпнә қилғин» деди.
7 У вақит Йүсүп атисини дәпнә қилғили маңди. Маңса, униң билән биллә Фирәвнниң һәммә хизмәткарлири билән ординиң ақсақаллири вә Мисир жутиниң һәммә ақсақаллири, 8 Йүсүпниң һәммә өй хәлқи билән униң бурадәрлири вә атисиниң өй хәлқи әгишип маңди. Амма улар кичик балилириниң өзи билән қой калилирини Гошән жутида қоюп кәтти. 9 Һарвулар билән атлиқлар болса буларму униң билән биллә меңип әгәшкән қошунниң өзи наһайити тола еди. 10 Улар йүрүп Иорданниң у тәрипидики Атадниң хаминиға йәткәндә, анда үнлүк аваз билән қаттиқ пәряд қилип йиғлашти. Йүсүп болса йәттә күнгичә атиси үчүн матәм тутти. 11 У жутниң олтарғучилири болған қанаанийларниң өзи Атадниң хаминида болған бу матәмни көргәндә: «Мисирлиқларниң бу тутқан матими қаттиқ екән» дейишкән еди. Бу сәвәбтин у җайниң ети Абәл-Мизрайим дәп аталди. Бу җай өзи Иорданниң у тәрипидидур. 12 Яқубниң оғуллири болса уни униң өзи уларға буйруғинидәк қилди. 13 Шундақки, униң оғуллири уни Қанаан жутиға елип берип, өзи Мамрәниң уттурида болуп, уни қәбирстан қилай дәп, Ибраһимниң өзи уни хиттий болған Әфрондин сетивалған Макпеладики етизлиқида болған ғарда дәпнә қилди. 14 Бу тәриқидә Йүсүп атисини дәпнә қилғандин кейин, атисини дәпнә қилмақ үчүн униң билән биллә чиққан бурадәрлири билән барчә хәлиқни елип, Мисирға йенип кәлди.
15 Амма Йүсүпниң бурадәрлири атисиниң өлүп кәткинини көргәндә: «Әмди Йүсүп бизгә дүшмән болуп, бизниң униңға қилған һәммә яманлиқимизни үстимизгә яндурармикин?» дәп хиял қилишип, 16 Йүсүпниң қешиға киши

әвәтип: «Атаң болса өлмәстин илгири бизгә вәсийәт қилип: [17] ‹ Силәр Йүсүпкә сөзләп: «Сән әмди өз акилириңниң хата билән гунайидин өтүп, улар саңа яманлиқ қилған болсиму, уларни кәчүргин» дәп ейтиңлар› дегән еди. Униң үчүн әмди сән атаңниң Тәңрисиниң қуллириниң гунайидин өткин» дәп ейтқузди. Буни униңға ейтқузса, Йүсүп аңлап йиғлиғили башлиди. [18] Униң бурадәрлириму өзи келип, алдиға йиқилип: «Биз болсақ, сениң қуллириңдурмиз» дәп ейтса, [19] Йүсүп уларға: «Қорқмаңлар! Мени Худадәк санайсиләрму? [20] Силәр маңа яманлиқни қәстлигән едиңлар, лекин Худа өзи әмди болғандәк тола хәлиқниң җенини қутқузмақ үчүн, бу ишни яхшилиққа айландурди. [21] Буниң үчүн қорқмаңлар. Мән болсам, бала-җақаңларни беқип туримән» дәп уларға юмшақ гәп қилип, уларниң көңлини хуш қилди.
[22] Йүсүп атисиниң өз өй хәлқи билән Мисирда туруп қалди. Йүсүп болса бир йүз он йилғичә өмүр көрди. [23] Бу тәриқидә Йүсүп Әфраимниң үчинчи нәслини көрүп, Манассәниң оғли Макирниң балилириниму өз қучиқиға алғили несип тапти.

Йүсүпниң вапати

[24] Амма Йүсүп өз бурадәрлиригә сөз қилип: «Мән болсам, өлүп кетип баримән. Лекин Худа силәрни яд қилип, силәрни бу жуттин чиқирип, Ибраһим, Исһақ вә Яқубқа қәсәм қилип бәргили вәдә қилған жутниң өзигә йәткүзиду» деди. [25] Андин Йүсүп бәни-Исраилға қәсәм қилдуруп: «Худа силәрни йоқлиғанда, бу йәрдин мениң сүнәклирим елип чиқип кетиңлар» деди. [26] Йүсүп болса бир йүз он яшқа кирип вапат тапти. Улар уни момялап, Мисирда бир сандуққа селип қойди.